

Μία εργαλειοθήκη για την διαφοροποίηση της γνώσης και της αντιμετώπισης διακρίσεων μέσω της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών στα πανεπιστήμια.

Η ΕΡΓΑΛΕΙΟΘΗΚΗ ΤΟΥ BRIDGES

BRIDGES Toolkit. Building Inclusive Societies: Diversifying Knowledge and Tackling Discrimination through Civil Society Participation in Universities. © 2021.

Η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην παραγωγή της παρούσας έκδοσης δεν συνιστά αποδοχή του περιεχομένου, το οποίο αντικατοπτρίζει αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών, και η Επιτροπή δεν μπορεί να αναλάβει την ευθύνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν.

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΧΕΤΙΚΑ	5
ΠΑΝΔΗΜΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΔΡΑΣΗΣ (PAR*)	8
ΑΠΟ-ΑΠΟΙΚΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	16
ΔΟΜΙΚΟΣ ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ	36
ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ	76
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ	81
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΜΟΝΟΠΑΤΙ	87
ΚΡΙΣΗ	102
ΣΥΝΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ	108
ΔΙΕΛΕΥΣΗ	117
ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ	123
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	130

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ BRIDGES

Το BRIDGES συγκεντρώνει κοινότητες τόσο εντός όσο και εκτός της ακαδημίας με σκοπό την από κοινού παραγωγή γνώσης μέσω αντιρατσιστικών φεμινιστικών πρακτικών. Η έρευνα του BRIDGES εξετάζει και προτείνει πρακτικούς τρόπους με τους οποίους τα **ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μπορούν να εξαλείψουν τις διακρίσεις** και να προωθήσουν την κοινωνική ένταξη, ιδίως ατόμων με μεταναστευτικό υπόβαθρο που αντιμετωπίζουν εμπόδια **λόγω των διασταυρούμενων διακρίσεων** που βασίζονται στη «φυλή», την εθνικότητα, τη γλώσσα, τη θρησκεία, το καθεστώς υπηκοότητας, την ταυτότητα και έκφραση φύλου, τη σεξουαλικότητα, την τάξη, την ηλικία, την αναπηρία ή και το τραύμα.

Χτίζοντας σχέσεις με περιθωριοποιημένες ομάδες στην κοινωνία των πολιτών στοχεύουμε να αναπτύξουμε και να μοιραστούμε ιδέες για το πώς να ενσωματώσουμε τα πολύτιμα βιώματα ανθρώπων και οργανώσεων που κατανοούν και αγωνίζονται κατά των διακρίσεων στην ανώτερη εκπαίδευση. Στο πλαίσιο της κοινοπραξίας του BRIDGES, έχουν δημιουργηθεί στρατηγικές εταιρικές σχέσεις σε καθεμία από τις τέσσερις συμμετέχουσες χώρες:

- Ισπανία: Αυτόνομο Πανεπιστήμιο της Βαρκελώνης και Sindillar·
- Γερμανία: Πανεπιστήμιο του Γκίσεν και An.Ge.Kommen·
- Ηνωμένο Βασίλειο: Πανεπιστήμιο του Μπράιτον και Office of Displaced Designers·
- Ελλάδα: Φεμινιστικό Αυτόνομο Κέντρο Έρευνας και Za'atar.

Μέσα από αυτό το ερευνητικό πρόγραμμα, **αμφισβητούμε το ότι η θεωρία πρέπει να προέρχεται από μια διαδικασία αφαίρεσης** που αποσπάται από τους αγώνες και τα βιώματα της καθημερινότητας. Αντί αυτού, αποσκοπούμε να αναπτύξουμε διαδικασίες προβληματισμού και συλλογικής ανάλυσης που έχουν προέλθει από τοποθετημένα βιώματα εντός και εκτός των ευρωπαϊκών πανεπιστημίων,

αποδομώντας τους δυϊσμούς μεταξύ του υποκειμένου και του αντικειμένου της γνώσης και μεταξύ του ακτιβισμού και της έρευνας. Το BRIDGES επιδιώκει να γεφυρώσει διασταυρούμενους αγώνες, να χτίσει κοινότητες για να παράγει εναλλακτική γνώση μέσω της συμμετοχικής έρευνας δράσης.

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΡΓΑΛΕΙΟΘΗΚΗ

Η εργαλειοθήκη του BRIDGES παρέχει **αντιρατσιστικά φεμινιστικά εργαλεία** και στρατηγικές για την **αποσυναρμολόγηση διαφόρων δομών αποκλεισμού** από τα προγράμματα σπουδών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τον οποιονδήποτε εκπαιδευτικό, σε οποιοδήποτε πεδίο, σε οποιοδήποτε ίδρυμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ΑΕΙ), αλλά και από οργανισμούς της κοινωνίας των πολιτών που παρέχουν προγράμματα εκπαίδευσης ενηλίκων και κατάρτισης προσωπικού.

Η εργαλειοθήκη επιδιώκει να **δημιουργήσει ρωγμές στην αποικιακή λογική** προκειμένου να μεταμορφώσει τις επιστημολογίες, τις μεθοδολογίες και τις παιδαγωγικές πρακτικές μέσω των οποίων η γνώση παράγεται ως αφηρημένη θεωρία, που βασίζεται εγγενώς σε αποικιακές αρχές ορθολογισμού, καθολικότητας και βίας. Το κάθε εργαλείο προέκυψε από συζητήσεις σχετικές με τα τοπικά πλαίσια και αγώνες. Λαμβάνοντας υπόψιν αντιρατσιστικές φεμινιστικές παιδαγωγικές προσεγγίσεις και μεθοδολογίες έρευνας, τα εργαλεία επεμβαίνουν κριτικά στη διασταύρωση ρατσιστικών και πατριαρχικών συστημάτων καταπίεσης και γνώσης που παράγονται στο πλαίσιο της ακαδημίας. **Η εργαλειοθήκη έχει τους ακόλουθους στόχους:**

- Την εκπόνηση θεωρητικών πλαισίων και την παροχή εργαλείων ανάλυσης για την **κατανόηση δομών διακρίσεων και αποκλεισμού στα ΑΕΙ**, από μια αντιρατσιστική φεμινιστική σκοπιά.
- **Την γεφύρωση θεωρίας και πράξης:** εφαρμογή παιδαγωγικών και μεθοδολογικών στρατηγικών για την προώθηση της κριτικής σκέψης

και την αμφισβήτηση δομών και πρακτικών διακρίσεων και αποκλεισμού στην τάξη αλλά και στο πρόγραμμα σπουδών.

- **Την αρχειοθέτηση υφιστάμενων έργων** που αποσκοπούν στην εξάλειψη αποικιοκρατικών λογικών και σχέσεων στην εκπαίδευση, καθώς και αντιρατσιστικών και φεμινιστικών πηγών που αναπτύχθηκαν τόσο εντός όσο και εκτός της ακαδημίας.

Η ΣΥΜΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΔΕΝ ΑΡΚΕΙ: ΕΛΑΤΕ ΝΑ ΑΠΟ-ΑΠΟΙΚΙΟΠΟΙΗΣΟΥΜΕ ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ!

Η απελευθερωτική δυνατότητα της «διαφοράς», καθώς και οι κίνδυνοι που φέρει η περίφραξη και η συμβολική συμπερίληψη της στα ΑΕΙ, προτείνει μετασχηματιστικές **πρακτικές που αποσυναρμολογούν τις αποικιακές και ρατσιστικές σχέσεις εξουσίας**. Ενώ αποσκοπεί στην επίτευξη των παραπάνω στόχων για την παρέμβαση από αντιρατσιστικές και φεμινιστικές προοπτικές σε ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, η εργαλειοθήκη του BRIDGES επιδιώκει επίσης να εγείρει ερωτήματα κομβικής σημασίας σχετικά με τη δυνατότητα (ή έλλειψη δυνατότητας) απο-αποικιοποίησης των ίδιων ιδρυμάτων. Είναι εφικτή μια φεμινιστική πράξη απο-αποικιοποίησης σε τέτοιους χώρους; Μπορούν να δημιουργηθούν **απελευθερωτικές πρακτικές** χρησιμοποιώντας τα «εργαλεία του αφέντη» παραμένοντας συγχρόνως στο «σπίτι του αφέντη»;¹ Μπορεί να καταργηθεί η αποικιοκρατία στο Πανεπιστήμιο; Εάν είναι εφικτό, **τι θα απομείνει** από το Πανεπιστήμιο;

¹ Αναφερόμαστε, εδώ, στο κείμενο της Audre Lorde, «Τα εργαλεία του αφέντη δεν θα γκρεμίσουν ποτέ το σπίτι του» ("The Master's Tools Will Never Dismantle The Master's House"). Στο *Sister Outsider: Essays and Speeches*. Freedom: The Crossing Press, 1984, σ.σ. 110-113

ΠΑΝΔΗΜΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΔΡΑΣΗΣ (PAR*)

ΚΑΘΩΣ ΣΥΝΑΡΜΟΛΟΓΟΥΜΕ ΤΗΝ ΕΡΓΑΛΕΙΟΘΗΚΗ ΤΟΥ BRIDGES, Ο ΚΟΡΟΝΟΪΟΣ (COVID-19) ΕΧΕΙ ΜΕΤΑΤΡΑΠΕΙ ΣΕ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΠΑΝΔΗΜΙΑ, ΜΕ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ 111 ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΝΑ ΠΡΟΣΒΛΗΘΟΥΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΟ ΚΑΙ 2,6 ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΝΑ ΠΕΘΑΝΟΥΝ.²

Σε μια άνευ προηγουμένου κίνηση, το ένα τρίτο του παγκόσμιου πληθυσμού (σχεδόν 3 δισεκατομμύρια άνθρωποι) τέθηκε σε καραντίνα και τα περισσότερα διεθνή σύνορα έκλεισαν, καθώς τα κράτη επιδίωξαν να ελέγξουν τη μετάδοση του ιού επιβάλλοντας καραντίνα και δια μέσου της στρατιωτικοποίησης και της επιτήρησης του δημόσιου χώρου.

Δεδομένου ότι η μεθοδολογία του προγράμματος BRIDGES είναι η Συμμετοχική Έρευνα Δράσης (PAR)³ και βασίζεται στη διακρατική συνεργασία μεταξύ πανεπιστημίων και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών για την παραγωγή γνώσης, οι περιορισμοί στην κυκλοφορία εντός και μεταξύ των τεσσάρων χωρών στις οποίες διεξάγεται η έρευνα (Ισπανία, Ηνωμένο Βασίλειο, Γερμανία, και Ελλάδα) θέτει προκλήσεις

² Βάσει της τελευταίας διαθέσιμης απογραφής, 21/2/2021.

³ Διατηρούμε το αγγλικό ακρώνυμο του όρου Participatory Action Research για να επισημάνουμε την μεθοδολογική μετατροπή και τις προκλήσεις της πανδημικής συνθήκης για την στρατευμένη, συμμετοχική έρευνα. (-Σ.τ.Μ.)

στον ερευνητικό μας σχεδιασμό. **Ονομάζουμε τη διαδικασία συλλογικού προβληματισμού και επανεφεύρεσης υπό αυτές τις συνθήκες «Πανδημική Έρευνα Δράσης» (ή, PAR*).**

Η συνεχιζόμενη πίεση της στάσης «η δουλειά πρέπει να συνεχιστεί κανονικά» που εφαρμόστηκε από τα νεοφιλελεύθερα πανεπιστήμια και τους λοιπούς χρηματοδοτικούς οργανισμούς δεν μας βρίσκει σύμφωνες. Ενώ επιστρέψαμε στην έρευνα γραφείου σε μια κατάσταση όπου οι από κοντά συναντήσεις για να εργαστούμε σε τοπικές ομάδες PAR έγιναν αδύνατες, δεν ήμασταν απολύτως άνετες να εφαρμόσουμε αυτήν τη μέθοδο. Το ερώτημα που προέκυψε ήταν: **Πώς μπορούν οι αρχές του PAR (συμμετοχή, προβληματισμός, αναστοχαστικότητα και ενδυνάμωση) να συνεχίσουν να ενσωματώνονται στο PAR*;**

Η **συμμετοχή** είναι καίριας σημασίας για τις μεθόδους PAR, καθώς οι συμμετέχοντες έχουν ενεργό, δημιουργικό ρόλο στον καθορισμό προβλημάτων και στη δημιουργία στρατηγικών για μετασχηματισμό, οι οποίες προκύπτουν απευθείας από τη γνώση που μοιράζονται σχετικά με τα θέματα που εξετάζονται στην έρευνα. Αντίστοιχα εκείνοι που θεσμικά έχουν το ρόλο των ερευνητών μαθαίνουν μέσω της συμμετοχής τους σε μια κοινότητα ή μια συνεργατική πρακτική. Στην ιδανική περίπτωση, το PAR καλλιεργεί οριζόντιες σχέσεις μεταξύ «συμμετεχόντων» και «ερευνητών». Η κοινωνική απομάκρυνση, η κοινωνική απομόνωση, ο αποκλεισμός και η απομόνωση είτε ως εθελούσια μέτρα είτε ως κρατικές εντολές στην αντιμετώπιση της πανδημικής κατάστασης θέτουν προφανώς σοβαρούς περιορισμούς στη συμμετοχή, και μάλλον καθιστούν τη συνεργασία εντελώς αδύνατη. Η αντικατάσταση των προγραμματισμένων προσωπικών συναντήσεων της ομάδας μας με εικονικές συναντήσεις ήταν δυνατή μόνο σε περιπτώσεις όπου οι συμμετέχοντες είχαν πρόσβαση σε υπολογιστές και γρήγορη σύνδεση στο Διαδίκτυο. Υπό το πρίσμα αυτό, συζητήσαμε διάφορες μορφές συμμετοχής και «επιβράδυνσης» ως πολιτική και επιστημολογική αναγκαιότητα. Επιπλέον, η πανδημία επιδεινώνει τις δομικές ανισότητες που ήδη αντιμετωπίζουν οι

συμμετέχοντες, εκθέτοντάς τις διαφορετικά και δυσανάλογα σε κίνδυνο πρόωρου θανάτου. Η οδηγία «να μείνετε σπίτι, να παραμείνετε ασφαλείς» ήταν εφαρμόσιμη μόνο για όσους έχουν σπίτι και για αυτούς που το σπίτι είναι, πράγματι, ένα ασφαλές μέρος. Η καραντίνα σε κέντρα κράτησης, στρατόπεδα και φυλακές όπου η κοινωνική απόσταση είναι αδύνατη και η πρόσβαση σε βασικές ανάγκες για τη διατήρηση της υγείας δεν αρκεί, όπως οι πρόσφυγες που αναγκάζονται να «παραμείνουν σε στρατόπεδα» σε ολόκληρη την Ευρώπη, οδηγεί σε διαμαρτυρίες. Εργαζόμενες φροντίδας (όπως νοσηλεύτριες και οικιακοί βοηθοί) που είναι κυρίως μετανάστριες μπορεί να καταναγκάστηκαν να εκτεθούν στον χώρο εργασίας τους (μην έχοντας την επιλογή να «δουλέψουν από το σπίτι») ή μπορεί να βρέθηκαν ξαφνικά άνεργες, ενώ επιβαρύνονται με μη αμειβόμενες ευθύνες φροντίδας στο σπίτι. Αυξανόμενα ποσοστά έμφυλης διαπροσωπικής βίας αναφέρθηκαν σε όλο τον κόσμο από φεμινιστικές ομάδες που εδώ και πολύ καιρό επέμεναν ότι το σπίτι (και η ετεροπατριαρχική πυρηνική οικογένεια) δεν είναι ασφαλές για πολλές γυναίκες και ΛΟΑΚΤΙ+ νέους/νέες/νέα. Οι ταξικοί ρατσιστικοί διαχωρισμοί έγιναν προφανώς εμφανείς σε όλο τον κόσμο, καθώς οι Μαύροι άνθρωποι, οι Ιθαγενείς άνθρωποι, οι μετανάστες, οι πρόσφυγες και άλλες φυλετικοποιημένες ομάδες έχουν δεχτεί το πιο βαθύ πλήγμα από τον ιό και ταυτόχρονα έχουν κατασκευαστεί ως στόχοι της επιτήρησης και της βίας στο όνομα της «δημόσιας υγείας και ασφάλειας».

Η προβληματικοποίηση συνίσταται στην έκθεση ή αναίρεση της αορατότητας των δομικών αιτίων και των διαδικασιών που δημιουργούν ιεραρχίες που ιστορικά, γεωπολιτικά και επιστημολογικά καθιστούν μερικούς ανθρώπους (την παγκόσμια πλειοψηφία) υποδεέστερους. Ενάντια στους ισχυρισμούς ότι η πανδημία ήταν ο «μεγάλος ισοσταθμιστής» —καθώς ο ιός δεν «διακρίνει» και προσβάλλει οποιονδήποτε, ανεξάρτητα από τη «φυλή», την τάξη, το φύλο ή τη γεωπολιτική τοποθεσία— πολύ γρήγορα, οι δομικές ανισότητες (συμπεριλαμβανομένων αυτών που προκαλείται από νεοαποικιακές διαδικασίες δομικής αναδιάρθρωσης και λιτότητας, του απαρτχάιντ

και του διαχωρισμού) έγιναν εμφανείς στις διαφορικές επιδράσεις της πανδημίας. Όσο προφανή και εξοργιστικά και να είναι αυτά τα γεγονότα, το να προβληματιστείς για μια κατάσταση που εξακολουθεί να εκτυλίσσεται περιέχει πολλές προκλήσεις, μεταξύ των οποίων είναι οι επείγουσες ανάγκες επιβίωσης, η αμοιβαία βοήθεια και η φροντίδα. Προκλήσεις οι οποίες υπερσχύουν των αναλυτικών, αναστοχαστικών και εννοιολογικών δραστηριοτήτων προβληματισμού (και γραπτής έκφρασης). Η εργασία της συλλογικής επιβίωσης, υπό συνεχώς μεταβαλλόμενες συνθήκες, η οποία αλληλοσυνδέεται και μας εμπλέκει ως ερευνήτριες που εφαρμόζουν μεθοδολογίες δράσης (οι οποίες επιδιώκουν να μην διαχωρίσουν την έρευνα από τον κοινωνικό ακτιβισμό), συχνά υπερσχύει του έργου του προβληματισμού, το οποίο μπορεί να προϋποθέτει πολυτέλεια χρόνου, χώρου και ευημερία: αυτά ακριβώς που μας λείπουν κατά την πανδημία.

Η αναστοχαστικότητα είναι μια κυκλική, μη γραμμική διαδικασία σύνθεσης μεταξύ δράσης και προβληματισμού, θεωρίας και πράξης, προβληματισμού και μετασχηματισμού, συμμετοχής και ενδυνάμωσης. Η αναστοχαστικότητα δεν είναι μόνο μια ατομική, αλλά μια συλλογική πρακτική που περιλαμβάνει τόσο τις «ερευνήτριες» όσο και τις «συμμετέχουσες», επομένως προϋποθέτει προφανώς τη συμμετοχή, με την έννοια που ορίζεται παραπάνω. Η αναστοχαστικότητα δεν είναι, λοιπόν, μια δραστηριότητα πολυθρόνας που μπορεί να εκτελεστεί από ένα απομονωμένο άτομο, αλλά μια συλλογική πράξη. Μια διαδικασία PAR που διακόπηκε από μια πανδημία δεν μπορεί να αντικατασταθεί από τις σκέψεις των ερευνητριών που καθελώνονται στα γραφεία τους —όσο ενδιαφέρουσες ή καλά ενημερωμένες και να είναι. Παρόλα αυτά, η μεθοδολογία PAR* στοχεύει, μέσω διαδικασιών προβληματισμού, να αναστοχαστεί πάνω στις διαφορές και τις ομοιότητες μεταξύ διαφορετικών κοινωνικά τοποθετημένων ατόμων, που καταλαβαίνουν μέσα στις πανδημικές συνθήκες την αλληλεξάρτησή μας και το πως έχουμε μερίδιο ή μια στην επιβίωση της άλλης. Υπό αυτή την έννοια, το PAR* είναι μια μεθοδολογία που ανταποκρίνεται στον επιτακτικό χαρακτήρα της αμφισβήτησης των υλικών και σημειωτικών

επιπτώσεων των αλληλοσυνδεόμενων συστημάτων καταπίεσης σε μια εποχή παγκόσμιας κρίσης.

Η ενδυνάμωση είναι ο κανονιστικός στόχος της μεθοδολογίας PAR, η οποία συνήθως είναι μια προσέγγιση που ακολουθείται από ακτιβίστριες ερευνήτριες που επιδιώκουν να μάθουν από και με περιθωριοποιημένες, καταπιεσμένες και εκμεταλλευόμενες κοινωνικές ομάδες. Τέτοιες κοινωνικές ομάδες, γενικά, είτε αποκλείονται εντελώς από τα ακαδημαϊκά ιδρύματα, είτε απλώς αντικειμενικοποιούνται καθώς αυτά τα ιδρύματα επιδιώκουν να ενσωματώσουν τη «διαφορετικότητα» με τη νεοφιλελεύθερη έννοια αυτής της λέξης. Η μεθοδολογία PAR στοχεύει να διαταράξει τις σχέσεις εξουσίας μεταξύ της ακαδημίας και της κοινωνίας, αποσυναρμολογώντας τις ψευδείς διχοτομίες μεταξύ «έρευνας» και «δράσης», διαπλέκοντάς τις σε μια οριζόντια διαδικασία παραγωγής γνώσης, ο στόχος της οποίας είναι να ενδυναμώσει ομάδες που είναι συστημικά καταπιεσμένες. Η μεθοδολογία PAR βασίζεται σε μια διαδικαστική αντίληψη της ενδυνάμωσης, η οποία αντιλαμβάνεται την ενδυνάμωση όχι μόνο ως αποτέλεσμα, αλλά και ως τη διαδικασία μέσω της οποίας παράγεται το αποτέλεσμα. Πώς θα έμοιαζε μια διαδικασία ενδυνάμωσης του PAR*; Θα σήμαινε «παύση» στα θεσμικά ρολόγια, προκειμένου να διασφαλιστεί η ουσιαστική συμμετοχή σε μια μελλοντική στιγμή που η πανδημία υποχωρεί ή (ας ελπίσουμε) ότι ο ιός δεν απειλεί πλέον τις ανθρώπινες ζωές; Θα έδινε προτεραιότητα στις προσπάθειες αμοιβαίας και από κοινού βοήθειας έναντι των ερευνητικών αποτελεσμάτων; Επιπλέον, καθώς οι προσταγές του κεφαλαίου και η επικείμενη απειλή της «νέας» οικονομικής κρίσης υποχρεώνουν τις κυβερνήσεις να άρουν τα μέτρα κοινωνικής απομάκρυνσης και να χαλαρώσουν τα λόκνταουν, τι συμβαίνει στην κοινωνική υγεία καθώς μας παροτρύνουν να αγκαλιάσουμε την «νέα κανονικότητα»; Καθώς τα κράτη χρησιμοποιούν την παγκόσμια πανδημία ως πρόσχημα για να κλείσουν τα σύνορα στους πρόσφυγες, να περιορίσουν τις κινήσεις τους σε στρατόπεδα υπό διαρκή λογική καραντίνας ή να τιμωρήσουν τη μη συμμόρφωση με την κράτηση και την απέλαση —καθώς, εν

συντομία, η βιοπολιτική του κορονοϊού συνοδεύεται από μια ακόμη περισσότερο επιταχυνόμενη νεκροπολιτική— η ενδυνάμωση μέσω της αλληλεγγύης γίνεται όλο και πιο επιτακτική.

ΜΟΥΡΙΑ

ΤΙ

ΣΠΟΥΔΑΙΑ

ΚΑΤΑΓΓΙΛΑ

ΠΟΥ

ΕΡΧΕΤΑΙ

ΑΠΟ- ΑΠΟΙΚΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αυτό το εργαλείο αναλύει την αρχή της **συμπερίληψης της διαφορετικότητας** προκειμένου να **αντιμετωπιστούν οι διακρίσεις** στην ανώτερη εκπαίδευση. Επιχειρεί μια **κριτική παρέμβαση** στα **εννοιολογικά θεμέλια** που ορίζουν το ερευνητικό πρόγραμμα του BRIDGES, εξετάζοντας τις παραδοχές και τα όρια των έννοιων της **διαφορετικότητας** και της **συμπερίληψης** στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών πανεπιστημίων και κοινωνιών.

ΟΡΙΣΜΟΣ

Η έννοια της **διαφορετικότητας** είχε μια απελευθερωτική προοπτική για την αντιμετώπιση των αξόνων της ανισότητας που εμφανίζονται στη συλλογική δράση και επίσης για την ανάδειξη της ετερογένειας μέσα σε συλλογικές ομάδες που αποτελούνται από άτομα με πολλές διαδρομές. Οι φεμινιστικοί και αντιρατσιστικοί αγώνες στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης πέτυχαν τη δημιουργία απελευθερωτικών χώρων για εναλλακτικές μορφές παραγωγής γνώσης στην ακαδημία, όπως η δημιουργία σπουδών φύλου ή τμημάτων σπουδών αφροαμερικανικής ιστορίας. Ωστόσο, στα ιδρύματα πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, **η διαφορετικότητα συχνά χρησιμοποιείται ευκαιριακά και προσχηματικά:** αυτού του είδους η «συμπερίληψη της διαφορετικότητας» τείνει να δημιουργεί προβλήματα και να στοχοποιεί οτιδήποτε αποκλίνει από την ηγεμονία της λευκής φυλής, «παράγοντας διχοτομίες και κατηγοριοποιήσεις που καθιστούν την υποτιθέμενη «διαφορετικότητα» ορατή μέσα από δύο συμπληρωματικούς ρόλους: του προβλήματος και του θύματος» (Gilroy 1992). Οι πρακτικές που επικεντρώθηκαν στην «συμπερίληψη της διαφορετικότητας», υποστηρίζουμε ότι παράγουν **διαφοροποιήσεις μεταξύ της επιθυμητής και της ανεπιθύμητης διαφορετικότητας**, η οποία **αναπαράγει αποικιακές ιστορίες και αφηγήσεις**. Με αυτόν τον τρόπο, η κατηγοριοποίηση μιας φερόμενης διαφορετικότητας που πρέπει να γίνει ανεκτή και συμπεριληπτική εν τέλει **ενισχύει τη λευκή υπεροχή και τις αποικιακές και πατριαρχικές σχέσεις εξουσίας**, αντί να τις αντιτίθεται.

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

ΦΥΛΕΤΙΚΗ ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΚΑΙ

ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Οι φυλετικοποιημένοι άνθρωποι και αυτοί με μεταναστευτικό υπόβαθρο συνεχίζουν να υφίστανται διακρίσεις και αποκλεισμούς στο πλαίσιο της εκπαίδευσης. Ενώ τα προγράμματα σπουδών και οι παιδαγωγικές πρακτικές της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης αναπαράγουν συχνά διακρίσεις, έχουν επίσης τη δυνατότητα να προωθήσουν αντιρατσιστικές πρακτικές. Για να το κάνουν αυτό, πρέπει να αναθεωρήσουμε τα προγράμματα σπουδών για να αντανakλούν διαφορετικές ιστορίες, επιτεύγματα και εμπειρίες κοινωνικών ομάδων που υπόκεινται σε διαφόρων μορφών διακρίσεις (Modood et al. 1999: 57).

ΙΣΠΑΝΙΑ

Στην Ισπανία, η εθνοτική διαφορετικότητα σχετίζεται κυρίως με τον πληθυσμό των μεταναστών, κυρίως λόγω του διαδεδομένου λόγου της φυλετικής ομοιογένειας του ισπανικού πληθυσμού. Οι εθνοτικές μειονότητες (για παράδειγμα άτομα Ρομά) ή οι μη λευκοί Ισπανοί συχνά απουσιάζουν όταν συζητούνται θέματα διακρίσεων σε θεσμικό επίπεδο. Στα ιδρύματα πανεπιστημιακής εκπαίδευσης υπάρχει λίγη συνειδητότητα σχετικά με τις εθνοτικές, πολιτιστικές ή φυλετικές διακρίσεις και δεν υπάρχουν πολιτικές κατά των διακρίσεων αυτών. Από το 2015, ανταποκρινόμενοι στον κοινωνικό συναγερμό που σχετίζεται με τη λεγόμενη «προσφυγική κρίση», ορισμένα έργα και πρακτικές έχουν υλοποιηθεί. Για παράδειγμα, η παροχή γραφειοκρατικής, κοινωνικής και ακαδημαϊκής υποστήριξης σε πρόσφυγες που ήταν ήδη πανεπιστημιακό προσωπικό ή φοιτητές στη χώρα καταγωγής τους. Επί του παρόντος, ορισμένοι ερευνητές και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ) αναπτύσσουν συγκεκριμένες πρωτοβουλίες σε αυτόν τον τομέα. Ωστόσο, μια συστηματική και βαθιά αναδόμηση φυλετικών, εθνοτικών και πολιτιστικών διακρίσεων παραμένει μακροπρόθεσμος στόχος.

ΕΛΛΑΔΑ

Στην Ελλάδα, η Ανώτερη Εκπαίδευση (ή τριτοβάθμια εκπαίδευση) είναι δημόσια και δεν υπάρχουν δίδακτρα στο προπτυχιακό επίπεδο που, θεωρητικά, το καθιστά καθολικά προσβάσιμο (τα μεταπτυχιακά προγράμματα χρεώνουν δίδακτρα, ενώ τα διδακτορικά προγράμματα δεν έχουν δίδακτρα). Ωστόσο, το πρόγραμμα σπουδών διδάσκεται κυρίως στα ελληνικά και δεν υπάρχει υποδομή για την ένταξη διεθνών φοιτητών (εκτός από τις ανταλλαγές στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus) σε προγράμματα σπουδών που καταλήγουν σε πτυχίο. Οι τάξεις των πανεπιστημίων τείνουν να είναι γλωσσικά και εθνοπολιτισμικά ομοιογενείς και καταπιεστικές της διαφορετικότητας όλων των ειδών, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής και της έμφυλης διαφορετικότητας. Επίσης δεν υπάρχουν υποδομές για την εξάλειψη των εμποδίων που αντιμετωπίζουν και αποκλείουν άτομα με αναπηρία. Παρά τα πολυάριθμα περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης και σεξουαλικής επίθεσης στα πανεπιστήμια, μέχρι στιγμής δεν υπήρξαν θεσμικές πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση της έμφυλης βίας ούτε έχει τεθεί σε εφαρμογή μηχανισμός αναφοράς (πρβλ. Alldred & Phipps, 2018: 7, 29, 44).

Αξίζει να σημειωθεί ότι το Ελληνικό κράτος δεν είναι κοσμικό και ότι τα Ανώτερα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΕΙ) εμπίπτουν στην αιγίδα του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων. Ως αποτέλεσμα, ενώ τα ΑΕΙ διατηρούν κάποια σχετική αυτονομία και το διδακτικό προσωπικό προστατεύεται σε κάποιο βαθμό από την ακαδημαϊκή ελευθερία, τα πανεπιστημιακά προγράμματα σπουδών πολλές φορές είναι υπό την επιρροή της Ελληνικής Ορθόδοξης Εκκλησίας (η επίσημη θρησκεία του κράτους σύμφωνα με το Σύνταγμα της Ελλάδας). Από τον Αύγουστο του 2019, τα πανεπιστήμια δεν είναι πλέον χώροι ακαδημαϊκού ασύλου, όπως και είχαν θεσπιστεί από την πτώση της δικτατορίας των συνταγματαρχών (το 1974) και μετά, η οποία πυροδοτήθηκε από τη στρατιωτική δολοφονία φοιτητών στο Πολυτεχνείο της Αθήνας. Καθώς η αστυνομία είναι πλέον ελεύθερη να εισέλθει σε πανεπιστημιούπολεις, η αναστολή του ασύλου περιορίζει την ακαδημαϊκή ελευθερία και εμποδίζει την πολιτική οργάνωση των φοιτητών στο πανεπιστήμιο. Επιπλέον, η παρουσία πολιτικών κομμάτων στα πανεπιστήμια συμβάλλει σε ένα κλίμα κατήχησης.

Η πρόσφατη νομοθεσία για να δοθεί ιθαγένεια στους λεγόμενους μετανάστες «δεύτερης γενιάς» (παιδιά που είτε ήρθαν στην Ελλάδα όταν ήταν νέοι είτε γεννήθηκαν στην Ελλάδα από πολίτες τρίτων χωρών) υποδηλώνει μεταξύ των κριτηρίων επιλεξιμότητας την ολοκλήρωση τουλάχιστον 6 βαθμών δημόσιου σχολείου (ή διαπιστευμένου ιδιωτικού σχολείου). Ωστόσο, οι μαθητές από μειωνοτικοποιημένες εθνικές ομάδες (όπως Αφροέλληνες, Ρομά, Αλβανοί, Σύριοι, Αρμένιοι και άλλες μακροχρόνιες κοινότητες) αντιμετωπίζουν σημαντικά και συχνά ανυπέρβλητα εμπόδια στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, δεδομένου του επισφαλούς νομικού καθεστώτος και του εκτεταμένου θεσμικού και διαπροσωπικού ρατσισμού.

Μια διαφορετική κατάσταση ισχύει για την αναγνωρισμένη από το κράτος μουσουλμανική τουρκική μειονότητα στην περιοχή της Θράκης, η οποία, λόγω της Συνθήκης της Λωζάνης (1923, που διέπει τον θεσμό των σύγχρονων τουρκικών και ελληνικών κρατών κατά την πτώση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και τη συνεπαγόμενη ανταλλαγή πληθυσμού μεταξύ αυτών των δύο χωρών) διατηρεί κάποια πολιτιστική και πολιτική αυτονομία, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος στη δίγλωσση εκπαίδευση (πρβλ. Κανακίδου, 1997; Στάμου, 2010; Χατζηκυριακίδου, 2019).

Μετά την αποκαλούμενη «προσφυγική κρίση» (το 2015-2016), η ένταξη των μαθητών με μεταναστευτικό υπόβαθρο και ιδιαίτερα εκείνων που βίωσαν τον αναγκαστικό εκτοπισμό απέκτησαν νέα επιτακτικότητα. Ωστόσο, παρά το συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα όλων των παιδιών σχολικής ηλικίας και των νέων να φοιτούν στο σχολείο ανεξάρτητα από την υπηκοότητα ή την καταγωγή τους, οι προσπάθειες ορισμένων εκπαιδευτικών (ορισμένοι από τους οποίους έχουν κατηγορηθεί επειδή επιτελούν σωστά το επαγγελματικό τους καθήκον) βρέθηκαν αντιμέτωπες με την αδράνεια του κράτους, τα επινοημένα γραφειοκρατικά εμπόδια και τον ρατσιστικό αποκλεισμό από τις ενώσεις γονέων για να εγγραφούν και να συμπεριληφθούν πρόσφυγες μαθητές στα σχολεία (Στεργίου & Σιμόπουλος, 2019: 349; πρβλ. Project PRESS, 2017: 43-49; Σωτηροπούλου, 2020).

Το 2017, εφαρμόστηκε ένα σύστημα για την αναγνώριση των επιτευγμάτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2017). Στην Ελλάδα, χορηγήθηκαν 73 ευρωπαϊκά διαβατήρια προσόντων το 2017 και άλλα 32 εκδόθηκαν το 2019, με στόχο την εκπαιδευτική ένταξη των προσφύγων στα ΑΕΙ. Προφανώς, η κλίμακα αυτού του προγράμματος αντιπροσωπεύει μια σταγόνα στον ωκεανό όσον αφορά τον επείγοντα χαρακτήρα της ανάγκης ένταξης αναγνωρισμένων προσφύγων και αιτούντων άσυλο στα ελληνικά εκπαιδευτικά ιδρύματα. Επιπλέον, τα ΑΕΙ στην Ελλάδα εξακολουθούν να απαιτούν πρωτότυπα έγγραφα εκτός από το διαβατήριο προσόντων για αναγνώριση διαπιστευτηρίων και εγγραφή μαθητών σε προγράμματα σπουδών (Mobile Info Team, n.d.).

Τέλος, δεδομένου ότι σημαντικός αριθμός αιτούντων άσυλο και αναγνωρισμένων προσφύγων που κατοικούν σε hotspots στα νησιά και τα στρατόπεδα στην ηπειρωτική χώρα, τα περισσότερα από τα οποία βρίσκονται σε απομονωμένες γεωγραφικές περιοχές, μακριά από αστικά κέντρα και χωρίς πρόσβαση σε δημόσιες συγκοινωνίες, ο χωρικός διαχωρισμός αποτελεί ένα ακόμη εμπόδιο στην πρόσβαση προσφύγων στα ΑΕΙ (και στην εκπαίδευση γενικότερα. Πρβλ. Σαρικούδη & Αποστολίδου, 2020).

Αυτή η κατάσταση έχει εντατικοποιηθεί λόγω περιορισμών που σχετίζονται με το Covid-19: δηλαδή, ο υποχρεωτικός εγκλεισμός που συνεχίζεται (κατά τη στιγμή της γραφής, Σεπτέμβριος 2020) να επιβάλλεται σε όλα τα hotspot και σε πολλά από τα στρατόπεδα στην ηπειρωτική χώρα, ενώ ο υποχρεωτικός εγκλεισμός λόγω πανδημίας έχει αρθεί από τον Μάιο του 2020 για Έλληνες πολίτες και κατοίκους στην υπόλοιπη χώρα. Λόγω της απουσίας δωρεάν σύνδεσης στο Διαδίκτυο και διαθέσιμων συσκευών, όπως φορητοί υπολογιστές και εργαστήρια υπολογιστών εντός των σημείων πρόσβασης και των καταυλισμών, δεν είναι δυνατή η συμμετοχή σε πανεπιστημιακά μαθήματα που διδάσκονται μέσω διαδικτύου λόγω της πανδημικής κατάστασης. Η πανδημία έχει χρησιμεύσει ως πρόσχημα για την ακροδεξιά κυβέρνηση της Ελλάδας να εντείνει την αστυνόμευση στα αστικά κέντρα. Μία αστυνομία που χρησιμοποιεί κυρίως μεθόδους φυλετικών, εθνοτικών και ιδεολογικών χαρακτηριστικών για να φακελώνει πολίτες στους δρόμους των πόλεων, με αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός εχθρικού περιβάλλοντος που εμποδίζει σοβαρά την ελευθερία κυκλοφορίας και την ασφάλεια όλων των πολιτών ανεξαρτήτως υπηκοότητας και νόμιμων εγγράφων παραμονής στη χώρα.

Λαμβάνοντας υπόψη όλα αυτά, μεγάλο μέρος της συζήτησης στην παρούσα ενότητα της εργαλειοθήκης σχετικά με την αποπολιτικοποίηση των εννοιών της «διαφορετικότητας και της συμπερίληψης από και στα ΑΕΙ και η αξιοποίησή της σε θεσμικούς στόχους δεν προέρχεται από, ούτε εφαρμόζεται απευθείας στο ελληνικό πλαίσιο, όπου τα ιδρύματα παραμένουν μονοπολιτισμικά, εχθρικά προς την διαφορετικότητα σε όλες τις εκφάνσεις της, και αναπαράγουν ιδεολογικά την κυρίαρχη εθνοπολιτισμική και θρησκευτική ομάδα (η οποία υποτίθεται ότι είναι ετεροφυλόφιλη και cis). Δεδομένου ότι ένα σύστημα φυσικοποιημένου κοινωνικο-νομικού και χωρικού διαχωρισμού που βασίζεται στη φυλετική υπηκοότητα επικρατεί στο ελληνικό πλαίσιο —αλλά και στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες— μια πολιτική ένταξης στα πανεπιστήμια πρέπει πρώτα από όλα να αμφισβητήσει τη νομιμότητα και τη βία των συνόρων.

ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Το 2012 μόνο το 6% των συνολικών κατόχων επαγγελματικών θέσεων στη Γερμανία είχε μεταναστευτικό υπόβαθρο (ενώ την ίδια χρονιά, ο πληθυσμός με μεταναστευτικό υπόβαθρο ήταν 20% (BAMF 2012: 135), και το 80% αυτού του ποσοστού ήταν λευκοί Ευρωπαίοι και 43% είτε Ελβετοί είτε Αυστριακοί (Gutiérrez Rodríguez 2016: 170). Ενώ το πρώτο σχήμα αποδεικνύει την κυριαρχία της πολιτιστικής και φυλετικής λευκότητας, το τελευταίο επισημαίνει τη γλώσσα ως πιθανό εργαλείο για την επιλογή της εκπαιδευτικής ελίτ. Η πανεπιστημιακή εκπαίδευση στη Γερμανία εξακολουθεί να διαμορφώνεται βαθιά από τη μετα-αποικιακή δυναμική της ένταξης και του αποκλεισμού, καθώς «τα πανεπιστήμια αντικατοπτρίζουν τις εγγενείς κοινωνικές ανισότητες εντός του εθνικού κράτους [και] είναι προνομιακές τοποθεσίες για την αναπαραγωγή των λευκών εθνικών ελίτ», ενθαρρύνοντας την ομογενοποίηση και την αφομοίωση (Gutiérrez Rodríguez 2016: 168; Thompson και Zablotzky 2016: 82). Στη γερμανική πανεπιστημιακή εκπαίδευση επικρατεί ένας παράδοξος, αντιφατικός λόγος, που από τη μία αναπαράγει μια ρητορική της διαφορετικότητας, ενώ από την άλλη αποσιωπά τόσο αυτές τις μορφές θεσμοθετημένης βίας όσο και τα άτομα που επηρεάζονται από αυτήν τη βία (Thompson και Zablotzky 2016: 89). Τα Γερμανικά ΑΕΙ εφαρμόζουν έτσι ένα διπλό πρότυπο που παραμένει αόρατο για την πλειοψηφία της κοινωνίας. Οι πολιτικές για την διαφορετικότητα για την αύξηση των μεταναστ@ν, μαύρων και φυλετικοποιημένων ατόμων (ΜΜΦΑ*) και την πρόσβαση των προσφύγων στο

πανεπιστήμιο της Γερμανίας εισάγονται μέσα από ένα νεοφιλελεύθερο μοντέλο που με τη σειρά του αναπαράγει φυλετικές, έμφυλες και οικονομικές ανισότητες. Στην πραγματικότητα, στα περισσότερα γερμανικά πανεπιστήμια δεν υπάρχουν θεσμικοί πόροι για φοιτητές, διδακτικού προσωπικού, διοικητικό και υπηρεσιακό προσωπικό που αντιμετωπίζουν ρατσιστικές, κουήρ- ή και τρανς*φοβικές μορφές βίας. Αντ' αυτού, τα γερμανικά πανεπιστήμια τείνουν να αναπαράγονται ως μονογλωσσικές, πολιτιστικές, εθνικές και φυλετικές οντότητες» (Xian & Yi, 2011, στο Gutiérrez 2016: 174).

ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ

Στο Ηνωμένο Βασίλειο, δημιουργήθηκαν «Διαγράμματα διαφορετικότητας και ισότητας» για την αντιμετώπιση του ρατσισμού και των διακρίσεων. Αυτά είναι σημαντικά ορόσημα για την επίτευξη κοινωνικών, πολιτιστικών και πολιτικών μετασχηματισμών. Ωστόσο, τα βρετανικά πανεπιστήμια παραμένουν βασικοί τόποι για την παραγωγή και την αναπαραγωγή της αποικιακής γνώσης, και αποτελούν μέρος ενός συνεχιζόμενου εχθρικού περιβάλλοντος κατά της μεταναστών και των εθνοτικών μειονοτήτων. Μόνο το 0,6% των καθηγητών του Ηνωμένου Βασιλείου είναι μαύροι: η έλλειψη μαύρων εκπαιδευτικών και οι ευρωκεντρικές ιδέες που εφαρμόζονται στο πρόγραμμα σπουδών καθιστούν την εκπαίδευση στα βρετανικά ΑΕΙ μη ελκυστική από την αρχή ή, για πολλούς, οδηγούν στην επιθυμία να εγκαταλείψουν αυτό το εχθρικό περιβάλλον και να αποσυρθούν από τις σπουδές τους. Επιπλέον, όλοι οι υπάλληλοι της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης πρέπει να συμμορφώνονται με τα μέτρα συννοριακών ελέγχων και να αναφέρουν τυχόν παρασπονδίες στην παρουσία φοιτητών με μεταναστευτικά υπόβαθρα στο Υπουργείο Εσωτερικών, και εκείνοι οι σπουδαστές με μεταναστευτικά υπόβαθρα που έχουν χαμηλό ποσοστό παρακολούθησης των μαθημάτων κινδυνεύουν με απέλαση. Οι υπάλληλοι των βρετανικών πανεπιστημίων πρέπει επίσης να παρακολουθούν και να αναφέρουν μαθητές που θεωρούν ότι κινδυνεύουν από ριζοσπαστικοποίηση σύμφωνα με τις πολιτικές για την πρόληψη της τρομοκρατίας. Το πρόγραμμα «Prevent duty», που εισήχθη το 2015 στο πλαίσιο του νόμου για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και της ασφάλειας, επιδιώκει να αποτρέψει ή και να ελαχιστοποιήσει τον πολλαπλασιασμό των ιδεών αυτού που ορίζει η πολιτική ως «εξτρεμιστικές ιδεολογίες», ως τέτοιες εννοιολογούνται ποικίλες μορφές αντίθεσης στις θεμελιώδεις βρετανικές αξίες. Αυτές οι (βρετανικές) αξίες ορίζονται αόριστα και είναι ανοικτές στην επιλεκτική ερμηνεία και έτσι καταλήγουν σε πολλαπλές μορφές καταστολής εναντίον όσων αποκλίνουν από τον βρετανικό κεντρικό κανόνα. Μετατρέπόμενοι σε συνοριοφύλακες και αντιτρομοκρατικοί αξιωματικοί, πώς μπορούν οι εκπαιδευτικοί να φέρουν πρακτικές κατά των ρατσιστικών συμπεριφορών και κατά των διακρίσεων στην τάξη; Δεν αποτελεί έκπληξη, λοιπόν, ότι σε αυτό το πλαίσιο, μεγάλο μέρος μαύρων και εθνοτικά μειονοτικών μαθητών αισθάνονται ότι η φωνή τους είναι ανεπιθύμητη στην τάξη και ότι το ένα τέταρτο των μαθητών αυτών στα βρετανικά εκπαιδευτικά ιδρύματα έχουν αναφέρει ρατσιστικές επιθέσεις το 2019.

Οι πολιτικές κατά των διακρίσεων είναι απαραίτητες αλλά όχι επαρκείς (Ahmed, 2012; Tate & Bagguley, 2018; Mirza, 2015). Σε αυτές τις πολιτικές, η διάκριση θεωρείται συνήθως το αποτέλεσμα της ατομικής συμπεριφοράς. Ωστόσο, τα ίδια τα ιδρύματα μπορούν έμμεσα να κάνουν διακρίσεις εναντίον ομάδων που έχουν αποκλειστεί από το σχεδιασμό τους, αυτό βέβαια δεν γίνεται απαραίτητα από πρόθεση. Η εμμονή των έμμεσων διακρίσεων στα ΑΕΙ δεν επηρεάζει μόνο το ποιός/ποιά/ποιό έχει πρόσβαση σε ΑΕΙ, αλλά και τι διδάσκεται και πώς (Arday et al. 2020). Κατά συνέπεια, είναι απαραίτητο να παρέμβουμε στα ΑΕΙ για την αντιμετώπιση των διακρίσεων με έμμεσες και άμεσες μορφές και τρόπους. Όπως ισχυρίστηκαν οι Tate και Bagguley, απαιτείται περισσότερη δουλειά «προκειμένου να αναπτυχθεί μια μέγιστη, μετασχηματιστική προσέγγιση στις θεσμικές αλλαγές, παρά μια ελάχιστη εκπλήρωση των νομικών υποχρεώσεων στις χώρες όπου υπάρχει ένα πλαίσιο κατά των διακρίσεων» (2018: 290).

Όλο και περισσότερο, οι εκπαιδευτικοί στα ευρωπαϊκά ΑΕΙ καλούνται να σχεδιάσουν προγράμματα που λαμβάνουν υπόψη την «διαφορετικότητα» και να παράγουν εκπαιδευτικά εγχειρίδια που «περιλαμβάνουν την διαφορετικότητα» και να προάγουν την ισότητα. Αυτή η πρόκληση είναι διττή.

Από τη μία πλευρά, υπάρχει μια αυξανόμενη συναίνεση ότι οι εκπαιδευτικοί δεν έχουν την κατάλληλη εκπαίδευση, πόρους και χρόνο για να μεταμορφώσουν επιτυχώς το πρόγραμμα σπουδών ή να παράγουν αντιρατσιστικές παιδαγωγικές. Από την άλλη πλευρά, ενώ η έννοια της διαφορετικότητας έχει απελευθερωτικό δυναμικό, μπορεί εύκολα να τεκμηριωθεί, αποτυπώνοντας τους τρόπους με τους οποίους «τα θεωρητικά μοντέλα και οι ευρωκεντρικές ιστορίες συνεχίζουν να παρέχουν πνευματικό υλικό που αναπαράγει και δικαιολογεί αποικιακές ιεραρχίες» (Bhambra et al., 2019: 6).

Η παρούσα εργαλειοθήκη επιδιώκει να αντιμετωπίσει αυτά τα προβλήματα με την παραγωγή εργαλείων για την ενίσχυση των ικανοτήτων των εκπαιδευτικών των ΑΕΙ, καθώς και προτείνοντας πρακτικές που τονίζουν τις ιστορικές διαδικασίες που στηρίζουν τους σύγχρονους κοινωνικούς αποκλεισμούς, και τον ρόλο των ΑΕΙ στη μεταμόρφωση των κοινωνικών ανισοτήτων (Gutiérrez Rodríguez, 2018; de Jong et al., 2018; Icaza Garza & Vázquez, 2017). Αυτό γίνεται συνδυάζοντας επιστημονικές κοινότητες εντός και εκτός της ακαδημίας. Προτείνοντας αντιρατσιστικές φεμινιστικές πρακτικές, η παρούσα εργαλειοθήκη επιδιώκει να διαλύσει τις υποθέσεις ότι η θεωρία πρέπει να προέρχεται από μια διαδικασία αφαίρεσης που αποσπάται από τους καθημερινούς αγώνες (hooks, 2014). Αντι αυτού, η παρούσα εργαλειοθήκη προωθεί τις διαδικασίες προβληματισμού και συλλογικής ανάλυσης σχετικά με τον ρόλο του ρατσισμού, της αποικιοκρατίας και των διακρίσεων από μια φεμινιστική απο-αποικιακή προοπτική, και μέσα από τις τοποθετημένες εμπειρίες εντός και εκτός των πανεπιστημίων.

Στην ανάλυση που ακολουθεί, συζητάμε πώς η έννοια της διαφορετικότητας είχε μια απελευθερωτική προοπτική για την αντιμετώπιση των αξόνων της ανισότητας που εμφανίζονται στη συλλογική δράση και επίσης για την ανάδειξη της ετερογένειας μέσα σε συλλογικές ομάδες που αποτελούνται από άτομα με πολλές διαδρομές. Οι φεμινιστικοί και αντιρατσιστικοί αγώνες στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης πέτυχαν τη δημιουργία απελευθερωτικών χώρων για εναλλακτικές μορφές παραγωγής γνώσης στην ακαδημία, όπως η δημιουργία σπουδών φύλου ή τμημάτων σπουδών αφροαμερικανικής ιστορίας. Ωστόσο, στα ιδρύματα πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, η διαφορετικότητα συχνά χρησιμοποιείται ευκαιριακά και προσχηματικά: αυτού του είδους η «συμπερίληψη της διαφορετικότητας» τείνει να δημιουργεί προβλήματα και να στοχοποιεί οτιδήποτε αποκλίνει από την ηγεμονία της λευκής φυλής, «παράγοντας διχοτομίες και κατηγοριοποιήσεις που καθιστούν την υποτιθέμενη «διαφορετικότητα» ορατή μέσα από δύο συμπληρωματικούς ρόλους - του προβλήματος και του θύματος» (Gilroy 1992). Οι πρακτικές που επικεντρώθηκαν στην «συμπερίληψη της διαφορετικότητας», υποστηρίζουμε ότι παράγουν διαφοροποιήσεις μεταξύ της επιθυμητής και της ανεπιθύμητης διαφορετικότητας, η οποία αναπαράγει αποικιακές ιστορίες και αφηγήσεις. Με αυτόν τον τρόπο, η κατηγοριοποίηση μιας φερόμενης διαφορετικότητας που πρέπει να γίνει ανεκτή και συμπεριληπτική εν τέλει ενισχύει τη λευκή υπεροχή και τις αποικιακές και πατριαρχικές σχέσεις εξουσίας, αντί να τις αντιτίθεται.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΚΑΙ Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΙΚΗ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Τα ΑΕΙ στην Ευρώπη διαδραματίζουν σήμερα σημαντικό ρόλο στην οικοδόμηση της Δύσης ως φιλελεύθερη, ανεκτική και δημοκρατική. Ο καθορισμός στόχων διαφορετικότητας και ισότητας στα πανεπιστήμια μπορεί να γίνει κατανοητός ως σημαντικό στοιχείο αυτής της διαδικασίας. Ωστόσο, οι κριτικές προσεγγίσεις αναδुकνεύουν πώς ότι αυτοί οι στόχοι συνυπάρχουν με διαδικασίες αφομοίωσης των μελών του πανεπιστημίου στις ακαδημαϊκές ιεραρχίες ισχύος, καθώς και με τη διαιώνιση του θεσμικού και σχεσιακού ρατσισμού σε καθημερινή βάση (Guitérrez, 2016; Hill Collins, 2017).

Κατά τη διαδικασία διαχείρισης της διαφορετικότητας, τα ιδρύματα συμβάλλουν στη δημιουργία και αναπαραγωγή διαφόρων ασυμμετριών. Σύμφωνα με την Brah (2007), η «διαφορετικότητα» παράγεται και οργανώνεται συστηματικά μέσω οικονομικών, πολιτιστικών και πολιτικών λόγων καθώς και μέσω θεσμοθετημένων πρακτικών, μια διαδικασία στην οποία διατυπώνονται συγκεκριμένα καθεστώτα εξουσίας. Η απο-αποικιακή συγγραφέας María Lugones (2010) υποστηρίζει ότι τα σύγχρονα καθεστώτα εξουσίας λειτουργούν ακολουθώντας την κατηγορηματική, διχοτομική και ιεραρχική λογική και ότι αυτή η λογική υπήρξε κεντρική στη σύγχρονη, αποικιακή και καπιταλιστική σκέψη για τη φυλή, το φύλο και τη σεξουαλικότητα.

Σε αντίθεση με τη «διαχείριση της διαφορετικότητας», οι αντιρατσιστικές φεμινιστικές οπτικές απομακρύνονται από την αναγνώριση της διαφορετικότητας --και τις προκλήσεις που συνεπάγεται-- προκειμένου να οικοδομηθούν σχέσεις πολιτική αλληλεγγύης μεταξύ των καταπιεσμένων. Αυτή η χρήση της «διαφορετικότητας» διαφέρει από την αποπολιτικοποιημένη ηθική που συχνά κινητοποιείται στα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα, ή ως τρόπος να υπαινίσσεται την πολυφωνία των πολιτών ή τους αγώνες ταυτότητας που παραλείπουν την ύπαρξη ανισοτήτων, οι οποίες μπορούν να υπονοήσουν την αποδυνάμωση των υποκειμένων και πολιτικών δρώντων για την επίτευξη οποιασδήποτε αλλαγής. Η διάλυση της ιδέας ενός ομοιογενούς μονοθεματικού φεμινισμού, που διατυπώνεται γύρω από την έννοια της βασικής κοινής ταυτότητας και της κοινής καταπίεσης, οδήγησε σε ένα ευρύ φάσμα συζητήσεων που εμπλέκουν την διατύπωση λόγου μεταξύ ταυτότητας, διαφορετικότητας και πολιτικής.

Λαμβάνοντας υπόψη τον αλληλοσυνδεόμενο χαρακτήρα των καθεστώτων εξουσίας, η διαφορετικότητα μπορεί να είναι χρήσιμη σε κοινωνικο-πολιτικούς αγώνες για την αντιμετώπιση των διαφόρων αξόνων ανισότητας που λαμβάνουν χώρα στη συλλογική δράση και για την ανάδειξη της ετερογένειας εντός των συλλογικών διαδικασιών, που όπως ισχυριζόμαστε αποτελούνται από άτομα με πολλές διαδρομές και υπόβαθρα. Σε αυτό το πλαίσιο, η «διαφορετικότητα» είναι το κλειδί για να μπορέσουμε να δούμε τους άξονες διαφοροποίησης που συμβαίνουν εντός και εκτός των συλλογικών διαδικασιών, προκειμένου να μην μεταμορφωθούμε στους «αποικιστές του αποικιστή», κάτι το οποίο η Silvia Cusicanqui (2018) ονοματίζει «αποικιακή πληγή». Ωστόσο, η επικέντρωση της πολιτικής δράσης στην πολλαπλότητα, δεδομένης της ιδιαιτερότητας κάθε θέσης, μπορεί να οδηγήσει σε διαδικασίες κατακερματισμού, ανταγωνισμού και αποσύνδεσης μεταξύ συγκεκριμένων αγώνων.

Σε αυτή την ένταση αναφέρεται η Heidi Mirza (2015) για την οποία ο ακτιβισμός πρέπει να δώσει προσοχή στην ποικιλομορφία και, ταυτόχρονα, να ασκήσει μια συνειδητή κατασκευή της «ομοιότητας». Σε αυτό το πλαίσιο, η «ομοιότητα» δεν αναφέρεται στην υπόθεση ότι οι εμπειρίες καταπίεσης είναι πανομοιότυπες, ούτε σε ένα ενοποιημένο καθολικό πολιτικό σχέδιο, αλλά στην αναζήτηση μίας αίσθησης κοινότητας από την οποία πρέπει να δράσουμε. Αυτό μπορεί να απεικονιστεί μέσω της εμπειρίας του Sindillar, όπως εξηγεί η Karina Fulladosa-Leal (2017), το πολιτικό σχέδιο της οργάνωσης αντιμετώπισε ρητά τις προκλήσεις της δημιουργίας μιας κοινής πρωτοβουλίας, λαμβάνοντας ταυτόχρονα υπόψη την ποικιλομορφία των καταστάσεων των συμμετεχόντων και τους όρους συμμετοχής τους.

Μία από τις σημαντικότερες συνεισφορές σε αυτόν τον τομέα είναι αυτή της μαύρης λεσβίας φεμινίστριας Audre Lorde (1980). Το κύριο επιχείρημά της είναι ότι η διαφορά είναι μια ισχυρή δύναμη για την πολιτική. Η Lorde βλέπει τη διαφορά ως ευκαιρία δημιουργίας συνασπισμών. Η συνδυασμένη δράση χρειάζεται την αλληλεξάρτηση διαφορετικών δυνάμεων και μπορεί επίσης να δημιουργήσει ισχυρές φεμινιστικές συνδέσεις για τον αγώνα και τη ζωή. Αυτό, με τη σειρά του, σφυρηλατεί επίσης προσωπική δύναμη. Η πολιτική δύναμη της διαφοράς χρειάζεται επένδυση και δέσμευση, οπότε το καθήκον μας είναι να χρησιμοποιήσουμε τις διαφορές μας ως γέφυρες και όχι εμπόδια μεταξύ μας.

Παίρνοντας έμπνευση από τη δουλειά της Lorde και ορμώμενη από συγκεκριμένες δράσεις, η Suryia Nayak (2020) επισημαίνει την έλλειψη μηχανισμών ώστε να συσχετίσουμε με τις ανθρώπινες διαφορετικότητες ως ίσες. Στη συνέχεια, η δημιουργία αλληλοεξαρτώμενων συνασπισμών και ισχυρών συνδέσεων από την ποικιλομορφία αποτελεί μεγάλη πρόκληση. Από τη μία πλευρά, επειδή περιλαμβάνει την ανάκριση του δικού μας προνομίου και θέσης εξουσίας και, από την άλλη, επειδή πρέπει να οικοδομηθούν νέα πρότυπα σχέσεων μεταξύ των διαφορετικοτήτων. Χρειάζονται συγκεκριμένες πρακτικές για να προχωρήσουμε πέρα από την επιφανειακή κοινωνική αλλαγή.

Η ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑ ΠΟΥ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΤΑΙ ΣΤΑ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ: ΟΙΚΕΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΑΓΩΝΩΝ

Αρκετές παρεμβάσεις στα ΑΕΙ στοχεύουν στη συμπερίληψη, ενδυνάμωση ή ανοχή «εκείνων που έχουν διαφορετικές πεποιθήσεων και θρησκείες». Ωστόσο, δεδομένου ότι τα ακαδημαϊκά ιδρύματα παραμένουν οι κύριοι χώροι μέσω των οποίων η δυτική αποικιακή δύναμη επιβάλλει έναν κυρίαρχο τύπο γνώσης ή τρόπο γνώσης, είναι απαραίτητο να αναλυθεί πώς οι κατηγορίες αυτών των διαφορών είναι αποτέλεσμα των αποικιακών σχέσεων εξουσίας, μια οθόνη καπνού από λευκούς υπέρμαχους θεσμούς και ιδρύματα διαιωνίζει ορατές και αόρατες φυλετικές ιεραρχίες (Quijano 2000, Stoler 2010).

Όλο και περισσότερο, οι εκπαιδευτικοί στα ευρωπαϊκά πανεπιστημιακά ιδρύματα υποχρεούνται να σχεδιάζουν προγράμματα που λαμβάνουν υπόψη την «διαφορετικότητα» και να παράγουν εκπαιδευτικά προγράμματα που «περιλαμβάνουν την διαφορετικότητα» και προάγουν την ισότητα. Αυτή η διαδικασία ενσωματώνεται σε μια ευρύτερη προσπάθεια δημιουργίας μιας «ευρωπαϊκής ταυτότητας» μέσω της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ολοκλήρωσης, καθώς και της πολιτιστικής ομογενοποίησης. Η ποικιλομορφία εδώ κατασκευάζεται ως πηγή «πλούτου» και ως κοινωνικό όφελος. Ενώ αυτό φαίνεται να αντιτίθεται στις προσεγγίσεις που αντιμετωπίζουν την ποικιλομορφία ως απειλή για την ευρωπαϊκή ταυτότητα, αξίες και για τον «ευρωπαϊκό τρόπο ζωής», και οι δύο πρακτικές κατασκευάζουν μια κατηγορία «το διαφορετικό» ως μονολιθική ομοιογενή ταυτότητα και εμπειρία.

Οι φυλετικοποιημένες φεμινίστριες έχουν ασχοληθεί κριτικά με τις πρακτικές και τις συζητήσεις της διαφορετικότητας στα ακαδημαϊκά ιδρύματα, δείχνοντας πώς αυτά γίνονται εργαλεία για την εξάλειψη των συγκρούσεων, αντί να οραματίζονται ριζικές εναλλακτικές λύσεις. Πολύ συχνά, η γλώσσα της διαφορετικότητας «παρακάμπτει τη δύναμη καθώς και την ιστορία για να προτείνει έναν αρμονικό κενό πλουραλισμό» (Mohanty 2003a: 193). Αυτό μπορεί να παρατηρηθεί σε θεσμικές προσπάθειες για «προσθήκη» υλικού προγράμματος σπουδών που ασχολείται με την ιστορία και την πολιτική στις αποικίες, ή για να συζητήσουμε θέματα φυλετικής ανισότητας σαν να ήταν ξεχωριστά από, παρά εγγενή, της ευρωπαϊκής ιστορίας, της πολιτικής και της οικοδόμησης της λευκότητας. Χρησιμοποιήθηκε με αυτόν τον τρόπο, σύμφωνα με τη Sara Ahmed, «η διαφορετικότητα μπορεί να συμμετάσχει στη δημιουργία μιας ιδέας του θεσμού που επιτρέπει να παραβλέπεται ο ρατσισμός και οι ανισότητες» (Ahmed 2012: 13). Αυτό χρησιμεύει ως φιλελεύθερη αφήγηση για την απόκρυψη της ρατσιστικής βάσης των ευρωπαϊκών εκπαιδευτικών, κοινωνικών και πολιτικών υποδομών: συγκεκριμένα, η συμπεριληπτικότητα μίας φερόμενης διαφοράς δίνει άλλοθι αντί να γίνει υλικό για την αναιρεση όλου του κυρίαρχου κανονιστικού πλαισίου σκέψης.

Όπως υποστηρίζουν οι κριτικοί ερευνητές, «θεωρείται δεδομένο οι ισχυρισμοί για φυλετική ουδετερότητα, αχρωματοψία και ο λόγος περί ανοχής συχνά αποσιωπούν τις κρυφές, αόρατες, μορφές ρατσιστικών εκφράσεων και καθιερωμένων προτύπων ρατσιστικού αποκλεισμού» (Essed και Nimako 2006: 282). Χρησιμεύουν ως εργαλεία πειθαρχίας για να εξημερώσουν ό,τι ιστορικά έχει κατασκευαστεί και αποκλειστεί ως «άλλο», αντί να αμφισβητούν τον τρόπο με τον οποίο η λευκότητα δημιουργείται μέσω της επιστημονικής βίας. Η λευκή αθωότητα, σύμφωνα με τους Gloria Wekker (2016) και Kelley (2016), είναι μια πειθαρχική τεχνική που στοχεύει στη διαχείριση του τραύματος παρά στην εξάλειψη του δομικού ρατσισμού. Σιωπά την ανικανότητα των λευκών φοιτητών και των καθηγητών να αναγνωρίσουν τη δική τους φυλετική θέση και να καταπολεμήσουν τις ρατσιστικές ιεραρχίες και τις ανισότητες στον καταμερισμό της εργασίας στην ακαδημία.

Κατασκευάζοντας ένα καθολικό, ομοιογενές καταπιεσμένο υποκείμενο και μια παγκόσμια δομή καταπίεσης (Mohanty 2003b), πρακτικές που επιδιώκουν τη συμπερίληψη της διαφορετικότητας υπάρχει ο κίνδυνος να εξαλειφθεί η ανάγκη για παρεμβάσεις σε βάθος και κριτική ανάλυση των τοποθετημένων και υλικών πολιτικών και κοινωνικο-οικονομικών σχέσεων μέσω των οποίων διαιωνίζεται η καταπίεση.

Επιπλέον, αυτές οι προσεγγίσεις στηρίζονται στην υπόθεση του ευρωπαϊκού πολιτισμού ως εγγενώς ομοιογενούς, που θα εμπλουτίσει από την πιθανή συνάντηση με διαφορετικούς πολιτισμούς. Μια υποτιθέμενη «ευρωπαϊκή ταυτότητα» που κατασκευάζεται συνεχώς και ομογενοποιείται μέσω πρακτικών που ομαλοποιούν τη λευκότητα και των δυτικών πολιτιστικών πρακτικών σε αντίθεση με τους «διαφορετικούς πολιτισμούς», μια φιλελεύθερη ορολογία για την αντιμετώπιση των «φυλετικών άλλων». Όπως υποστηρίζει η Fatima El-Tayeb: «Αντί να αντιληφθεί εκ νέου την Ευρώπη για να τις συμπεριλάβει, η διαδικασία ενοποίησης δημιουργεί μια αφήγηση που όχι μόνο συνεχίζει να αποκλείει τις φυλετικές μειονότητες αλλά και τις ορίζει ως την ίδια την ουσία της μη ευρωπαϊκότητας με όρους που συνδέουν όλο και περισσότερο τη μετανάστευση σε υποτιθέμενες ανυπέρβλητες διαφορές φυλής, κουλτούρας και θρησκείας» (2011: 2-3). Επιπλέον, πρέπει να λάβουμε υπόψη ότι η Ευρώπη δεν είναι ένας ενιαίος χώρος. Υπάρχουν στρώματα άνισων πολιτιστικών, πολιτικών οικονομικών και ηγεμονικών γεωγραφιών. Οι διαιρέσεις μεταξύ πυρήνα/περιφέρειας; Βορά/ Νότου; Ανατολής/Δύσης; ανεπτυγμένης/ υποαναπτυκτικής; αποικιστή/αποικισμένου έχουν επιδεινωθεί στην εποχή των πολλαπλών κρίσεων.

Αυτή η διαδικασία ομογενοποίησης μέσω της διαφοροποίησης, δεν είναι μόνο μεταξύ μιας ομοιογενούς «Ευρώπης» και του υποτιθέμενου εξωτερικού της, αλλά έχει συμβεί εντός της ίδιας της Ευρώπης αναφερόμενοι στο «Ευρωπαϊκό» σαν να είναι μια ενοποιημένη ταυτότητα που παρακολουθεί μια αδιαφοροποίητη κοινωνικο-χωροταξία. Εδώ, η ποικιλομορφία κατασκευάζεται σαφώς ως απόκλιση

από έναν ευρωκεντρικό κανόνα. Όπως γράφει η Gloria Wekker: «οι σύγχρονες κατασκευές του «εμείς», εκείνου του εμείς που κατασκευάστηκε δια μέσου του ανήκειν στην Ευρώπη, και του «αυτοί», που κατασκευάστηκε ως εκείνους που δεν ανήκουν ... εμπεριέχει τη θεμελιώδη αδυναμία να είναι και οι δύο ευρωπαίοι, κατασκευασμένες κατηγορίες του λευκού και Χριστιανού, και του μαύρος-μουσουλμάνος-μετανάστης-πρόσφυγας» (Wekker 2016: 21). Αυτοί οι άνθρωποι και οι πολιτιστικές πρακτικές που επισημαίνονται ως «διαφορετικές» κατηγοριοποιούνται ως άλλοι μέσω διαδικασιών διαφοροποίησης και υποτέλειας. Έτσι, αντί να αποσυναρμολογηθούν τα ρατσιστικά και πατριαρχικά θεμέλια της Ευρώπης, αυτές οι πρακτικές που επιδιώκουν να συμπεριλάβουν την διαφορετικότητα ενισχύουν τις σχέσεις εξουσίας, όπου η λευκότητα είναι μια «μη χαρακτηρισμένη κατηγορία», ενώ «οι μαύροι, μετανάστες ή πρόσφυγες είναι χαρακτηρισμένες κατηγορίες» (Wekker 2016: 69) .

Αυτό δεν αναγνωρίζει τις υπάρχουσες ασυμμετρίες και διαγράφει τον ρόλο της αποικιοκρατίας και του ιμπεριαλισμού στη σφυρηλάτηση της Ευρώπης, τις πολλαπλές μορφές ιδιοκτησίας και εκμετάλλευσης στις οποίες βασίζεται η Ευρώπη και τις κληρονομίες αυτών των μορφών βίας στον καθορισμό της ευρωπαϊκής ταυτότητας. Επομένως, εφαρμόζοντας πολιτικές που επιδιώκουν να «συμπεριλάβουν τη διαφορά», το νεοφιλελεύθερο πανεπιστήμιο συμβολίζει τη «διαφορά», την ενσωματώνει στις συνήθειες λειτουργίες του και δεν καταργεί τους τρόπους με τους οποίους «τα θεωρητικά μοντέλα και οι ευρωκεντρικές ιστορίες συνεχίζουν να παρέχουν πνευματικό υλικό που αναπαράγει και δικαιολογεί τις αποικιακές ιεραρχίες» (Bhambra et al, 2019: 6). Η προσθήκη και η συμπερίληψη της διαφορετικότητας ως συστατικού για τον «εμπλουτισμό» της λευκότητας δεν αναγνωρίζει πώς παράγονται ιστορικά οι ευρωπαϊκές γνώσεις και ταυτότητες, καθώς και οι φυλετικές και έμφυλες μορφές βίας και σιωπής. Οι επιστημολογίες της λευκής υπεροχής δεν μπορούν να αποσυναρμολογηθούν συμπεριλαμβάνοντας, μέσω κατακερματισμού, διαφορετικές ταυτότητες, ενισχύοντας έτσι και ουσιαστικά αποικιακές κατηγορίες και φυλετικές πρακτικές (Sharpe 2016, Gebrial 2019).

Αντί αυτού, αυτό που χρειάζεται, είναι μια αναλυτική διαδικασία αποδόμησης και αναστάτωσης που τοποθετεί την Ευρώπη και την αποικιακή ιστορία της σε ένα αναλυτικό πεδίο που επικεντρώνεται στις εμπλοκές τους: «επειδή είμαστε όλοι προϊόντα μιας κοινής αποικιακής ιστορίας, είμαστε όλοι αντικείμενα της έρευνας» (Mackinlay & Barney, 2014: 56). Δηλαδή, να αναιρεθεί η λευκότητα από το πλεονεκτικό σημείο των ιστοριών και των εμπειριών που διαγράφονται, προκειμένου να γίνει η επιστημονική βία της ορατή και απτή. Για την Ευρώπη, αυτό περιλαμβάνει τη διαδικασία ορατότητας αυτού του κενού ως αποτέλεσμα ιστορικού καθαρισμού. Το θέμα δεν είναι να εμπλουτίσουμε τις υπάρχουσες δομές κυριαρχίας ή να κάνουμε τη βία τους πιο ανεκτή. Το θέμα είναι να επικεντρωθούμε στο να γίνει ορατός ο ρόλος της αποικιακής βίας και της διαγραφής που ενσωματώνεται στην αρχιτεκτονική των ευρωπαϊκών ακαδημαϊκών ιδρυμάτων. Αντί να δημιουργηθούν «ασφαλείς χώροι» για να συμπεριληφθεί η διαφορά, είναι απαραίτητο να δημιουργηθούν «επικίνδυνοι χώροι» για να μην αναπαράχθει η λευκότητα.

Στο πλαίσιο της νεοφιλελεύθερης ακαδημαϊκής κοινότητας, είναι απαραίτητο να δημιουργηθούν ρωγμές και να μεταμορφωθούν οι επιστημολογίες, οι μεθοδολογίες και οι παιδαγωγικές πρακτικές μέσω των οποίων η γνώση παράγεται ως μια αφηρημένη θεωρία, η οποία βασίζεται εγγενώς σε αποικιακές αρχές ορθολογισμού, καθολικότητας και βίας. Προκειμένου να δημιουργήσουμε ρωγμές μέσα σε αυτά τα τείχη, επιδιώκουμε να χτίσουμε γέφυρες μεταξύ απο-αποικιακών φεμινιστικών αγώνων έτσι ώστε να χτίσουμε εναλλακτικές επιστημολογικές και παιδαγωγικές πρακτικές.

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ ΑΠΟ-ΑΠΟΙΚΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ: ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΝΟΝΤΑΣ ΤΗ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑ

Πρέπει να είμαστε προσεκτικοί με την αφομοίωση αλλά να μην φοβόμαστε τον πολιτιστικό Mestizaje. Αντί αυτού, πρέπει να γίνουμε *nepantleras* και να οικοδομήσουμε γέφυρες μεταξύ όλων αυτών των κόσμων καθώς κυκλοφορούμε μεταξύ τους, από-φυλετικοποιώντας και επανά-φυλετικοποιώντας⁴ διαφορετικές και ποικίλες κοινότητες (Gloria Anzaldúa 2015, 264)

Ο μετασχηματισμός του προγράμματος σπουδών από μια απο-αποικιακή φεμινιστική προοπτική υπερβαίνει τον εμπλουτισμό του προγράμματος σπουδών συμπεριλαμβάνοντας διαφορετικές προοπτικές ή προσθέτοντας νέα βιβλία σε μια λίστα ανάγνωσης. Αντί να συμπεριλάβουμε διαφορετικά φαντασιακά, ο στόχος είναι να διαταράξουμε το αποικιακό φαντασιακό, να μάθουμε την μη εκμάθηση της εσωτερικής κυριαρχίας της λευκότητας. Αυτό σημαίνει αποσυναρμολόγηση του τρόπου παραγωγής γνώσης και παιδαγωγικών πρακτικών που διαιωνίζουν τον λευκό, αρσενικό και ευρωκεντρικό κανόνα, από μια διαθεματική φεμινιστική και απο-αποικιακή προοπτική.

Οι απο-αποικιακές φεμινιστικές προοπτικές δεν προβληματίζουν απλώς τη φυλή ή το φύλο ως αντικείμενο μελέτης. Αντιθέτως, αντιμετωπίζουν τα αλληλοσυνδεόμενα συστήματα κυριαρχίας για να τους προξενίσουν κρίση: συνεπάγονται μαχητικές παρεμβάσεις που προκαλούν και διαλύουν τις μορφές επιστημονικής βίας και εθνοκεντρικής κανονικότητας που ενυπάρχουν στα δυτικά πανεπιστήμια και ακαδημαϊκούς τρόπους παραγωγής γνώσης. Όπως έγραψε η Silvia Rivera Cusicanqui, «εδώ δεν μπορεί να υπάρχει λόγος απο-αποικιοποίησης, ούτε θεωρία απο-αποικιοποίησης, χωρίς πρακτική απο-αποικιοποίησης» (2012: 100).

Η απο-αποικιοποίηση της εκπαίδευσης, επομένως, μπορεί να γίνει μόνο αντιμετωπίζοντας την αποικιοκρατία, την αυτοκρατορία, το ρατσισμό και την ετεροπατριαρχία με την «επανατοποθέτηση αυτών των φαινομένων ως βασικών δυνάμεων διαμόρφωσης του σύγχρονου κόσμου, σε ένα πλαίσιο όπου ο ρόλος τους έχει συστηματικά απομακρυνθεί από την κοινή θέα» (Bhambra et al., 2019). Αυτό μπορεί να γίνει διερευνώντας πώς οι αποικιακές σχέσεις εξουσίας παράγουν μορφές γνώσης που πλαισιώνουν τη βία τους ως αναπόφευκτες και μη εξαργυρώσιμες (Wanelisa Xaba), καθώς και

⁴Σ.τ.Μ. Εδώ μεταφράζουμε τις λέξεις «detrribalising» και «retribalising» οι οποίες δεν αναφέρονται στην φυλή (race) αλλά στην φυλή (tribe), μία διάκριση που δύσκολα αποδίδεται στην ελληνική γλώσσα δεδομένων των αδιαφοροποίητων ομώνυμων εννοιών.

προκλητικές παιδαγωγικές και ερευνητικές πρακτικές που ομαλοποιούν, εκτιμούν, προωθούν και ανταμείβουν τη λευκότητα και τις αποικιακές υποδομές μέσα στην τάξη και στη διαδικασία παραγωγής και μετάδοσης γνώσεων. Σημαίνει επίσης να αναγνωρίσουμε ότι η ακαδημαϊκή γλώσσα είναι ένα όχημα αποικιακής δύναμης, και με αυτό τον τρόπο διαιωνίζει τις αφηρημένες παιδαγωγικές χωρίς σώμα, χωρίς συναίσθημα, χωρίς ρίζες (de Jong et al 2016).

Η απο-αποικιοποίηση της εκπαίδευσης είναι μια επιστημολογική και παιδαγωγική διαδικασία που ανοίγει το χώρο για άβολες, κρίσιμες και μαχητικές παρεμβάσεις στις πρακτικές και τους λόγους που ενισχύουν και ομαλοποιούν τις ευρωκεντρικές αξίες και και το αποικιακό συνεχές στην παραγωγή γνώσης, αναγνωρίζοντας τον συστατικό τους ρόλο όχι μόνο ιστορικά αλλά και στο παρόν της ευρωπαϊκής ακαδημαϊκής κοινότητας: για να το κάνει αυτό, η απο-αποικιοποίηση απαιτεί μια συλλογική διαδικασία για την απόρριψη παιδαγωγιών της διαφορετικότητας υπέρ των παιδαγωγιών της ενόχλησης ως μετασχηματιστική εκπαιδευτική πρακτική (Motta 2018; Boler & Zembylas 2003). Αφενός, αυτό μπορεί να οδηγήσει την τρέχουσα υποδομή σε κρίση, επιπλέον, μπορεί να δημιουργήσει επιστημονικές κοινότητες βασισμένες σε συλλογικές πρακτικές, διαλόγους και συζητήσεις, οργανωμένες γύρω από μια πολιτική και ηθική φεμινιστικής και αντιρατσιστικής αλληλεγγύης.

Ο στόχος αυτής της εργαλειοθήκης είναι η επεξεργασία των επιστημολογικών εργαλείων που χτίζουν τη θεωρία μέσω της πράξης, αποφεύγοντας την καθολική αφαίρεση, αποκαλύπτοντας συγκεκριμένες και τοποθετημένες ιστορικές πρακτικές και συνθήκες μέσω των οποίων αναπαράγονται πολύπλοκες σχέσεις αποικιακής και ετεροπατριαρχικής εξουσίας. Μέσω αυτών των επιστημολογικών πρακτικών της ανυπακοής (Motta, 2016), αυτή η εργαλειοθήκη επιδιώκει να παράγει λόγο που θα διαλύσει τις υποθέσεις ότι η θεωρία πρέπει να προέρχεται από μια διαδικασία αφαίρεσης που αποσπάται από τους καθημερινούς αγώνες. Αντί αυτού, σκοπεύει να προωθήσει τις διαδικασίες προβληματισμού και συλλογικής ανάλυσης που προέρχονται από τα τοποθετημένα βιώματα εντός και εκτός των ευρωπαϊκών πανεπιστημίων, αποσυναρμολογώντας τις διαφορές μεταξύ αντικειμένου και υποκειμένου της γνώσης, μεταξύ ακτιβισμού και ακαδημίας.

Παρά αυτήν την προσπάθεια, είναι σημαντικό να γνωρίζουμε τους ισχυρούς περιορισμούς του προγράμματος BRIDGES και της εργαλειοθήκης μας στην «απο-αποικιοποίηση της εκπαίδευσης» συνολικά. Σημαντικές ανοιχτές ερωτήσεις που προκύπτουν, περιλαμβάνουν τις ακόλουθες: είναι δυνατόν να δημιουργηθούν απελευθερωτικές πρακτικές που δημιουργούνται «με τα εργαλεία του αφέντη» και εντός του «σπιτιού του αφέντη» (Lorde, 1983); Τι απογίνεται στο Πανεπιστήμιο μόλις απο-αποικιοποιηθεί; Είναι δυνατή μια φεμινιστική απο-αποικιακή πράξη σε αυτούς τους χώρους; Έχοντας επίγνωση της δυσκολίας στην απάντηση αυτών των ερωτήσεων, επιδιώκουμε να τις διατηρήσουμε ως σημεία προβληματισμού και συζήτησης. Αντί για «απο-αποικιακή εκπαίδευση», επομένως, η εργαλειοθήκη τοποθετείται μέσα σε υπάρχουσες προσπάθειες παραγωγής εργαλείων, δραστηριοτήτων και υλικών που αμφισβητούν τα επιστημολογικά και παιδαγωγικά θεμέλια των ΑΕΙ.

ΕΝΤΑΣΣΟΝΤΑΣ ΤΗ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ: ΑΠΟ-ΑΠΟΙΚΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΣΤΟΧΟΣ

Αναστοχασμός για το αν είναι ή όχι δυνατή η προώθηση των αποικιοκρατικών αγώνων στα Πανεπιστήμια.

ΒΗΜΑ 1

Διαβάστε το άρθρο [Black Studies, Black Struggles](#) του Robin D. G. Kelley (στα αγγλικά). Απαντήστε στις ακόλουθες ερωτήσεις:

- Ο συγγραφέας υποστηρίζει: «Σίγουρα τα πανεπιστήμια μπορούν, και όλο και περισσότερο θα ενσωματώσουν τη διαφορετικότητα, γίνοντας οριακά πιο φιλόξενα για τους μαύρους φοιτητές, αλλά ως ιδρύματα δεν θα είναι ποτέ μηχανές κοινωνικού μετασχηματισμού». Ποια είναι η διαφορά μεταξύ των προσπαθειών να καταστούν τα πανεπιστήμια πιο ανοικτά στη διαφορετικότητα και των αγώνων για κοινωνικό μετασχηματισμό στην εκπαίδευση;
- Μπορείτε να σκεφτείτε αναλογίες και παρόμοιες εντάσεις σε άλλους τομείς της κοινωνίας;
- Γιατί ο συγγραφέας αναφέρεται στην έννοια του Ρόντνεϋ για τον «αντισυμβατικό διανοούμενο» (guerrilla intellectual) και πώς σχετίζεται με την έννοια των «υπόγειων κοινών» (undercommons) των Harney και Moten;
- Τι εννοεί ο συγγραφέας υποστηρίζοντας ότι «Το προσωπικό δεν είναι πάντα πολιτικό»;
- Ο συγγραφέας συζητά το τραύμα και τη θεραπεία. Ποια είναι τα βασικά προβλήματα που εντοπίζονται σε αυτές τις έννοιες και ποιες λύσεις προτείνονται;

ΒΗΜΑ 2

Βρείτε τις δηλώσεις και τις πολιτικές του πανεπιστημίου σας για την «Ισότητα και Διαφορετικότητα» (αναζητήστε τις στην ιστοσελίδα του πανεπιστημίου) και —εάν υπάρχουν (-Σ.τ.Μ)— δημιουργήστε ένα χάρτη που απεικονίζει τις λέξεις-κλειδιά που εμφανίζονται σε αυτά τα έγγραφα ακολουθώντας τις παρακάτω ερωτήσεις:

- Ποιοί είναι οι βασικοί στόχοι που εκφράζονται σε αυτά τα έγγραφα;
- Ποιά μέτρα λαμβάνονται για την επίτευξη αυτών των στόχων;
- Σε ποιο βαθμό διαμορφώνονται αυτές οι πολιτικές γύρω από έννοιες της διαφοροποίησης και της ένταξης;
- Ποιές εικόνες, εάν υπάρχουν, χρησιμοποιούνται για την προώθηση αυτών των έργων και ποια μηνύματα μεταδίδουν;
- Συζητήστε τον απεικονιστικό χάρτη που έχετε δημιουργήσει σε σχέση με τις ερωτήσεις που προτείνονται στο Βήμα 1.

ΒΗΜΑ 3

Ερευνήστε σχετικές δραστηριότητες και έργα που συμβαίνουν στην περιοχή σας ή στο Πανεπιστήμιο σας και διαβάστε το «μανιφέστο» τους.

- Ποια είναι τα βασικά προβλήματα που συζητήθηκαν και ποιες λύσεις προτείνονται;
- Ποι@ συμμετέχει σε αυτά τα έργα και ποιών οι φωνές ακούγονται;
- Είναι οι προτεραιότητές τους προσανατολισμένες στην έννοια της διαφορετικότητας και της ένταξη, ή κάτι άλλο αναδύεται;
- Σε ποιο βαθμό τα λόγια και οι πρακτικές τους ταιριάζουν με, ή έρχονται σε, σύγκρουση με αυτά που επισημάνετε στον παραπάνω απεικονιστικό χάρτη;

ΒΗΜΑ 4

Έχοντας κατά νου όλα όσα έχετε συζητήσει στα προηγούμενα βήματα, συντάξτε το δικό σας μανιφέστο για μια απο-αποικιακή εκπαίδευση, επισημαίνοντας 5 προβλήματα και 5 απαιτήσεις.

ΒΗΜΑ 5

Συζητήστε αν πιστεύετε ότι αυτές οι αλλαγές θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν εντός του ιδρύματος που κάνετε τις σπουδές σας.

- Εάν ναι, ποια βήματα και ποια εμπόδια οραματίζεστε;
- Εάν όχι, ποιες εναλλακτικές υποδομές μπορείτε να φανταστείτε;

ΑΣΚΗΣΗ

ΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΤΗΣ ΜΕΜΟΝΩΜΕΝΗΣ

ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΣΤΟΧΟΣ

Αναστοχασμός για το πώς οι κυρίαρχες κατασκευές της γνώσης περιορίζουν τις προοπτικές και τα φαντασιακά μας, ενώ διαιωνίζουν τις καταπιεστικές φυλετικές δομές.

ΒΗΜΑ 1

Παρακολουθήστε [την ομιλία](#) της φεμινίστριας συγγραφέα [Chimamanda Ngozi Adichie](#) και απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις.

- Η Chimamanda Ngozi Adichie αναφέρεται σε «μεμονωμένες ιστορίες» που επηρέασαν τη φαντασία της, καθώς και τις «μεμονωμένες ιστορίες» που οι άλλοι πίστευαν για αυτήν. Μπορείτε να αναφέρετε αυτές τις ιστορίες;
- Μέσα από τη δική σας εμπειρία, ποιες είναι οι «μοναδικές ιστορίες» με τις οποίες μεγαλώσατε και πότε συνειδητοποιήσατε την πολυπλοκότητά τους;
- Πώς αυτή η συνειδητοποίηση άλλαξε τη σχέση σας στον εαυτό σας, τους ανθρώπους γύρω σας αλλά και τον κόσμο που ζείτε;
- Στην ομιλία της, η Chimamanda Ngozi Adichie λέει ότι «είναι αδύνατο να μιλάμε για την ενιαία ιστορία χωρίς να μιλάμε για εξουσία». Τι σχέσεις εξουσίας αποκαλύπτει αυτή η δήλωση;
- Αργότερα, αναφέρει ότι «οι ιστορίες έχουν χρησιμοποιηθεί για την απόρριψη, αλλά μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν για την ενδυνάμωση. Οι ιστορίες μπορούν να σπάσουν την αξιοπρέπεια των ανθρώπων, αλλά οι ιστορίες μπορούν επίσης να επισκευάσουν αυτήν την σπασμένη αξιοπρέπεια». Πώς, σύμφωνα με την συγγραφέα, μπορούν να ειπωθούν εναλλακτικές ιστορίες; Κατά την άποψή σας, θα μπορούσαν αυτές οι «μεμονωμένες ιστορίες» να αποσυναρμολογηθούν μόνο με την προσθήκη και τη συμπερίληψη νέων στοιχείων ή χρειάζεται ριζική αλλαγή στην κατανόηση της κατάστασης;

ΒΗΜΑ 2

Σκεπτόμενοι το θέμα που μελετάτε, μπορείτε να αναφέρετε τουλάχιστον 3 «μεμονωμένες ιστορίες» που αναφέρονται στο πρόγραμμα σπουδών σας;

- Πώς κατασκευάζονται αυτές οι ιστορίες;
- Ποι@ λέει αυτές τις ιστορίες;
- Ποιες είναι οι μορφές εξουσίας και κυριαρχίας που αναπαράγονται σε αυτές τις ιστορίες;
- Ποιες φωνές σιωπούν και ποιες ιστορίες σβήνονται σε αυτές τις μεμονωμένες ιστορίες;

Γράψτε ένα κείμενο 500 λέξεων που συνοψίζει τις παραπάνω σκέψεις και μετά μια άλλο ένα κείμενο των 500 λέξεων για το «πώς θα μπορούσαν να ειπωθούν» πολλές ιστορίες σε σχέση με το θέμα των σπουδών σας.

ΒΗΜΑ 3

Παρακολουθήστε αυτήν τη [συνέντευξη της Saidiya Hartman](#) και αν έχετε πρόσβαση, διαβάστε ένα κεφάλαιο της επιλογής σας από ένα βιβλίο της. Εάν δεν έχετε πρόσβαση στα βιβλία της, διαβάστε [αυτή τη συνέντευξη](#).

Στη δουλειά της, η Hartman, εντοπίζει τις «Μαύρες γενεαλογίες» και τοποθετεί την έννοια αυτή στο κέντρο της έρευνας της σχετικά με τη φυλή και τις φυλετικές κατηγορίες. Η Hartman ορίζει τη μεθοδολογία της ως «κριτική κρίση»: «μια αδύναμη γραφή που προσπαθεί να πει αυτό που αντιστέκεται στο να λέγεται».

- Πώς αυτή η μεθοδολογία επιτρέπει την αλλαγή του βλέμματός μας σε ιστορικά γεγονότα και διαδικασίες;
- Ποιες φωνές, σώματα και ζωές έρχονται στο προσκήνιο και σε ποιο βαθμό αποσυναρμολογούν μια εξωτικοποίηση του «μαύρου»;
- Σε ποιο βαθμό αυτή η έρευνα μπορεί να συμβάλει σε αντιρατσιστικούς αγώνες με φόντο τη συνεχιζόμενη φυλετική και αποικιακή βία;
- Με ποιους τρόπους διαφέρει από την έρευνα που στοχεύει στην «ένταξη της διαφορετικότητας»;

ΒΗΜΑ 4

Κοιτάξτε τη συλλογή φωτογραφιών από την [κολεκτίβα Electric Marronage](#) και στη συνέχεια ακούστε το podcast [Abolition: A Black Feminist Method](#) με την [Savannah Shange](#). Στην περιγραφή της Συλλογής Φωτογραφιών, οι συγγραφείς υποστηρίζουν: «Οι Μαύροι επαναστάτες σε αυτές τις φωτογραφίες αμφισβητούν την έννοια της ιδιωτικής ιδιοκτησίας και αρνούνται έντονα την κληρονομιά των Μαύρων σωμάτων ως σκλάβων. Πέρα από την πραγματική «ληηλασία» ιδιοκτησίας, ουσιαστικά «παίρνουν πίσω το δικαίωμά τους να θρηνούν για τους νεκρούς τους με τους δικούς τους τρόπους, παίρνουν πίσω τις φωνές τους σε έναν κόσμο που στοχεύει να τους κάνει να σιγήσουν για πάντα,· παίρνουν πίσω τα σώματά τους σε μια χώρα που τους υποτιμά ως ιδιοκτησία».

- Τι σημαίνει να «πάρεις πίσω», «να ληηλατήσεις», «να κλέψεις» σε αυτό το πλαίσιο και τι σας λέει η συλλογή φωτογραφιών για τις εξεγέρσεις των Black Lives Matter (BLM) στην Αμερική; Πώς πλαισιώθηκαν αυτές οι εξεγέρσεις σε γενικές συζητήσεις και ποια εναλλακτική αντίληψη κινητοποιεί αυτή η συλλογή φωτογραφιών;
- Στο podcast, η Savannah Shange επεξεργάζεται περαιτέρω την πρακτική της «κλοπής». Γράψτε 2 βασικά αποσπάσματα από τη συζήτηση του podcast, συνοψίστε το βασικό επιχείρημά της και σκεφτείτε πώς αυτό μπορεί ή δεν μπορεί να σχετίζεται με το δικό σας πλαίσιο και με τους εκπαιδευτικούς χώρους και πρακτικές που έχετε συναντήσει στη μέχρι τώρα εμπειρία σας.

ΒΗΜΑ 4

Δημιουργία εναλλακτικών αφηγήσεων.

- Σε μια μικρή ομάδα, δημιουργήστε ένα φυλλάδιο / περιοδικό / κολάζ για να απεικονίσετε μια εναλλακτική αφήγηση για το πρόγραμμα σπουδών σας και για να εκφράσετε τη βιωματική εμπειρία σας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση συνολικά.
- Πώς θα φανταζόσασταν το πρόγραμμα σπουδών σας διαφορετικά; Πώς θα αναδιατυπώσετε τα βασικά μαθησιακά αποτελέσματα, το υλικό μελέτης και τις δραστηριότητες στην τάξη;
- Βιωματικές εμπειρίες: Ποιες εικόνες / φωτογραφίες σας βοηθούν να εκφράσετε τη δική σας εμπειρία στην τάξη και στο μάθημά σας; Ποιες εναλλακτικές εικόνες θα φανταζόσασταν;
- Προσθέστε οτιδήποτε προέκυψε από τις συζητήσεις σας και το οποίο θεωρείται σχετικό!

Θα θέλαμε πολύ να λάβουμε την εναλλακτική αφήγησή σας!

ΑΣΚΗΣΗ

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΓΙΑ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ

ΣΤΟΧΟΣ

Κατανόηση της αποικιακής κληρονομιάς του Πανεπιστημίου και άντληση έμπνευσης από υπάρχοντες απο-αποικιακούς αγώνες.

ΒΗΜΑ 1

Το Rhodes Must Fall ήταν ένα αντι-αποικιακό κίνημα διαμαρτυρίας στο Πανεπιστήμιο του Κέιπ Τάουν της Νότιας Αφρικής, το οποίο το 2015 οδήγησε στην αφαίρεση του αγάλματος του Cecil Rhodes. Αυτό πυροδότησε την έναρξη μιας μαζικής κινητοποίησης σχετικά με τον αποικισμό στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Ερευνήστε την εκστρατεία του κινήματος Rhodes Must Fall, κάνοντας αναζήτηση σε ιστότοπους, μέσα κοινωνικής δικτύωσης και κανάλια βίντεο. Απαντήστε στις εξής ερωτήσεις:

- Ποιος ήταν ο Cecil Rhodes και γιατί αμφισβητήθηκε το άγαλμά του;
- Τι νόημα αποδόθηκε σε αυτό το άγαλμα και γιατί ήταν σημαντικό να αφαιρεθεί;
- Ποι@ ξεκίνησε και συμμετείχε σε αυτήν την καμπάνια;
- Ποια κριτική και ποιες απαιτήσεις διατύπωσαν;
- Ποια ήταν η κληρονομιά της και πώς το σύνθημά τους είχε απήχηση και σε άλλα μέρη;

ΒΗΜΑ 2

Διαβάστε το άρθρο [«Επαναληπτικές ιστορίες: εντοπισμός αφηγήσεων μαύρης αντίστασης και λευκών δικαιωμάτων»](#) από τους Cathy Bergin και Anita Rupprecht (εάν δεν έχετε πρόσβαση [ελάτε σε επαφή](#) μαζί μας να σας το αποστείλουμε). Χαρτογραφήστε την αποικιακή και αντι-αποικιακή κληρονομιά του στο δικό σας πανεπιστήμιο, ιδρύματα ή τους χώρους που κατοικείτε (Δείτε [αυτό το παράδειγμα](#) στο Μπράιτον της Αγγλίας):

- Προσδιορίστε την αποικιακή κληρονομιά των εκπαιδευτικών χώρων στους οποίους βρίσκεστε: από που πήραν τα κτίρια το όνομά τους, ποιοι ήταν οι δωρητές, ποιοί διδάσκουν και διεξάγουν έρευνα στο πανεπιστήμιο σας, ποιοι είναι οι κύριοι συγγραφείς που έβαλαν οι καθηγητές σας στη διδακτέα ύλη.
- Δημιουργήστε μια «εναλλακτική περιήγηση» για να επισημάνετε την κληρονομιά των πανεπιστημιακών δωρητών και μελετητών, καθώς και ιστορίες αγώνων, αντιπαραθέσεων και αυτοοργάνωσης.
- Εναλλακτικά, δημιουργήστε έναν αντί-χάρτη (όχι απαραίτητα απεικονιστικό) των κύριων αποικιακών σχέσεων και των αντι-αποικιακών αγώνων που υπάρχουν στο πανεπιστήμιό σας.

ΒΗΜΑ 4

Κάντε μία αντιστοίχιση των μορφών γνώσης που κυριαρχούν στο Πανεπιστήμιό σας. Ποια τμήματα; Ποιος διδάσκει;

Σχεδιάστε μια εναλλακτική λίστα βιβλιογραφίας και αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών στη δική σας πειθαρχία. Δείτε τα υπάρχοντα υλικά και πόρους στην βιβλιογραφία της εργαλειοθήκης αλλά και στην [ιστοσελίδα του BRIDGES](#).

ΔΟΜΙΚΟΣ ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αυτό το εργαλείο αναλύει **μηχανισμούς για τη διαιώνιση των σχέσεων εξουσίας** που περιορίζουν τη ζωή και τα δικαιώματα των «άλλων». Στο πλαίσιο της ανώτερης εκπαίδευσης, ο δομικός ρατσισμός διαιωνίζει τον **συστηματικό αποκλεισμό**: ενώ νομιμοποιεί συγκεκριμένες θεωρίες και επιστημολογίες, διαγράφει τις υπόλοιπες.

Η άσκηση που ακολουθεί στοχεύει στην κατανόηση και την αντιμετώπιση του **δομικού ρατσισμού** μέσω μιας σειράς μεμονωμένων ιστοριών. Θα ασχοληθούμε με θέματα όπως ο **θεσμικός ρατσισμός, ο νόμος για τους αλλοδαπούς και η σχέση του με την υπηκοότητα**. Οι ιστορίες που ακολουθούν απεικονίζουν πολλαπλά επίπεδα διακρίσεων με βάση τις **διασταυρώσεις** της τάξης, του φύλου, του σεξουαλικού προσανατολισμού και της λειτουργικής ποικιλομορφίας (μεταξύ άλλων): φέρνουν στο φως την επίδραση διαφορετικών θέσεων σε σχέση με τα **προνόμια**. Ενώ αυτή η άσκηση επικεντρώνεται κυρίως σε διακρίσεις λόγω καταγωγής, έθνους ή φυλής, οι ιστορίες αυτές πρέπει να θεωρηθούν ως αποτέλεσμα όλων αυτών των **διασταυρώσεων διαφόρων συστημάτων καταπίεσης**. Η εστίαση στις **επιπτώσεις του νόμου για τους αλλοδαπούς** μας επιτρέπει να κατανοήσουμε πώς επηρεάζει τις ζωές των μεταναστών ή και των οικογενειών τους, **καταπολεμώντας την άγνοια** που υπάρχει σε πολλούς τομείς στο εσωτερικό των κοινωνιών μας. Πιστεύουμε ότι μια βασική προϋπόθεση είναι να δημιουργήσουμε γνώσεις από συγκεκριμένα βιώματα, όπως αυτά που εμφανίζονται στις ιστορίες. Έτσι, σε αυτήν την άσκηση επιδιώκουμε να προκαλέσουμε τους συμμετέχοντες να **συνειδητοποιήσουν** και να **λάβουν θέση** σχετικά με τα **ζητήματα που εγείρει ο δομικός ρατσισμός**.

ΟΡΙΣΜΟΣ

Στις μέρες μας, κυριαρχεί η αφελής ιδέα ότι ο ρατσισμός είναι κυρίως θέμα ηθικής συμπεριφοράς, ατομικών στάσεων που αρνούνται να δεχτούν την διαφορετικότητα. Αυτό είναι επικίνδυνο επειδή καθιστά άορατη μια θεμελιώδη διάσταση του ρατσισμού η οποία επηρεάζει άμεσα τους ανθρώπους που θεωρούνται «άλλοι»: **ο ρατσισμός είναι δομικός στις ευρωπαϊκές κοινωνίες**, δεν είναι απλώς μια ατομική τάση. Ο ρατσισμός είναι ένα **σύγχρονο πρότυπο της δυτικής εξουσίας**, του οποίου το θεμελιώδες προϊόν είναι το **έθνος-κράτος**. διατηρείται και **αναπαράγεται μέσω θεσμικών κανόνων** και πρακτικών, και όχι μόνο στο επίπεδο των κοινωνικών αλληλεπιδράσεων μεταξύ ατόμων. Η παραγωγή των **φυλετικών ιεραρχιών** βρίσκεται στην καρδιά των συστημάτων εξουσίας που μας διακυβερνούν. Η οικοδόμηση της δυτικής ταυτότητας συνδέεται στενά με τις **αποικιακές διαδικασίες**, στις οποίες **η φυλετική διαφορά καθιερώθηκε βίαια** ως δομική κατηγορία του αποικιακού κοινωνικού γίγνεσθαι.

Ο ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ ΔΕΝ ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ ΝΑ ΑΛΛΑΞΕΙ ΑΠΟ ΜΟΝΟΣ ΤΟΥ

2 ΩΡΕΣ

ΣΤΟΧΟΣ

Να προβληματιστούμε σχετικά με την (1) ομαλοποίηση του ρατσισμού στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης αλλά και (2) την καταπολέμησή του. Αναφερόμαστε, αφενός, στο πώς αυτές οι τεχνολογίες εμπλέκονται στην προώθηση ξενοφοβικών, ευρωκεντρικών και αποικιακών ιδεών. Αφετέρου, επισημαίνουμε το πώς τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μπορούν να παίξουν ενεργό ρόλο στη δημιουργία εναλλακτικών γνώσεων και πολιτικού ακτιβισμού. Πρόκειται για μια δραστηριότητα κοινωνικού προβληματισμού που αφορά τόσο στους φοιτητές/τις φοιτήτριες όσο και τους καθηγητές/τις καθηγήτριες.

Στόχοι μάθησης:

- **Να συνειδητοποιήσουμε** πώς τα κοινωνικά μέσα συμβάλλουν στην φυσικοποίηση του ρατσισμού και των διακρίσεων.
- **Να κατανοήσουμε** τη σημασία του προβληματισμού σχετικά με χώρους καθημερινής αλληλεπίδρασης, όπως οι πλατφόρμες μέσων κοινωνικής δικτύωσης.
- **Να σκεφτούμε** κριτικά για τις θέσεις και τις ταυτότητες που υιοθετούμε όταν συμμετέχουμε στα κοινωνικά μέσα, καθώς και τις επιπτώσεις τους.

ΒΗΜΑ 1

Προετοιμάζουμε την άσκηση επιλέγοντας τρία από τα παρακάτω προτεινόμενα βίντεο ή αναζητώντας άλλα με τα εξής τρία κριτήρια:

- «Ερασιτεχνικά» βίντεο καθημερινών καταστάσεων ρατσισμού σε δημόσιους χώρους, τα οποία δείχνουν την καθημερινή διάσταση του ρατσισμού που εκδηλώνεται στις κοινωνικές σχέσεις και τους θεσμούς αλλά και πόσο δύσκολο είναι να διαχωριστούν μεταξύ τους.
- Βίντεο που τεκμηριώνονται από τον τύπο, που δείχνουν περιστατικά ρατσισμού τα οποία έχουν παραπεμφθεί στο δικαστήριο ή έχουν δημιουργήσει πολιτική απάντηση από την κοινωνία των πολιτών.
- Βίντεο που δημιουργούνται από αντιρατσιστικούς ακτιβιστές για τις καθημερινές εκφάνσεις του ρατσισμού, οι οποίες εκδηλώνονται σε κοινωνικές σχέσεις ή τους θεσμούς της χώρας.

Είναι σημαντικό η συντονίστρια να είναι προετοιμασμένη να καθοδηγήσει τις συλλογικές συζητήσεις που συμπεριλαμβάνει η άσκηση, έτσι ώστε οι συμμετέχοντες/συμμετέχουσες να προβληματιστούν σχετικά με τον ρατσισμό και τις διακρίσεις και **να αποφευχθεί η αναπαραγωγή του ρατσισμού εντός του ίδιου του μαθήματος**. Πιθανά σημεία προβληματισμού μπορεί να περιλαμβάνουν τις διαφορετικές έννοιες του ανήκειν, το βάρος του να γίνεσαι αντιληπτός ως «ντόπιος» ή ως «ξένος», τις επιπτώσεις του να είσαι φτωχός/φτωχή ή και να είσαι μετανάστης/μετανάστρια, μεταξύ άλλων.

ΒΗΜΑ 2

Κατόπιν μίας σύντομης παρουσίασης της άσκησης στις συμμετέχουσες/τους συμμετέχοντες και της **προειδοποίησης** τους ότι τα βίντεο που πρόκειται να δούνε **περιλαμβάνουν βίαιες σκηνές** οι οποίες μπορεί να προκαλέσουν τραυματικές αντιδράσεις (δίνοντας τους έτσι τη δυνατότητα και το δικαίωμα να αποχωρήσουν από την άσκηση), **προβάλετε** τα τρία βίντεο που επιλέξατε, ένα από την κάθε κατηγορία: ερασιτεχνικά βίντεο καθημερινού ρατσισμού, βίντεο που τεκμηριώνονται από τον τύπο και αντιρατσιστικά βίντεο (πρβλ. τα προτεινόμενα βίντεο παρακάτω). **Συζητήστε** το κάθε βίντεο ξεχωριστά πριν προβάλετε το επόμενο. Προτεινόμενες ερωτήσεις προς συζήτηση ακολουθούν για το κάθε βίντεο.

ΒΗΜΑ 3

Τελική συλλογική σκέψη. **Διευκολύνετε** τη συζήτηση μεταξύ των συμμετεχόντων ξεκινώντας με ερωτήσεις οι οποίες προτείνουν τον **αναστοχασμό** σχετικά με την εμπειρία τους κατά τη διάρκεια της άσκησης.

Προτεινόμενες καθοδηγητικές ερωτήσεις αναστοχασμού:

- Πώς ένιωσες κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας;
- Συμμετέχουμε με κάποιον τρόπο στην αναπαραγωγή ή τον μετασχηματισμό του ρατσισμού;
- Μήπως αυτές οι καταστάσεις μας προκαλούν κατά κάποιο τρόπο; Ναι, όχι και γιατί ;
- Ποιες άλλες μεταβλητές φαίνεται να συνδέονται με τους άξονες εθνικής καταγωγής ή «φυλής» (πχ. ταυτότητα και έκφραση φύλου, σεξουαλικότητα, κοινωνική τάξη, ηλικία, θρησκεία, αναπηρία/ αρτιμέλεια, κλπ.);

Έπειτα, αναστοχαστείτε συλλογικά σχετικά με το γεγονός ότι πολλά από αυτά τα βίντεο και τα διάφορα κοινωνικά γεγονότα που τα ακολουθούν συμμετέχουν σε συγκεκριμένους λόγους που αναπαράγουμε ακούσια, δίχως προσοχή, ούτε αμφισβητώντας τους. Από πού προέρχονται και ποια ενδιαφέροντα ενδέχεται να εξυπηρετούν οι λόγοι αυτοί; Στην τελική ανάλυση, η τεράστια ποσότητα πληροφοριών που είναι διαθέσιμη στο Διαδίκτυο και βρίσκεται στη διάθεσή μας εφόσον έχουμε σύνδεση στο Διαδίκτυο - αν και γνωρίζουμε ότι αυτή η προσβασιμότητα δεν ισχύει πάντα για όλους.

Προτεινόμενες ερωτήσεις για τον προβληματισμό σχετικά με τα βίντεο:

- Τι μας λένε οι τίτλοι των βίντεο, πώς παρουσιάζουν το περιεχόμενό τους, ποια στοιχεία υπογραμμίζονται έναντι άλλων;
- Ποιοι είναι οι κύριοι χαρακτήρες που εμφανίζονται στο βίντεο (πρωταγωνιστές, μάρτυρες, παρατηρητές, θεσμοί, οργανώσεις κλπ.);
- Στην περίπτωση των βίντεο ακτιβιστών, ποιοι είναι οι καλλιτέχνες, οι ακτιβιστές ή / και οι οργανώσεις που εμφανίζονται σε αυτά;
- Ποιες άλλες μεταβλητές φαίνεται να συνδέονται με θέσεις εθνικής καταγωγής, εθνικότητας ή «φυλής»; (π.χ. φύλο, κοινωνική τάξη, ηλικία, θρησκεία)
- Ποια φαντασιακά μας παρουσιάζονται μέσω των βίντεο για τη μετανάστευση, την εθνικότητα και τη «φυλή»;
- Ποιες ιδέες συμβάλλουν στην ομαλοποίηση και τι άλλες θα μπορούσαν να συμβάλουν στη μετατροπή;
- Έγινε «ιοτρόπο» κάποιο από αυτά τα βίντεο; Εάν ναι, γιατί πιστεύετε ότι συνέβη αυτό;
- Τι μας λένε τα σχόλια στα βίντεο (για παράδειγμα στο youtube) για τις αντιδράσεις που δημιουργεί το βίντεο;
- Εμφανίστηκε το βίντεο στα μέσα μαζικής ενημέρωσης και, εάν ναι, πώς προσεγγίστηκε το βίντεο από αυτούς;
- Ποια ήταν η ανταπόκριση των ανθρώπων που παρακολουθούν το βίντεο;

- Έχουν δημιουργηθεί συνομιλίες πέρα από τους εικονικούς χώρους στους οποίους εμφανίζονται;
- Έχουν εμπλακεί κάποια ιδρύματα που έχουν εκδώσει δηλώσεις ή έχουν αναλάβει δράση σε σχέση με αυτά τα βίντεο;
- Αυτά τα βίντεο έχουν τον ίδιο αντίκτυπο στην κοινότητα;
- Ποια στοιχεία πιστεύετε ότι διευκολύνουν την κυκλοφορία ορισμένων από αυτά πάνω σε άλλα;

Προτεινόμενες ερωτήσεις υποκειμενικού προβληματισμού:

- Ποια ήταν η αντίδρασή σας στο να δείτε το βίντεο;
- Συνεισφέρατε στη διάδοσή του; Γιατί/γιατί όχι;
- Έχετε βρεθεί ποτέ σε τέτοιου είδους καταστάσεις; Εάν ναι, πώς αντιδράσατε; Εάν όχι, πώς θα ενεργούσατε;
- Γνωρίζατε κάποιον από αυτούς τους ακτιβιστές, καλλιτέχνες ή οργανώσεις που καταπολεμούν τον ρατσισμό;
- Πιστεύετε ότι η θέση σας σας καθιστά πιο ικανή/ικανό να δράσετε σε σύγκριση με τους άλλους;
- Τι αξίες, ιδεολογίες, σχέσεις, ανισότητες, κλπ. φέρεται να προωθεί στην κοινωνία το κάθε ένα από τα βίντεο που είδαμε στην κοινωνία και πως σας επηρεάζει εαυτό ως μέρος της κοινωνίας;

ΤΑ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΒΙΝΤΕΟ

1. ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΟΣ ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ

1. [Νέο ρατσιστικό περιστατικό στο μετρό της Μαδρίτης](#)

Προσοχή: το βίντεο περιέχει λεκτική βία. Στα ισπανικά με πορτογαλικούς υπότιτλους.

- Τι σημαίνει να είσαι «ντόπιος»; Τι σημαίνει να μην είσαι «ντόπιος»;
- Το να είσαι «από εδώ» σου δίνει το δικαίωμα να φωνάζεις στο μετρό ή στο δημόσιο χώρο σε άτομα με διαφορετική καταγωγή από τη δική σου;
- Σου δίνει μια μορφή εξουσίας το να είσαι «από εδώ», την οποία στερούνται εκείνοι που δεν είναι από εδώ ;
- Διαβάστε την [Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών](#). Σε ποια δικαιώματα μου δίνεται πρόσβαση όντας ντόπιος/ούσα ντόπια; Σε ποια δικαιώματα μου αρνείται πρόσβαση επειδή δεν είμαι ντόπιος/ντόπια;
- Ελάτε να εμβαθύνουμε τη συζήτηση γύρω από τα ανθρώπινα δικαιώματα: ποια θεμελιώδη δικαιώματα αρνούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση σε άτομα τα οποία κατηγοριοποιούνται ως «[υπήκοοι τρίτων χωρών](#)»;
- Σχετικά με το βίντεο: είναι εντάξει να φωνάζουμε σε κάποιον άνθρωπο μόνο λόγω της «φυλής» ή εθνικής καταγωγής του;
- Η λογική του διαχωρισμού και ανταγωνισμού μεταξύ «ντόπιων» και «αλλοδαπών» μας κάνει να πιστεύουμε ότι κάποια άτομα αξίζουν ορισμένα δικαιώματα ενώ άλλα δεν τα αξίζουν. Μπορούμε να φανταστούμε έναν άλλο τρόπο εννοιολόγησης της πρόσβασής μας σε κοινωνικά δικαιώματα;

2. [Ένταση μεταξύ manteros και αστυνομίας στην Σαλού](#)

Προσοχή: το βίντεο περιέχει αστυνομική βία. Ελάχιστος διάλογος στα ισπανικά.

Αυτό το βίντεο δείχνει ένα επεισόδιο σύγκρουσης μεταξύ των λεγόμενων manteros, ή πωλητών του δρόμου, και της καταλανικής περιφερειακής αστυνομίας (Mossos d' Esquadra) στην Σαλού, ένα τουριστικό θέρετρο στα νότια της Βαρκελώνης.

- Έχετε σκεφτεί ποτέ τι σημαίνει να πουλάει κάποιος «παράνομα» στο δρόμο;
- Έχετε αφιερώσει ποτέ χρόνο για να αναρωτηθείτε γιατί οι άνθρωποι που εργάζονται στο δρόμο, αυτοί που είναι γνωστοί ως manteros, είναι φυλετικοποιημένα άτομα;
- Ένα πιθανό σημείο εκκίνησης για να ξεκινήσετε συλλογικές σκέψεις στο βίντεο μπορεί να είναι τα σχόλια στο βίντεο. Πως έχουν διαμορφωθεί οι ακόλουθες απόψεις που συναντάμε στα σχόλια: ότι οι

- μαύροι μετανάστες οι οποίοι δουλεύουν ως πωλητές στο δρόμο είναι εγκληματίες ή ανήκουν σε οργανώσεις οργανωμένου εγκλήματος. Ότι, επομένως, είναι δόκιμη και νόμιμη όχι μόνο η ποινικοποίηση της εργασίας τους αλλά και η έλλειψη πρόσβασης σε δικαιώματα;
- Οι μαύροι μετανάστες/μετανάστριες στην Ισπανία αντιμετωπίζουν διάφορα προβλήματα που πηγάζουν από τον δομικό ρατσισμό. Σε αυτά περιλαμβάνονται η ενοικίαση ενός σπιτιού ακόμη και όταν έχουν την οικονομική δυνατότητα, καθώς οι ρατσιστικές προκαταλήψεις συχνά επιβαρύνουν την απόφαση του ιδιοκτήτη. Αντιμετωπίζουν επίσης προβλήματα στην εύρεση εργασίας, ακόμη και αν έχουν τα κατάλληλα προσόντα για τη δουλειά. Καθημερινά αντιμετωπίζουν προβλήματα της λεγόμενης «κοινωνικής ένταξης», που συχνά συνεπάγεται την εγκατάλειψη της καταγωγής, της ταυτότητας και των πολιτισμικών πρακτικών και συνηθειών τους στην διαδικασία της αφομοίωσης στην ισπανική κοινωνία.
 - Πώς αναπαρίστανται οι μαύροι *manteros*; Πώς αυτές οι αναπαραστάσεις ενισχύουν ρατσιστικά, αποικιακά φαντασιακά στα οποία η «αγριότητα» συσχετίζεται ή ταυτίζεται με το μαύρο;

3. [Ένταση μεταξύ οδικών πωλητών και τοπικής αστυνομίας στο λιμάνι της Βαρκελώνης](#)

Προσοχή: το βίντεο περιέχει αστυνομική βία. Δεν περιέχει διάλογο.

- Τα βίντεο που ασχολούνται με τους *manteros* αποτελούν παράδειγμα του συνεχιζόμενου στιγματισμού Αφρικανών ανθρώπων στην Ισπανία. Στα σχόλια που αφήνουν κάτω από τα βίντεο αυτά εντοπίζουμε απόψεις που αναπαράγουν την περιθωριοποίηση των Αφρικανών στην Ισπανική κοινωνία (όπως και σε άλλες Ευρωπαϊκές κοινωνίες, όπως την Ελληνική -Σ.τ.Μ.). Μέσω ποιων μηχανισμών περιθωριοποιούνται άτομα Αφρικανικής καταγωγής στην Ισπανία (ή στην Ελλάδα - Σ.τ.Μ.);
- Έχετε σκεφτεί τις αντίξοες συνθήκες που (επι)βιώνουν αυτοί οι άνθρωποι κατά τη διάρκεια του ταξιδιού τους να φτάσουν στην Ευρώπη;
- Η ζωή των ανθρώπων που προέρχονται ή κατάγονται από τις πρώην αποικίες (*de las ex-colonias*: ένα κοινό τρόπο που χρησιμοποιούμε στη Βαρκελώνη για να αναφερθούμε σε πρώην ισπανικές αποικίες στη Λατινική Αμερική/*Abya Yala*) που ενδεχομένως προτιμούν να μην ταυτιστούν με αυτήν την ταμπέλα, διέπεται από το νόμο των αλλοδαπών, ο οποίος ορίζει τους όρους υπό τους οποίους οι μετανάστες μπορούν να διαμένουν νόμιμα στη χώρα. Πώς επηρεάζει το νομικό πλαίσιο την καθημερινότητα των *manteros*, συμπεριλαμβανόμενης και της ευαλωτότητάς τους στην αστυνομική βία;
- Έχουμε σταματήσει να σκεφτούμε εάν οι άνθρωποι που ταξιδεύουν σε *patera* (ο ισπανικός όρος για τα μικρά σκάφη που διασχίζουν τη Μεσόγειο) έχουν ένα ασφαλές μέρος για να ζήσουν στην Ισπανία (ή στην Ελλάδα; -Σ.τ.Μ.); Τελειώνει η επισφάλεια τους με την άφιξή τους στην Ευρώπη;
- Οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών όπως το *Papeles para Todas y Todos* (Χαρτιά για όλες και όλους) καταγγέλλουν και διεξάγουν ενημερωτικές εκστρατείες για την νομιμοποίηση. Πώς πιστεύετε ότι η νομιμοποίηση μεταναστών/μεταναστριών και η εγγυημένη πρόσβαση τους σε κοινωνικά δικαιώματα θα επηρεάζει τις συνθήκες της ζωής τους;

4. [Ρατσιστική Επίθεση Εναντίον μιας Εκουαδοριανής κοπέλας](#)

Προσοχή: το βίντεο περιέχει σωματική βία. Στα ισπανικά χωρίς υπότιτλους.

- Τι είδους βίας παρατηρούμε σε αυτήν την κατάσταση και ποιά είναι τα χαρακτηριστικά της;
- Στο βίντεο μπορούμε να δούμε πώς η βία λαμβάνει συγκεκριμένες μορφές σε σχέση με την αλληλεπίδραση μεταξύ των μεταβλητών της «φυλής», της εθνικής καταγωγής και του φύλου; Δηλαδή ότι η βία δεν είναι μόνο ξενοφοβική και ρατσιστική, αλλά έμφυλη και σεξουαλική;
- «Την προσβάλλει, αποκαλώντας τη μετανάστρια»: Απόσπασμα από την ηχητική περιγραφή του βίντεο. Σε ποιο πλαίσιο μπορεί να είναι προσβολή η χρήση της λέξης «μετανάστρια»; Σε αυτό το πλαίσιο, η λέξη «μετανάστρια» χρησιμεύει για να υποδηλώσει αρνητικά πρόσημα που αποδίδονται σε άτομα που έχουν αποφασίσει να μετακινηθούν εκτός του έθνους-κράτους της καταγωγής τους σε μια ευρωπαϊκή χώρα. Αυτό είναι σημαντικό δεδομένου ότι η λέξη «μετανάστρια» δεν υποδηλώνει

μόνο τη διαφορά μεταξύ πολίτη και αλλοδαπού, αλλά και τον δυϊσμό μεταξύ του λεγόμενου «Παγκόσμιου Νότου» και του «Παγκόσμιου Βορρά».

- Η είδηση κλείνει δηλώνοντας ότι ο ρατσιστής δράστης έχει ποινικό μητρώο. Αυτό συντελεί στην κατασκευή της βίας ως «εξαιρετική» κατάσταση, διαφοροποιώντας τους «καλούς» πολίτες από τους «κακούς πολίτες», αφενός, και αφετέρου τους «καλούς» ανθρώπους από τους «κακούς» ανθρώπους. Αυτή η κατασκευή ενισχύεται από τον σχολιασμό στο βίντεο, το οποίο με τη σειρά του απευθύνεται στην πατρίδα και σε μια εθνική ταυτότητα που απειλείται από τους «κακούς Λατινοαμερικανούς μετανάστες». Υπό αυτήν την έννοια, αυτό το βίντεο όχι μόνο συμβάλλει στη δημιουργία μιας συγκεκριμένης εικόνας της μετανάστριας, αλλά και του εθνικού πολίτη, η οποία φαίνεται να ταυτίζεται με ορισμένες αξίες και χαρακτηριστικά συμπεριφοράς. Με αυτόν τον τρόπο, το πρόβλημα κατασκευάζεται ως απόρροια των αποκλίνοντων ατομικών πράξεων και όχι των δομικών σχηματισμών ρατσιστικών διακρίσεων. Αντιθέτως, πιστεύουμε ότι το πρόβλημα έγκειται στη διατήρηση μιας στενής ιδέας του έθνους και του πολιτισμού, καθώς και μιας έμφυλης ιεραρχικής σχέσης και βίας.
- Ποιές είναι οι ψυχολογικές συνέπειες για το θύμα της επίθεσης; Οι ψυχολογικές συνέπειες προέκυψαν, σύμφωνα με το δικαστήριο, από «μια συντριπτική εκτίμηση του γεγονότος και το αποτέλεσμα της εξαιρετικής κάλυψης των μέσων ενημέρωσης του επεισοδίου.» Περαιτέρω, το δικαστήριο αποφαινεται ότι «δεν υπάρχουν λόγοι για την επιβολή της μέγιστης ποινής στον δράστη για έγκλημα κατά της ηθικής ακεραιότητας, το οποίο θα οδηγούσε σε φυλάκιση δύο ετών»· μολονότι «πρόκειται για μια περίπτωση ισχυρού επικοινωνιακού και κοινωνικού αντίκτυπου», μια ποινή δεν μπορεί να επιβληθεί με βάση αυτό το «συναίσθημα απωθητικής και κοινωνικής ανησυχίας» (*El Periódico Mediterráneo*, 9 Μαρτίου 2009). Βρήκαμε επίσης ένα άλλο [ειδησεογραφικό στοιχείο](#) που δείχνει ότι πραγματοποιήθηκε διαδήλωση διαμαρτυρίας 250 ανθρώπων στην πλατεία Σαντ Τζάουμπε στην πόλη της Βαρκελώνης ενάντια στη ρατσιστική βία, απαιτώντας ότι η επίθεση δεν θα παραμείνει ατιμώρητη.

5. [Σεκιουριτάδες δέρνουν έναν νεαρό στην Πλατεία Καταλονίας](#)

Προσοχή: το βίντεο περιέχει αστυνομική σωματική βία. Στα ισπανικά χωρίς υπότιτλους.

- «... και λίγα του κάναν, θα έπρεπε να είχαν κόψει το χέρι του»: Απόσπασμα ήχου. Πώς αντιδρούν τα άτομα που παρακολουθούν την επίθεση των σεκιουριτάδων;
- Πώς μπορούν ορισμένες προκαταλήψεις να δικαιολογήσουν τη θεσμική βία; Δικαιολογείται η βία στο όνομα της «ασφάλειας»; Πώς ενεργούν οι προκαταλήψεις σε αυτήν την κατάσταση;
- Μια γρήγορη ανασκόπηση διαφορετικών σχολίων δείχνει ότι υπάρχει μια επαναλαμβανόμενη ιδέα: το άτομο που δέχεται επίθεση στο βίντεο είναι «ξένος». Ομοίως, βλέπουμε ότι τα σχόλια περιγράφουν το άτομο στο βίντεο ως «MENA»,⁵ δηλαδή ασυνόδετο ανήλικο. Από πού προέρχεται αυτή η ιδέα; Πώς αλληλεπιδρούν οι διαφορετικές κατηγορίες «φυλής», καταγωγής, ηλικίας και φύλου; Από πού προέρχεται αυτό το κοινό φαντασιακό σχετικά με τις εγκληματικές δραστηριότητες;
- Τι γνωρίζετε για τους ασυνόδετους ανήλικους που αποφασίζουν να μεταναστεύσουν στην Ευρώπη; Με ποιους τρόπους αναστέλλει τα δικαιώματά τους το μεταναστευτικό τους καθεστώς;

6. [Assault of a mantero on a tourist in Barcelona](#)

Προσοχή: το βίντεο περιέχει σωματική βία. Δεν περιέχει διάλογο.

- Αυτό το βίντεο είναι διαθέσιμο στο youtube χωρίς κανενός είδους πλαισίωσης εκτός από τον τίτλο που του έδωσε η εφημερίδα *Crónica Global*. Οι αρχικές εικόνες του βίντεο απεικονίζουν τους πωλητές του δρόμου ως αποδιοργανωμένους, παράλογους και απρόβλεπτους, επομένως καλλιεργώντας φόβο και στίγμα απέναντί τους. Είναι σημαντικό να σκεφτούμε γιατί αυτό το βίντεο είναι διαθέσιμο στο Διαδίκτυο με αυτόν τον τρόπο, χωρίς κανενός είδους ευρύτερης διαμόρφωσης ή πλαισίου που μπορεί

⁵ Ακρωνύμιο για «Menores Extranjeros No Acompañados», Ισπανικός θεσμικός όρος για τους ασυνόδετους ανήλικους αλλοδαπούς. Τα τελευταία χρόνια το ακρωνύμιο MENA έχει στιγματιστεί έντονα και σχετίζεται με το φαντασιακό του εγκλήματος.

- να βοηθήσει τους θεατές να αποκτήσουν μια πλήρη εικόνα του τι ακριβώς συνέβη. Γιατί το βίντεο δεν αναφέρεται ως «βίαιο» στο YouTube; Γιατί τα ρατσιστικά σχόλια δεν αναφέρονται από τον κάτοχο του βίντεο στο YouTube; Τι πιθανές ερμηνείες θα μπορούσαν να κάνουν οι θεατές όταν βλέπουν μόνο αυτές τις εικόνες που δεν έχουν πλαισιωθεί;
- Αυτό το βίντεο έγινε «ιοτρόπο», δημιουργώντας διάφορες ερμηνείες για το τι απεικονίζει. Καθώς δημιούργησε αντιπαραθέσεις, είναι απαραίτητο να επανεξετάσουμε το βίντεο πολύ προσεκτικά και να παραμείνουμε σε εγρήγορση σχετικά με το πώς αντικατοπτρίζει διάφορες πτυχές του ρατσισμού. Ωστόσο, ακριβώς λόγω του αμφιλεγόμενου χαρακτήρα του, το θεωρούμε σημαντικό να το ενσωματώσουμε στην παρούσα άσκηση, καθώς συχνά αυτό το είδος αμφίλογων πολιτισμικών προϊόντων επιτρέπει στο ρατσισμό να κυκλοφορεί άγνωστα, ενισχύοντας σιωπηρά ένα συγκεκριμένο υποκείμενο που κατασκευάζεται από τον ρατσισμό. Για αυτόν τον λόγο, προτείνουμε να εστιάσετε περισσότερο στο βίντεο και στα αποτελέσματα της παρουσίας των πληροφοριών με αυτόν τον τρόπο, παρά στην ίδια την κατάσταση που απεικονίζει.
 - Ποιες εικόνες ενισχύουν τη διάκριση μεταξύ του «εμείς» και των «άλλων» σε αυτήν την περίπτωση; Σε ένα σχόλιο, ένας χρήστης υποστηρίζει ότι τα άτομα στο βίντεο «πρέπει να τοποθετηθούν σε κοντέινερ και να σταλούν στην Αφρική»: τι προωθεί τη χρήση όρων όπως «κλουβί» και «κοντέινερ»; Η αναφορά στο κλουβί είναι μια ακόμη περίπτωση κατασκευής των μαύρων ανθρώπων ως μη ανθρώπινα ζώα, απομακρύνοντας τους από την κατάσταση του ανθρώπου και καθιστώντας έτσι δυνατή μια απάνθρωπη μεταχείριση. Αυτός ο τρόπος κατασκευής της ετερότητας επικρίνεται ευρέως από τους απο-αποικιοκρατικούς ακτιβιστές, καθώς αποτελεί σαφή αναφορά στην προηγούμενη μεταχείριση των ιθαγενών πληθυσμών στην Αμερική και την Αφρική κατά τον αποικισμό. Ομοίως, η αποθηρίωση ενισχύεται από την απόρριψη ότι οι μαύροι που ασχολούνται με την πώληση στο δρόμο μπορεί να έχουν εκπαιδευτεί σε άλλα, παραδοσιακά επαγγέλματα (όπως γιατροί ή μηχανικοί) τα οποία όμως δεν μπορούν να ασκήσουν στην Ισπανία. Ομοίως, μερικοί έχουν κοινά χαρακτηριστικά που αποδίδονται στο ετεροκανονικό ιδεώδες του ιδανικού πολίτη (όπως να έχει οικογένεια). Υπό αυτήν την έννοια, αυτό το κανονιστικό ιδανικό προορίζεται για όσους θεωρούνται Ευρωπαίοι πολίτες, ενώ για εκείνους που τοποθετούνται εκτός (οι «Άλλοι»), παραμένει μόνο το φαντασιακό της βίας.
 - Το βίντεο λειτουργεί επίσης για την ενίσχυση ορισμένων φαντασιακών «φυλετικών» διαφορών που συνδέουν συγκεκριμένα άτομα με την αντίστοιχη εθνική καταγωγή. Έτσι, αν και πολλές ειδήσεις αναφέρουν ότι ο τουρίστας είναι Λατινοαμερικάνος, επειδή είναι λευκός, υποτίθεται ότι είναι υπήκοος των Ηνωμένων Πολιτειών. Εντοπίζουμε εδώ μια εσωτερική διαφοροποίηση μεταξύ δύο διαφορετικών ειδών μεταναστών που βρίσκονται στην περιοχή. Είναι σαφές ότι το εθνικό ζήτημα προάγεται στην εκτίμηση του λευκού τουρίστα ως θύμα, καθώς και την αντίληψη της οικονομικής συμβολής του στη χώρα ως τουρίστας. Αντίθετα, οι μαύροι άνθρωποι που βλέπουμε στο βίντεο θεωρούνται «παράνομοι μετανάστες» που «δεν συμβάλλουν στην οικονομία της χώρας», αλλά «βλάπτουν την εικόνα και τη σταθερότητά της». Πώς διαφοροποιούνται οι διαφορετικοί τύποι μετανάστευσης βάσει οικονομικών και φυλετικών όρων; Υπό αυτήν την έννοια, αυτό το παράδειγμα δείχνει πώς ενισχύονται οι γεωπολιτικοί διχασμοί μεταξύ του πρώτου κόσμου και του τρίτου κόσμου, αποδίδοντας ορισμένα χαρακτηριστικά (όπως ανάπτυξη/φτώχεια) σε ορισμένα σώματα.
 - Στη συνέχεια, σας προτείνουμε να προβάλετε [το βίντεο](#) με τίτλο «Επίθεση σε έναν τουρίστα στη Βαρκελώνη: τα μέσα ενημέρωσης αποκρύπτουν την πλευρά των manteros», το οποίο δημοσίευσε η εφημερίδα *El Salto*, με συνέντευξη που δίνει μέλος της Ένωσης Πωλητών του Δρόμου της Βαρκελώνης. Αυτό το βίντεο δείχνει μια διαφορετική πλευρά της ιστορίας, επισημαίνοντας επίσης πώς τα μέσα μαζικής ενημέρωσης έχουν χρησιμοποιήσει αυτό το περιστατικό για να ποινικοποιήσουν τους πωλητές του δρόμου. Αυτό το είδος απεικόνισης των μέσων ενημέρωσης όχι μόνο αφήνει στην άκρη την οπτική των manteros, αλλά αγνοεί επίσης τη διαδικασία της πολιτικής οργάνωσής τους.
 - Αξίζει να επισημανθεί πως μία είδηση ενδεχομένως επινοείται για να εξυπηρετήσει ξενοφοβικούς πολιτικούς στόχους, αντί να προβληματίζει —όπως κάνει ο εκπρόσωπος της Ένωσης— την έλλειψη φυσικής και εργασιακής ασφάλειας που αντιμετωπίζουν οι πωλητές λόγω διοικητικής παρατυπίας, αλλά και την ευθύνη των θεσμών να επιλύσουν την παραβίαση θεμελιωδών δικαιωμάτων.

7. [Παράνομοι μετανάστες εισέρχονται στην Ισπανία μέσω του τερματικού σταθμού 4](#)

Στα ισπανικά χωρίς υπότιτλους.

- Ποιο είναι το πρώτο πράγμα που μάς έρχεται στον νου όταν διαβάζουμε τον τίτλο του βίντεο;
- «Η είσοδος στην Ισπανία από οποιαδήποτε μη ευρωπαϊκή χώρα χωρίς να περάσεις από τον έλεγχο διαβατηρίων της αστυνομίας είναι τόσο εύκολη όσο να βγεις από αυτήν την πόρτα»: έτσι ξεκινά η είδηση. Μπορούμε να φανταστούμε άλλες μορφές διέλευσης που δεν περιλαμβάνουν έλεγχο των συνόρων;
- Τι εννοούμε με όταν αποκαλούμε ανθρώπους «παράνομους»; Η «παράνομία» είναι χαρακτηριστικό ανθρώπων ή, μάλλον, εντοπίζεται στο πολιτικό και νομικό σύστημα που την παράγει; Στην περίπτωση σας, εάν θεωρείτε «νόμιμος», τι κάνατε για να γίνετε «νόμιμος» στην επικράτεια που ζείτε;
- Το βίντεο επισημαίνει ότι αυτό το κομμάτι χαρτί, το οποίο περιλαμβάνει οδηγίες για την εύρεση μιας πόρτας που θα μπορούσε να βοηθήσει τους ταξιδιώτες να παρακάμψουν τους ελέγχους στα σύνορα, πωλείται στις χώρες προέλευσης. Ταυτόχρονα, ωστόσο, αναφέρεται ότι είναι αδύνατη η δυνατότητα προσδιορισμού του αριθμού των ατόμων που εισέρχονται στην Ισπανία με αυτόν τον τρόπο. Σε ποιες πληροφορίες σχετικά με τις στατιστικές μετανάστευσης έχουν πρόσβαση οι άνθρωποι; Έχουμε συνήθως πρόσβαση σε επίσημα στατιστικά στοιχεία; Η κοινή γνώση σχετικά με τους τρόπους εισόδου στη χώρα αντιστοιχεί με τα επίσημα στατιστικά στοιχεία; Τείνουμε να επιβεβαιώνουμε τις προκαταλήψεις μας κάνοντας αναφορά σε αυτές τις πληροφορίες; Συμβουλή: η πλειοψηφία των αποκαλούμενων «παράνομων» ανθρώπων στην Ισπανία εισήλθαν νόμιμα στην ισπανική επικράτεια, μέσω αεροδρομίων, χωρίς να χρειάζεται να καταφεύγουν σε ελιγμούς όπως αυτός που εμφανίζεται στο βίντεο.

8. [Οι φρουροί του Renfe \[μητροπολιτικό τρένο\] επιτίθενται σε έναν μαύρο επιβάτη επειδή αρνήθηκε να δείξει το εισιτήριό του](#)

Προσοχή: το βίντεο περιέχει αστυνομική βία. Στα ισπανικά με ισπανικούς υπότιτλους.

- Το βίντεο ξεκινά με ένα άτομο που δηλώνει: «Αν ταξιδεύετε νόμιμα [με εισιτήριο] δεν φοβάστε να το αποδείξετε», φυσικοποιώντας έτσι την κακοποίηση που παρακολουθεί. Ομοίως, πολλά σχόλια στο βίντεο στο youtube εξομαλύνουν την υπερβολική βία των φρουρών ασφαλείας, δικαιολογώντας την βάσει της μη πληρωμής του εισιτηρίου.
- Πιστεύετε ότι εάν αυτό το άτομο είχε αναγνωριστεί ως «υπήκοος», θα είχε κρατηθεί από οκτώ φύλακες; Γιατί ορισμένα σώματα δύνονται να ελέγχονται περισσότερο από άλλα;
- Προτείνουμε να αναστοχαστείτε πάνω σε αυτά τα ερωτήματα παρακολουθώντας τα πρώτα λεπτά (4:08-5:25) της [συνέντευξης που δίνει η Ντανιέλα Ορτίζ](#), όπου αναφέρεται σε αυτό το βίντεο (στα ισπανικά. Ο αυτόματος υποτιτλισμός του βίντεο στα ελληνικά ενώ περιέχει λάθη μεταφέρει την γενική ιδέα -Σ.τ.Μ.).

9. [Αστυνομική βία στην Λα Μπιζμπάλ του Ενπορδά στην Καταλονία](#)

Προσοχή: το βίντεο περιέχει αστυνομική βία. Στα ισπανικά χωρίς υπότιτλους.

- Αυτό το βίντεο δείχνει την σύλληψη ενός μαύρου ατόμου κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19. Δύο αστυνομικοί ρίχνουν το άτομο στο έδαφος, κλωτσώντας το στο σώμα και στο πρόσωπο και απειλώντας με όπλο τα άλλα άτομα που διαμαρτυρούνται (αν και σε ορισμένα μέσα ενημέρωσης λέγεται ότι το όπλο ήταν στην πραγματικότητα σπρέι πιπεριού).
- Η αστυνομική βία κατά των μαύρων κοινοτήτων: Γιατί οι συλλήψεις μαύρων ανθρώπων είναι τόσο βίαιες; Πώς κανονικοποιείται αυτή η βία; Πιστεύετε ότι μπορεί να σχετίζεται με τον στιγματισμό των μαύρων ανθρώπων στις ευρωπαϊκές κοινωνίες;
- Το Δημαρχείο της Λα Μπιζμπάλ εξέφρασε την «απόλυτη απόρριψή της οποιαδήποτε βίαιης, ρατσιστικής, ξενοφοβικής, σεξιστικής ή αυταρχικής στάσης» και ενημέρωσε ότι το δημοτικό συμβούλιο «θα ανοίξει τον αντίστοιχο φάκελο για να διευκρινίσει τα γεγονότα το συντομότερο δυνατό και να εγκρίνει τα οριστικά μέτρα στο ενδεχόμενο που είναι απαραίτητα», δεδομένου ότι η δράση των αστυνομικών ήταν «δυσανάλογη». Διαβάστε το πλήρες [άρθρο ειδήσεων](#) (στα ισπανικά).

- Σε ένα άλλο άρθρο παρατηρούμε κάτι ασυνήθιστο. Η εφημερίδα *El Periódico* χρησιμοποιεί τον τίτλο [«Δύο τοπικοί αστυνομικοί αποσύρονται στη Χιρόνα για φερόμενη ρατσιστική επίθεση.»](#) Συνήθως δεν βλέπουμε πρωτοσέλιδα για αναφέρονται σε «φερόμενη ρατσιστική επίθεση», όπως διαπιστώνουμε και στα άλλα βίντεο που έχουμε συλλέξει στην παρούσα άσκηση. Στο ισπανικό κράτος, τα ρατσιστικά εγκλήματα εμπίπτουν στα τελικά κριτήρια των δικαστών, επομένως συχνά δεν υπάρχει αποτελεσματική προστασία από τη ρατσιστική βία.

2. ΑΝΤΙΡΑΤΣΙΣΤΙΚΟΣ ΑΚΤΙΒΙΣΜΟΣ

Έχοντας αφιερώσει χρόνο στο να δούμε βίντεο που δείχνουν τις καθημερινές εκφάνσεις του δομικού ρατσισμού, προτείνουμε να συνεχίσουμε την άσκηση βλέποντας αντιρατσιστικά ακτιβιστικά βίντεο. Μπορείτε να ρίξετε μια ματιά σε μερικά από τα παραδείγματα που παρουσιάζουμε εδώ (κυρίως στα Ισπανικά) και να μάθετε για το πολιτικό έργο των οργανώσεων ή ατόμων που παρήγαγαν αυτά τα βίντεο.

1. [Επανάληψη](#)

Στα ισπανικά χωρίς υπότιτλους

- Το βίντεο της καλλιτέχνιδας Ντανιέλα Ορτίζ προβληματίζει την τρέχουσα παρουσία μνημείων που γιορτάζουν την ισπανική αποικιοκρατία. Το περφόρμανς της πραγματοποιείται κατά τη διάρκεια της 12ης Οκτωβρίου, της εθνικής ημέρας της Ισπανίας για τον εορτασμό αυτού που συνήθως αναφέρεται ως «ανακάλυψη της Αμερικής». Στο «μνημείο του Κολόμβου» στο λιμάνι της Βαρκελώνης υπάρχει ένα γλυπτό που απεικονίζει έναν ιθαγενή Αμερικανό να γονατίζει μπροστά σε έναν έποικο. Στο βίντεο, η Ορτίζ γονατίζει μπροστά σε διάφορους ανθρώπους που βρισκόταν στους δρόμους για τη δημόσια γιορτή, κάνοντας αναφορά στην εικονογραφία του αγάλματος του Χριστόφορου Κολόμβου στο λιμάνι της Βαρκελώνης. Με αυτόν τον τρόπο, στοχεύει στο να δείξει τους τρόπους με τους οποίους τα αποικιακά φαντασιακά, όχι μόνο δεν περιορίζονται στο παρελθόν, αλλά εξακολουθούν να διαιωνίζονται στο παρόν.
- Γνωρίζατε για το μνημείο του Κολόμβου στη Βαρκελώνη;
- Ποια θέση αποδίδεται σε κάθε χαρακτήρα σε αυτό το γλυπτό; Μπορούμε να ιχνηλατήσουμε συνέχειες σχετικά με τις θέσεις προνομίων και μειονεκτημάτων που αντιστοιχούν σε αυτήν την αναπαράσταση του παρελθόντος στο παρόν στο οποίο ζούμε; Πώς αμφισβητεί η Daniela Ortiz αυτές τις αναπαραστάσεις στο βίντεό της;

2. [Έξι ρατσιστικές εκφράσεις που μας διαφεύγουν κάθε μέρα](#)

Στα ισπανικά. Υπάρχει καλός αυτόματος υποτίτλισμός του βίντεο στα ελληνικά.

- Το βίντεο δείχνει πως ο ρατσισμός μεταφέρεται στην καθημερινότητα μέσω της διαγραφής της ιστορικής προέλευσης συγκεκριμένων λέξεων στην Ισπανική γλώσσα.
- (Εάν μιλάτε ισπανικά) Έχετε ακούσει ή χρησιμοποιείτε οι ίδιοι (ακόμα) τέτοιες εκφράσεις; Εάν ναι, γιατί;
- Υπάρχουν αντίστοιχες εκφράσεις στα Ελληνικά; Ποιες διαφορές/ομοιότητες διακρίνετε; (Σ.τ.Μ.)

3. [Ο αντιρατσισμός βγαίνει στους δρόμους](#)

Στα ισπανικά με ισπανικούς υπότιτλους. Ο αυτόματος υποτίτλισμός στα ελληνικά πάσχει.

- Αυτό το βίντεο δείχνει πολλά παραδείγματα αντιρατσιστικής οργάνωσης στην Ισπανία. Επικεντρώνεται στο πώς διατηρείται ο δομικός ρατσισμός μέσω νόμων και θεσμικών πρακτικών. Υπό αυτήν την έννοια, επισημαίνει ένα από τα κύρια προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μεταναστευτικές κοινότητες: την ύπαρξη του νόμου για τους αλλοδαπούς (Ley de Extranjería).
- Ξέρετε τι λέει αυτός ο νόμος (ή ο αντίστοιχος νόμος στην Ελλάδα; -Σ.τ.Μ.); Η κατανόηση του ρατσισμού από δομική άποψη είναι να κατανοήσουμε ότι οι δομές καθορίζουν τη ζωή των ανθρώπων. Δηλαδή, η «παράνομη μετανάστευση» (και όλες οι αποκλεισμοί που συνεπάγεται αυτό το διοικητικό καθεστώς) υπάρχει στο βαθμό που ο νόμος και οι θεσμοί καθιστούν αδύνατη την ελεύθερη

και ασφαλή μετακίνηση των ανθρώπων. Έτσι, η «παρατυπία» δημιουργείται από τον νόμο και όχι από τους ίδιους τους μετανάστες.

- Το βίντεο απομνημονεύει επίσης κάποια από τα άτομα —μετανάστες/μετανάστριες και φυλετικοποιημένα άτομα— τα οποία σκότωσε το κράτος. Τι γνωρίζουμε για τα κέντρα κράτησης που βάζουν στον στόχο αυτές τις κοινότητες; Γνωρίζουμε τι είναι το Centro de Internamiento de Extranjeros (CIE, κέντρο κράτησης μεταναστών); Τι θα μπορούσε να δικαιολογήσει τη φυλάκιση μόνο ορισμένων φυλετικοποιημένων κοινοτήτων; Γνωρίζουμε τα ονόματα και τις ιστορίες αυτών των ατόμων; Δύναται χώρος για να τους θυμόμαστε ως θύματα κρατικής βίας;
- Ας δώσουμε επίσης προσοχή σε μερικά από τα πανό με πολιτικά μηνύματα που φαίνονται στο βίντεο, όπως «Η κουλτούρα μου δεν είναι η μεταμφίεση σου.» Τι σημαίνει άραγε αυτή η φράση; Για χρόνια, έχει ομαλοποιηθεί ότι η αναγνώριση των μεταναστών/μεταναστριών περνά από την ορατότητα των «τυπικών στοιχείων του πολιτισμού τους», όπως παραδοσιακά φορέματα, φαγητό ή χορός. Αυτή η ιδέα της αναγνώρισης περιορίζεται στη λαογραφία μιας περιοχής, συχνά υποστηρίζει την αποικιακή φαντασία του «άλλου-διαφορετικού-άγριου», και παρακάμπτει τη σημασία της αναγνώρισης των βασικών πολιτικών δικαιωμάτων αυτών των «διαφορετικών» ατόμων. Η φολκλοροποίηση κινδυνεύει επίσης να υιοθετήσει μια στενή ιδέα του «πολιτισμού», αποτυγχάνοντας να δημιουργήσει ένα περιβάλλον πολιτισμικής ανταλλαγής —ο σύνηθες στόχος διαπολιτισμικών πολιτικών— διατηρώντας μια κενή ιδέα της «συμπερίληψης» και της ισπανικής επικράτειας ως χώρος «διαφορετικότητας».
- Τέλος, είναι πολύ σημαντικό να ληφθούν υπόψη τα μηνύματα κατά των απελάσεων στην Ισπανία. Εάν η κινητικότητα είναι ανθρώπινο δικαίωμα, γιατί πρέπει να αποτραπεί ένα άτομο να μεταναστεύσει; Γνωρίζουμε τα αίτια απέλασης και τις κυρώσεις που συνεπάγεται; Είναι σημαντικό να κατανοήσουμε τη μετανάστευση ως μια πράξη αντίστασης από μόνη της, μια κίνηση ενάντια στα αποκλειστικά συστήματα ελέγχου της κινητικότητας.

4. [Madremanya: Αργή φωτιά, επαναστατικές συνταγές](#)

Στα καταλανικά. Ο αυτόματος υποτιτλισμός στα ελληνικά πάσχει.

- Το βίντεο δείχνει μια παράσταση που ασχολείται με τον θεσμικό ρατσισμό ενάντια στις μετανάστριες που εργάζονται ως οικιακοί βοηθοί και φροντίστριες στην Ισπανία. Η παράσταση εστιάζει τόσο στον νόμο για τους αλλοδαπούς όσο και στους ισχύοντες εργασιακούς κανονισμούς που αφορούν τις οικιακές βοηθούς και τις φροντίστριες.
- «Η παράσταση καθιστά ορατή τη βία που αντιμετωπίζουμε από την εργατική ρύθμιση ως εργαζόμενες στον οικιακό χώρο και στον τομέα της φροντίδας. Δείχνει μια συλλογική παράσταση στην οποία χρησιμοποιούμε την σιωπή ενώ η καθεμία από εμάς επέλεξε δύο λέξεις που αναπαριστούν τον τρόπο με τον οποίο οι ισχύοντες εργασιακοί κανονισμοί ασκούν βία εναντίον μας. Επίσης, εξερευνούμε αυτήν τη βία επιλέγοντας ένα συγκεκριμένο αντικείμενο που συνδέεται με αυτήν. Τέλος, αναστοχαζόμαστε πάνω στη σχέση μεταξύ μας σαν συνδικαλιστικές συντρόφισσες.»
- Μάθετε περισσότερα για το [Sindillar](#), Ανεξάρτητο Συνδικάτο Οικιακών και Φροντιστικών Εργατριών.

5. [5 Ψέματα για τους Manteros, Συνδικάτο Manteros της Βαρκελώνης](#)

Στα ισπανικά. Ο αυτόματος υποτιτλισμός στα ελληνικά, ενώ περιέχει λάθη, είναι σχετικά καλός.

- «Το Λαϊκό Συνδικάτο των Πωλητών του Δρόμου προσπαθεί να δώσει φωνή στους manteros για να καταδικάσουν τον ρατσισμό, την αστυνομική δίωξη και τον κοινωνικό αποκλεισμό στον οποίο ζούμε. Αποφασίσαμε να οργανωθούμε και να αγωνιστούμε για τα βασικά μας δικαιώματα, διότι είμαστε εργαζόμενοι και όχι μαφίες, όπως λένε ορισμένα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Από αυτό το κανάλι [στο youtube] θα μοιραστούμε συνεντεύξεις και ιστορίες συναδέλφων πωλητών, ώστε η κοινωνία να γνωρίζει τον κόσμο μας, το ποιοι είμαστε και ποιος είναι ο αγώνας μας».

6. [5 ψέματα για τα MENA. Ασυνόδευτοι ανήλικοι αλλοδαποί](#)

Στα ισπανικά. Ο αυτόματος υποτιτλισμός στα ελληνικά πάσχει.

- «Αντιμέτωποι με την αυξανόμενη βία, τον ρατσισμό και τις διακρίσεις που βιώνουν τα παιδιά, κακώς αποκαλούμενοι MENA, η συλλογικότητα αποδομεί πέντε από τις μεγάλες ψευδείς ιδέες που κυκλοφορούν προκειμένου να τους αποθριώσουν και να δικαιολογήσουν τη βία εναντίον τους. Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι διώκονται από την αστυνομία, από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης (ΜΜΕ) και από τους πολιτικούς. Αυτές οι ιδέες στοχεύουν στο να δικαιολογήσουν τη χρήση βίας εναντίον τους, την καταστολή και τιμωρία αυτών των νέων που αναζητούν μια καλύτερη ζωή μόνο για να βοηθήσουν τις οικογένειές τους και να προχωρήσουν μπροστά. Παρουσιάζουμε αυτό το βίντεο που έχει αφηγηθεί στο πρώτο πρόσωπο, στο οποίο εξηγούν τα βιώματά τους, και μας λένε για την εικόνα του ίδιου τους του εαυτού, η οποία δεν αντιστοιχεί σε αυτήν που έχουν παράγει τα ΜΜΕ. Είναι μια προσπάθεια να οικοδομήσουμε μια νέα ιστορία, να ανοίξουμε ένα παράθυρο, έτσι ώστε οι άνθρωποι να γνωρίζουν ότι οι νέοι ή και τα ασυνόδευτα παιδιά έχουν όνειρα, επιθυμίες, εύχονται για πράγματα, και, το πιο σημαντικό: ότι είναι υποκείμενα δικαιωμάτων».

7. [Αν νομίζεις ότι δεν είσαι ρατσιστής, παρακολούθησε αυτό το βίντεο](#)

Στα αγγλικά και ισπανικά με ισπανικούς υπότιτλους. Ο αυτόματος υποτιτλισμός στα ελληνικά πάσχει.

- Σε αυτό το βίντεο, η Ντεζιρέ απογυμνώνει τις ρατσιστικές προκαταλήψεις που έχει η ισπανική κοινωνία έναντι των Αφρικανών. Γιατί τα θεμελιώδη δικαιώματα των Αφρικανών δεν σέβονται όπως ισχύει για άλλους; Γιατί υπάρχει η φήμη ότι αυτοί οι άνθρωποι έρχονται και έχουν καλύτερες συνθήκες (στέγαση, επιδοτήσεις, εργασία) απ' ό,τι οι υπηκόοι;
- Η Ντεζιρέ Μπέλα-Λομπέντε (γ. Βαρκελώνη, 24 Νοεμβρίου 1978) είναι Ισπανίδα συγγραφέας αφρικανικής καταγωγής, ακτιβίστρια, αντιρατσίστρια και φεμινίστρια. Είναι αρθρογράφος στο Público.es και συγγραφέας του βιβλίου *Ser mujer negra en España* (Ούσα μια μαύρη γυναίκα στην Ισπανία).
- Σε ένα δεύτερο βίντεο, [Η Ντεζιρέ αποκρίνεται μετά από λογοκρισία](#), σχολιάζει την κατάσταση που δημιουργήθηκε γύρω από το πρώτο βίντεο, το οποίο θεωρούμε πολύ ενδιαφέρον γιατί σχετίζεται με τα σχόλια που αφήνουν οι άνθρωποι σε μια πλατφόρμα όπως το youtube.

8. [Περφόρμανς κατά της καταγγελίας της τροπολογίας 6777, Sindillar 2018](#)

Στα ισπανικά χωρίς υπότιτλους. Ο αυτόματος υποτιτλισμός στα ελληνικά δεν προτείνεται.

- Περφόρμανς που έγινε από το Ανεξάρτητο Συνδικάτο Οικιακών και Φροντιστικών Εργατριών, Sindillar-Sindihogar, το έτος 2018, όταν η ισπανική Γερουσία ενέκρινε την τροπολογία 6777 στον γενικό κρατικό προϋπολογισμό. Για ακόμη μία φορά, τα δικαιώματα εργασίας των εργαζομένων στον τομέα της φροντίδας αρνήθηκαν και αφέθηκαν στην άκρη. «¡Basta de cuidar, llamar y aguantar!»: Αρκετά με το να ροντίζουμε, να σωπαίνουμε και να υποφέρουμε!

ΑΣΚΗΣΗ

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΔΟΜΙΚΟΥ ΡΑΤΣΙΣΜΟΥ

2 ΩΡΕΣ

ΣΤΟΧΟΣ

Να εξετάσουμε πώς ο δομικός ρατσισμός επηρεάζει διάφορες κοινωνικές ομάδες στο άμεσο περιβάλλον τους. Ο ισπανικός νόμος για τους αλλοδαπούς (Ley de Extranjería) λειτουργεί ως σημείο εκκίνησης, προκειμένου να δούμε πώς οι νόμοι και οι κανονισμοί επηρεάζουν τη ζωή πολλών ατόμων που θεωρούνται παράνομα, δημιουργώντας, έτσι, ένα είδος «πολιτών δεύτερης κατηγορίας» που πρέπει να περάσουν από λαβυρινθικές γραφειοκρατικές διαδικασίες για να σταματήσουν να υφίστανται τη βία που σχετίζεται με τέτοιες ταμπέλες. **Σημείωση:** παρακάτω θα βρείτε πληροφορίες σχετικά με την εφαρμογή της άσκησης σε άλλα εθνικά συμφραζόμενα, εκτός από εκείνο της Ισπανίας.

ΒΗΜΑ 1

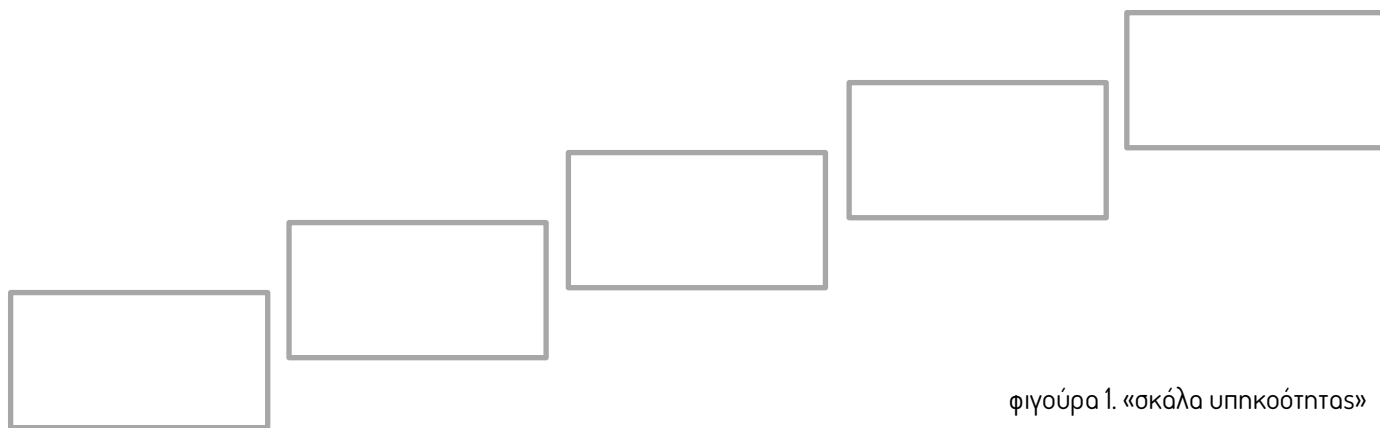
Η συντονίστρια **παρουσιάζει** το θέμα, την άσκηση και την κατανομή του χρόνου στην τάξη και χωρίζει τους συμμετέχοντες σε ομάδες 4-5 ατόμων, έχοντας προετοιμάσει και **διανέμοντας τις κάρτες** του πακέτου ιστοριών. Η κάθε ομάδα θα λάβει ένα σύνολο καρτών που περιλαμβάνουν (α) μία προσωπική ιστορία και (β) διάφορες έννοιες που σχετίζονται με πτυχές του δομικού ρατσισμού. Μόλις διανεμηθούν οι κάρτες, κάθε ομάδα θα **ορίσει έναν εκπρόσωπο** ο οποίος θα ενεργεί ως δημοσιογράφος της συλλογικής συζήτησης στις μικρές ομάδες. Η κάθε ομάδα **διαβάζει** την πρώτη κάρτα του πακέτου της (την προσωπική ιστορία). Καθώς εμφανίζονται διάφορες έννοιες σε έντονους χαρακτήρες, αναζητούν και διαβάζουν τις σχετικές κάρτες. **Παράδειγμα:** Η Mary βρίσκεται σε «**παράτυπη διοικητική κατάσταση**» (η ομάδα σταματά να διαβάζει την ιστορία για να διαβάσει την κάρτα στο πακέτο τους που ονομάζεται «παράτυπη διοικητική κατάσταση»). Οι κάρτες εννοιών γράφουν την έννοια από τη μία πλευρά και τον ορισμό της από την άλλη. Πριν διαβάσει το πίσω μέρος της κάρτας, η ομάδα **συζητάει** την έννοια: έχουμε ξανακούσει την έννοια; Στη συνέχεια, η κάρτα αναποδογυρίζεται και η περιγραφή διαβάζεται και συζητείται στην ομάδα. Μόλις ολοκληρωθεί αυτή η διαδικασία, η ανάγνωση της ιστορίας συνεχίζεται, επαναλαμβάνοντας τη διαδικασία με τις άλλες έννοιες που επισημαίνονται.

ΒΗΜΑ 2

Όταν όλες οι ομάδες έχουν ολοκληρώσει αυτήν τη διαδικασία, **μοιράζονται** στην ολομέλεια τα αποτελέσματα των συζητήσεών τους. Μέσω της συζήτησης θα προσπαθήσουμε να βρούμε **κοινά σημεία** μεταξύ των ιστοριών.

ΒΗΜΑ 3

Μόλις η ολομέλεια συζητήσει τις πιθανές συνδέσεις μεταξύ των ιστοριών, η συντονίστρια **σχεδιάζει** μια «σκάλα υπηκοότητας» στον πίνακα προκειμένου να **καθοδηγήσει** τη συλλογική σκέψη:

Προτεινόμενες ερωτήσεις:

- Σε ποιο σκαλί της «σκάλας υπηκοότητας» θα βρίσκονταν οι χαρακτήρες των καρτών σας και γιατί;
- Υπάρχουν διαφορετικοί τύποι πολιτών, κάποιοι με περισσότερα δικαιώματα από άλλους; Διακρίνουμε μεταξύ πολιτών «πρώτης» και «δεύτερης» κατηγορίας; Εάν ναι, γιατί;
- Πώς σχετίζονται τα διάφορα σκαλιά της σκάλας με τη διαφορεική πρόσβαση στα δικαιώματα;
- Τι συνέπειες έχει η ταξινόμηση για τα άτομα που βρίσκονται στα χαμηλότερα σκαλιά της σκάλας;
- Ποια υποκειμενικά βιώματα μπορεί να περιλαμβάνει η σκάλα σε κάθε ένα από τα σκαλιά της;
- Σε ποιους χώροι κοινωνικοπολιτικής συμμετοχής ενεργοποιούνται ή εμποδίζονται τα άτομα ανάλογα με τη θέση τους στην σκάλα υπηκοότητας; Γιατί;
- Υπάρχει ισορροπία μεταξύ, από την μία, των δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται ή χορηγούνται στους μετανάστες και τις μετανάστριες από τα κράτη και, από την άλλη τα καθήκοντα που απαιτούνται από εκείνους; Γιατί;
- Πού βρίσκονται οι συμμετέχοντες της δραστηριότητας στην σκάλα υπηκοότητας;
- Αντιπροσωπεύονται όλα αυτά τα σκαλιά υπηκοότητας στο πανεπιστήμιο; Αποκλείονται κάποια; Γιατί συμβαίνει αυτό;
- Ποιες ενέργειες γνωρίζετε για την καταπολέμηση του αποκλεισμού των μεταναστών/μεταναστριών στο πανεπιστήμιο αλλά και στην κοινωνία γενικά;
- Ποια παραδείγματα αντιρατσιστικής οργάνωσης γνωρίζετε; Ποιος τις οργανώνει; Διευθύνονται από τους ίδιους τους μετανάστες/τις μετανάστριες; Γιατί οι μετανάστες/μετανάστριες αποφασίζουν να συμμετάσχουν ή να ηγηθούν αυτού του αγώνα;

ΒΗΜΑ 4

Για να κλείσει η δραστηριότητα, προτείνεται η έννοια του «δομικού ρατσισμού». Είναι σημαντικό να τονίσουμε τον τρόπο με τον οποίο αυτή η ιδέα σχετίζεται με τις ιστορίες με τις οποίες συνεργάστηκαν οι συμμετέχοντες. Αυτές δεν είναι μεμονωμένες περιπτώσεις, αλλά αντιπροσωπεύουν καταστάσεις που επηρεάζουν ορισμένες ομάδες, δημιουργώντας έτσι ατομικά και συλλογικά βάσανα, ανισότητες και παραβιάσεις των δικαιωμάτων, καθώς και μια σειρά προβλημάτων που προκύπτουν από τις πολύπλοκες γραφειοκρατικές διαδικασίες.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΣΕ ΑΛΛΑ ΕΘΝΙΚΑ ΠΛΑΙΣΙΑ

Οι ιστορίες/έννοιες στις κάρτες αφορούν την περίπτωση του ισπανικού κράτους. Για να προσαρμόσετε την άσκηση σε άλλα πλαίσια, η ίδια η συντονίστρια μπορεί δημιουργήσει τις κάρτες σύμφωνα με τη νομοθεσία του εκάστοτε εθνικού πλαισίου. Ειδάλλως, οι συμμετέχοντες μπορούν να κληθούν να δημιουργήσουν τις κάρτες. Σε αυτήν την περίπτωση, η κάθε ομάδα θα διαβάσει το πακέτο καρτών που έχει προετοιμάσει μια άλλη ομάδα.

ΠΑΚΕΤΟ ΙΣΤΟΡΙΩΝ

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΔΟΜΙΚΟΥ ΡΑΤΣΙΣΜΟΥ

ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ 6 ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΚΑΙ 17 ΚΑΡΤΕΣ ΕΝΝΟΙΩΝ

ΟΥΑΦΑΕ
JAWARA
CLAUDIA
TATIANA
MARY
CRISTINA

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΕΠΑΝΕΝΩΣΗ
ΜΟΝΟΓΟΝΕΪΑΚΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ
ΠΑΡΑΤΥΠΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΓΙΑ
ΟΙΚΙΑΚΟΥΣ ΒΟΗΘΟΥΣ
ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗΣ
ΕΡΓΑΣΙΑΚΟΥ ΔΙΑΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ
ΑΝΑΝΕΩΣΗ ΤΗΣ ΚΑΡΤΑΣ
ΔΙΑΜΟΝΗΣ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΔΙΑΚΥΡΗΞΗ ΓΙΑ ΤΑ
ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ
ΚΕΝΤΡΟ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ

ΠΑΡΑΝΟΜΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΔΡΟΜΟΥ
ΦΥΛΕΤΙΚΟ ΦΑΚΕΛΩΜΑ
ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΑΔΕΙΑ ΔΙΑΜΟΝΗΣ
ΚΑΡΤΑ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΓΙΑ ΣΥΓΓΕΝΕΙΣ
ΠΟΛΙΤΩΝ ΤΗΣ Ε.Ε.

ΔΕΛΤΙΟ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΑΛΛΟΔΑΠΟΥ
ΚΑΡΤΑ ΥΓΕΙΑΣ
ΑΙΤΟΥΣΑ/ΑΙΤΩΝ ΑΣΥΛΟ
ΕΓΓΡΑΦΗ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ/
ΔΗΜΑΡΧΕΙΟΥ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

ΟΥΑΦΑΕ

Η Ουαφαε είναι από το Μαρόκο. Έφτασε στην Ισπανία για πρώτη φορά μέσω της διαδικασίας της **οικογενειακής επανένωσης** που πραγματοποίησε ο σύζυγός της ενώ ζούσε στην Ισπανία. Ταξίδεψε με την οχτάχρονη κόρη της. Μετά από ένα χρόνο, η Ουαφαε και ο σύζυγός της χώρισαν· η Ουαφαε και η κόρη της επέστρεψαν στο Μαρόκο. Μετά από έναν χρόνο η Ουαφαε επέστρεψε στην Ισπανία μόνη της, εισήλθε με τουριστική βίζα και την φιλοξένησε στο σπίτι της η αδερφή της. Έξι μήνες αργότερα, ήρθε να μείνει μαζί τους και η κόρη της. Σε αυτό το σημείο, σκέφτηκε να ζητήσει νομική αναγνώριση του καθεστώτος της ως **μονογονεϊκής οικογένειας**, αλλά λόγω της νομικής της κατάστασης δεν ήταν δυνατό. Επειδή για το μεγαλύτερο μέρος της ζωής της ήτανε νοικοκυρά που εκτελούσε τη φροντίδα της οικογένειάς της, έως τώρα δεν είχε ποτέ μισθωτή δουλειά. Ενώ είχε ολοκληρώσει την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση στο Μαρόκο, το απολυτήριό της δεν αναγνωρίζονταν στην Ισπανία. Δεν μιλούσε ούτε Καταλανικά ούτε Ισπανικά. Όταν έληξε η βίζα της, μετατράπηκε σε αυτό που είναι γνωστό ως **«παράτυπη νομική κατάσταση»**. Εργάστηκε ως εσωτερική οικιακή βοηθός —εργαζόμενη που ζει στο σπίτι του ατόμου που φροντίζει— για πολλά χρόνια χωρίς συμβόλαιο σε διάφορες οικογένειες εφόσον δεν μπορούσε να προσληφθεί μέχρι να αποκτήσει την άδεια εργασίας της και επομένως χωρίς να καταβάλει εισφορές κοινωνικής ασφάλισης (υπό το **καθεστώς απασχόλησης οικιακών εργαζομένων**). Στη συνέχεια, εργάστηκε φροντίζοντας εξαρτώμενα άτομα σε κάποιες οικογένειες, μερικές φορές με σύμβαση και μερικές φορές χωρίς, αλλά πάντα χωρίς το δικαίωμα σε επιδόματα ανεργίας (το καθεστώς της σύμβασης στην οικιακή εργασία δεν το επιτρέπει). Τακτοποίησε τη νομική της κατάσταση αφού έλαβε μια προσφορά από μία από τις οικογένειες στις οποίες εργάστηκε για έναν χρόνο εργασίας πλήρους απασχόλησης (**διαδικασία νομιμοποίησης του εργασιακού διακανονισμού**). Είχε προβλήματα υγείας, αλλά έπρεπε να συνεχίσει να εργάζεται βάσει σύμβασης για να κάνει τη συνεισφορά και να είναι σε θέση να **ανανεώσει την κάρτα διαμονής της (ΤΙΕ, δελτίο ταυτότητας αλλοδαπού)**. Μετά από πολύ καιρό, καταφέρνει να νοικιάσει ένα διαμέρισμα για την ίδια και την κόρη της. Η κόρη της, που σπουδάζει βοηθός νοσοκόμας, δεν θέλει να εργάζεται η μητέρα της πια ως εσωτερική οικιακή βοηθός —που σημαίνει ότι δεν την βλέπει όλη την μέρα και την νύχτα. Αυτό είναι δύσκολο και για τους δύο επειδή η Ουαφαε πρέπει να δουλέψει και μπορεί βρει δουλειά μόνο ως οικιακή βοηθός. Πρέπει να εργαστεί για να επιβιώσει και να ανανεώσει την άδεια διαμονής της ίδιας αλλά και της κόρης της, η οποία πρέπει επίσης να την ανανεώσει ώστε να μπορέσει να κάνει την πρακτική άσκηση στον εκπαιδευτικό κλάδο που σπουδάζει. Χωρίς μια ανανεωμένη άδεια διαμονής, δεν θα είναι σε θέση να ολοκληρώσει τις σπουδές της.

JAWARA

Ο Jawara είναι 30 ετών. Έφυγε από τη Σενεγάλη επειδή τον ανάγκασε η οικονομική κατάσταση της χώρας να το πράξει, να αναζητήσει καλύτερες ευκαιρίες και να είναι σε θέση να βοηθήσει την οικογένειά του. Αυτό το γεγονός συνδέεται με το δικαίωμα που αναγνωρίζεται στην **Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα**. Ο μόνος τρόπος να φτάσει στην Ευρώπη ήταν με την υποστήριξη μιας ομάδας ανθρώπων που οργάνωσαν το πέρασμα της Μεσόγειου θάλασσας σε μια λέμβο προς την Ισπανία, καθώς τα οικονομικά του μέσα δεν του επέτρεπαν να ταξιδέψει αεροπορικά. Τελικά κατάφερε να εισέλθει στη χώρα, αλλά συνελήφθη και διώχθηκε ως «παράνομος μετανάστης» και κρατήθηκε σε ένα **Κέντρο Κράτησης Αλλοδαπών (CIE)**. Πολλοί άνθρωποι που κρατούνται σε αυτά τα κέντρα απελαύνονται. Στην περίπτωση του Jawara, αυτό δεν συνέβη, ωστόσο, λόγω του ότι έχει κάποιο μέλος της οικογένειας στην Ισπανία και χάρη στη διαμεσολάβηση ομάδων ακτιβιστών για τα δικαιώματα των μεταναστών, μπόρεσε να έχει πρόσβαση σε μια δικηγόρο. Αυτό του επέτρεψε να αποδείξει ότι είχε τα έγγραφα για να εισέλθει στη χώρα. Ο Jawara τελικά απελευθερώθηκε και ταξίδεψε στη Βαρκελώνη. Όταν έφτασε, η ζωή του δεν ήταν καθόλου εύκολη γιατί βρισκόταν σε μια **παράτυπη διοικητική κατάσταση**, οπότε καμία εταιρεία δεν ήταν πρόθυμη να τον προσλάβει για να τακτοποιήσει την κατάστασή του. Η μόνη επιλογή του ήταν να δουλεύει μεροκάματα χωρίς συμβόλαιο, όπου σε πολλές περιπτώσεις πληρώθηκε λιγότερο από ό,τι άξιζε και δεν πληρώθηκε για τις υπερωρίες (ωστόσο, του ζητήθηκε να συμμορφωθεί με όλες τις απαιτήσεις που του υποβλήθηκαν εάν ήθελε να λάβει το μισθό του). Αυτή η κατάσταση δεν του έδωσε οικονομική σταθερότητα για να επιβιώσει, οπότε αποφάσισε να αναζητήσει έναν τρόπο επιβιώσει στο **παράνομο εμπόριο δρόμου**. Θέλει να έχει μια κανονική δουλειά, αλλά στην περίπτωσή του είναι πρακτικά αδύνατο. Στο εμπόριο δρόμου βρίσκει μια κοινότητα από Σενεγάλους συναδέλφους που βρίσκονται στην ίδια κατάσταση· και που τους φαίνεται αυτή τη μορφή εργασίας πιο δίκαιος τρόπος για να κερδίσει χρήματα και να αποφύγει την εκμετάλλευση. Ωστόσο, είναι συνεχώς εκτεθειμένος σε επιχειρήσεις σκούπας της αστυνομίας και σε **φυλετικό φακέλωμα**, που μερικές φορές ακολουθούνται από σωματική επίθεση και κατάχρηση εξουσίας από την αστυνομία.

CLAUDIA

Η Claudia ζει στη Χιρόνα για τρία χρόνια. Ήρθε στην πόλη ως αλλοδαπή φοιτήτρια για να κάνει ένα δίχρονο μεταπτυχιακό που συνδέεται με την κοινωνική εκπαίδευση. Τρεις μήνες μετά την ολοκλήρωση των σπουδών της, η **φοιτητική άδεια διαμονής** της έληξε. Η Claudia έχει σχέση με τον Paco, ο οποίος είναι πολίτης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συναντήθηκαν κατά τη διάρκεια της πρακτικής άσκησης της Claudia και μέχρι που έληξε η άδεια παραμονής της Claudia, ήταν μαζί για ένα χρόνο. Ο Paco και η Claudia ήθελαν να οραματιστούν μια ζωή από κοινού, αλλά το μόνο πράγμα που τους το κατέστησε αδύνατο είναι ότι η άδεια διαμονής της Claudia είχε λήξει και ότι έπρεπε να βρει έναν τρόπο να την ανανεώσει. Μια πιθανή επιλογή θα ήταν να υποβάλει αίτηση για άλλο μεταπτυχιακό για να ανανεώσει τη φοιτητική της άδεια διαμονής, αλλά αυτό δεν ήταν εφικτό λόγω των οικονομικών πόρων της. Εάν δεν ήταν επιτυχής στην ανανέωση της διαμονής της, θα έπρεπε να επιστρέψει στην πατρίδα της. Τέλος, ο Paco και η Claudia αποφάσισαν, μετά από τις συμβουλές δικηγόρου, να παντρευτούν. Με αυτόν τον τρόπο η Claudia θα μπορούσε να παραμείνει νόμιμα στη χώρα ως νόμιμα αναγνωρισμένη συγγενής του συντρόφου της, ο οποίος έχει ευρωπαϊκή υπηκοότητα. Αν και ένιωσαν ότι είναι λίγο βιαστικό για τη σχέση τους, ανάμεσα στις λίγες επιλογές που είχαν αυτή φαινόταν η καλύτερη. Η διαδικασία απαιτούσε από την πολιτεία να «εγκρίνει» τη σχέση τους μέσω μιας εξέτασης όπου έπρεπε να αποδείξουν ότι η σχέση τους είναι «πραγματική» και όχι «ψεύτικη». Μόλις αυτό εγκρίθηκε και κατάφεραν να παντρευτούν, η Claudia έπρεπε να παρουσιάσει όλα τα έγγραφα που πιστοποιούν ότι πληρεί τις προϋποθέσεις για να υποβάλει αίτηση για την **κάρτα διαμονής για συγγενείς πολιτών της Ε.Ε.** Δεδομένων αυτών των απαιτήσεων, ο Paco και η Claudia ανησυχούσαν ιδιαίτερα για το γεγονός ότι ο Paco δεν είχε δουλειά. Εξαιτίας αυτού, το γραφείο μετανάστευσης τους ζήτησε να αποδείξουν ότι έχουν τουλάχιστον 10.000 ευρώ στον τραπεζικό λογαριασμό τους για να αποδείξουν ότι είχαν τους πόρους για να συντηρήσουν τον εαυτό τους. Επιπλέον, η Claudia έπρεπε να συνδεθεί με μια ιδιωτική ασφάλιση υγείας, παρά το γεγονός ότι είχε την κάρτα υγείας, η οποία της δίνει γενική πρόσβαση στη δημόσια υγεία. Με τη βοήθεια των γονέων της κατάφεραν να εκπληρώσουν αυτές τις προϋποθέσεις. Τέλος, η Claudia απέκτησε άδεια διαμονής και εργασίας για 5 χρόνια, διαμέσου του σύντροφό της, ο οποίος είναι πολίτης της Ε.Ε. Αυτός ο νόμιμος σύνδεσμος αντικατοπτρίζεται στην **κάρτα διαμονής (TIE)** της Claudia.

TATIANA

Η Τατιάνα είναι οικιακή βοηθός, εργάζεται ως καθαρίστρια σε πέντε διαφορετικά σπίτια, αλλά χωρίς σύμβαση και επομένως, χωρίς τη δυνατότητα να συνεισφέρει στην κοινωνική ασφάλιση (*seguridad social*, κοινωνικοί φόροι που της παρέχουν επίσης πρόσβαση σε κοινωνικά δικαιώματα) και χωρίς πρόσβαση σε γενική κάλυψη υγείας (**κάρτα υγείας**). Μέχρι στιγμής έχει μόνο μια κάρτα υγείας που ισχύει μόνο για καταστάσεις έκτακτης ανάγκης. Η κατάσταση της υγείας της δεν είναι σταθερή, καθώς είχε τραυματισμούς στη σπονδυλική στήλη της. Θα έπρεπε να λαμβάνει ιατρική θεραπεία και παρακολούθηση, αλλά η εργασιακή της κατάσταση δεν της το επιτρέπει. Δεν δικαιούται αμειβόμενη αναρρωτική άδεια, γεγονός που την αναγκάζει να εργάζεται ακόμη και τις ημέρες που δεν μπορεί να αντέξει τον πόνο. Επειδή δεν κατέχει κοινωνική ασφάλιση, δεν έχει καμία αναγνώριση εργασίας σε περίπτωση ατυχήματος στο χώρο εργασίας της. Εάν εργαζόταν νόμιμα (**καθεστώς απασχόλησης για οικιακούς βοηθούς και εργαζόμενες στη φροντίδα**), θα μπορούσε να έχει πρόσβαση σε τραπεζική υπηρεσία, αλλά επειδή δεν συμβαίνει αυτό, δεν έχει πρόσβαση στην ενοικίαση ενός διαμερίσματος ή στην παροχή βασικών παροχών για το μέρος όπου ζει. Αυτό την καθιστά εξαρτημένη από άλλο άτομο που έχει αυτήν την τεκμηρίωση και που της υπενοικιάζει έναν χώρο ως κίνηση αλληλεγγύης.

MARY

Πριν από αρκετά χρόνια, η Mary αποφάσισε να ταξιδέψει στην Ισπανία για να ζήσει εκεί με τον γιο της. Ο γιος της εισήχθη στο Γενικό Νοσοκομείο μιας μεγάλης ισπανικής πόλης για σοβαρή εκ γενετής ασθένεια και παραμένει εκεί εδώ και μερικά χρόνια. Η κατάσταση στην πατρίδα της, τη Βενεζουέλα, γινόταν όλο και πιο περίπλοκη σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο, το οποίο επηρέασε επίσης την υπηρεσία υγείας της χώρας. Μέχρι τότε, ο γιος της Mary είχε χειρουργηθεί επτά φορές στη Βενεζουέλα και δύο φορές στην Ισπανία. Στο ταξίδι για την τελευταία από αυτές τις χειρουργικές επεμβάσεις στην Ισπανία, η Mary συμφώνησε με τον άλλο γονέα του παιδιού ότι αυτή και το παιδί θα έμεναν στην Ισπανία, καθώς η κατάσταση ήταν γενικά ανυπόφορη και το παιδί λάμβανε καλύτερη φροντίδα εκεί. Μετά τη χειρουργική επέμβαση του παιδιού, οι γονείς άρχισαν να έχουν κάποιες διαφωνίες, στο σημείο ότι ο άλλος γονέας του παιδιού υπέβαλε νομική αγωγή εναντίον της Μαρίας για «παράνομη κράτηση Βενεζουέλου ανήλικου στην Ισπανία». Εκτός από την νομική αγωγή, τόσο η Mary όσο και ο γιος της υπέστησαν ψυχολογική κακοποίηση μέσω πολλαπλών απειλών. Το παιδί ανακρίθηκε από τον δικαστή και, λόγω του πόσο επηρεασμένος ήταν, απάντησε μόνο ότι ήταν κουρασμένος από τους καυγάδες των γονιών του και ήθελε να ζήσει όπως πριν. Ενόψει αυτού, ο δικαστής ερμήνευσε ότι το παιδί πρέπει να επιστρέψει στη χώρα καταγωγής του. Το παιδί επηρεάστηκε από την είδηση ότι τα λόγια του είχαν ερμηνευτεί με αυτόν τον τρόπο, αλλά δεν μπορούσε να κάνει πια τίποτα για αυτό. Ο πατέρας κέρδισε την νομική αγωγή και ως εκ τούτου την επιμέλεια και το παιδί επέστρεψε στη Βενεζουέλα να ζήσει με εκείνον. Από τότε, ο πατέρας του απέτρεψε οποιαδήποτε επικοινωνία μεταξύ της Mary και του παιδιού της, κρύβοντας επίσης τις συνθήκες υγείας του. Η Mary είναι επί του παρόντος άνεργη και βρίσκεται σε **παράτυπη διοικητική κατάσταση**, η οποία την εμποδίζει να προσλάβει δικηγόρο για να την βοηθήσει να ξεκινήσει τη διαδικασία απόκτησης επιμέλειας του παιδιού της. Ήταν έτοιμη να ξεκινήσει τη διαδικασία για να κανονίσει την κατάστασή της ως **αιτούσα άσυλο**, αλλά λόγω της παγκόσμιας πανδημίας COVID-19, το ραντεβού της — για το οποίο περίμενε οκτώ μήνες— ακυρώθηκε. Η αστυνομία της είπε ότι όταν θα περάσει η «κατάσταση έκτακτης ανάγκης», η διαδικασία θα ξεκινήσει από την αρχή.

CRISTINA

Η Cristina είναι μια εσωτερική οικιακή βοηθός. Δεν έχει συμβόλαιο και επομένως είναι εκτός του **καθεστώτος απασχόλησης των οικιακών βοηθών και των εργαζομένων στη φροντίδα**. Καθώς ζει κυρίως στο στο χώρο εργασίας της, δεν είχε άλλο χώρο για να ζήσει. Αυτό την εμπόδισε να είναι σε θέση να κανονίσει τη διοικητική της κατάσταση, καθώς δεν μπορούσε να έχει πρόσβαση στη λεγόμενη **«απογραφή (padrón) χωρίς σταθερή διεύθυνση»**. Μετά από έρευνα και διερεύνηση άλλων τρόπων για να μπορέσει να πάρει την εγγραφή της, κατάφερε να ενοικιάσει ένα δωμάτιο σε ένα κοινόχρηστο διαμέρισμα. Ωστόσο, ο μισθωτής του διαμερίσματος δεν της επέτρεψε να έχει πρόσβαση στη σύμβαση ενοικίασης και επομένως δεν μπορούσε να πραγματοποιήσει τη διαδικασία και να εγγραφεί σε αυτήν τη διεύθυνση. Χωρίς απογραφή, η Cristina δεν είχε πρόσβαση στην **κάρτα υγείας** της, η οποία την άφησε τελείως χωρίς έγγραφα και χωρίς προστασία σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης. Μέσω της αλληλεγγύης της κοινότητας των μεταναστριών/μεταναστών η Cristina βρέθηκε σε θέση να επικοινωνήσει με το σωματείο οικιακής εργασίας και φροντίδας, το οποίο την συμβούλεψε να επικοινωνήσει με τις **κοινωνικές υπηρεσίες**, ώστε να μπορέσουν να την επισκεπτούν και να ελέγξουν ότι όντως είχε μέρος για να ζήσει, παρά το γεγονός ότι εργάζεται ως εσωτερική οικιακή βοηθός, και έτσι να λάβει την καταγραφή της απογραφής. Σε αυτή τη διαδικασία, η Cristina αποφάσισε να στείλει μια επιστολή στο Δημαρχείο για να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα ανθρώπων σαν την ίδια, που πρέπει να πραγματοποιήσουν την απογραφή χωρίς να έχουν σταθερή διεύθυνση, έτσι ώστε να μην πρέπει να αντιμετωπίσουν άλλα άτομα παρόμοια κατάσταση στο μέλλον. Ωστόσο, το αίτημα της δεν απαντήθηκε, φαινόμενο που είναι γνωστό ως «θεσμική σιωπή». Σε μια νέα καταγγελία σχετικά με αυτήν τη θεσμική σιωπή, η απάντηση που έλαβε η Cristina ήταν ότι δεν πραγματοποιούνται επισκέψεις στο σπίτι τις Κυριακές —όμως, είχε επισημάνει ότι, λόγω της δουλειάς της, η Κυριακή ήταν η μόνη μέρα που θα μπορούσε να είναι εκεί. Έγιναν πολλές άλλες καταγγελίες, μέσω του σωματείου οικιακών εργαζομένων/εργαζομένων φροντίδας, μέχρι που κατέφεραν τελικά να πείσουν τις κοινωνικές υπηρεσίες να την επισκεφτούν μία Κυριακή. Μετά από σχεδόν οκτώ μήνες, κατέφερε να εγγραφεί την απογραφή με αναδρομική ισχύ.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΕΠΑΝΕΝΩΣΗ

Άδεια προσωρινής διαμονής που μπορεί να χορηγηθεί σε μέλη της οικογένειας αλλοδαπών που κατοικούν στην Ισπανία, δυνάμει του δικαιώματος στην οικογενειακή επανένωση. Για να μπορέσουν να επανενωθούν με ένα μέλος της οικογένειας, το μέλος που ζει στην Ισπανία πρέπει να αποδείξει ένα ορισμένο εισόδημα, τη διαθεσιμότητα «επαρκούς» στέγασης και ότι έχει διαμείνει στην Ισπανία για τουλάχιστον ένα έτος και έχει λάβει άδεια διαμονής για τουλάχιστον άλλο ένα έτος. Προκειμένου να μπορέσει να επανενωθεί με τους συγγενείς στην αύξουσα γραμμή, ο αιτών πρέπει να κατέχει μακροπρόθεσμη ή μακροπρόθεσμη άδεια διαμονής στην ΕΕ. Οι κάτοικοι μπορούν να υποβάλουν αίτηση για άδεια οικογενειακής επανένωσης, ώστε οι ακόλουθοι συγγενείς να μπορούν να επανενωθούν μαζί τους:

- Σύζυγος ή άτομο με το οποίο ο αιτών έχει σχέση πιστοποιημένη από γάμο ή πολιτικό σύμφωνο συμβίωσης.
- Παιδιά του αιτούντος / Παιδιά του συντρόφου τους
- Εκείνοι που εκπροσωπούνται νόμιμα από τον αιτούντα.
- Συγγενής πρώτου βαθμού του αιτούντα που είναι μακροπρόθεσμος ή μακροχρόνιος κάτοικος της ΕΕ, όταν αυτοί εξαρτώνται από αυτόν, είναι άνω των 65 ετών και υπάρχουν λόγοι που δικαιολογούν την ανάγκη διαμονής στην Ισπανία.

ΜΟΝΟΓΟΝΕΪΚΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Η μονογονεϊκή οικογένεια θεωρείται ότι σχηματίζεται από ένα ή περισσότερα παιδιά κάτω των είκοσι ένα —ή, εάν σπουδάζουν, κάτω των είκοσι έξι— που ζουν με ένα άτομο και εξαρτώνται οικονομικά από αυτό το άτομο. Οι μονογονεϊκές οικογένειες μπορούν να αποτελούνται από:

- Έναν γονέα και τα παιδιά του, που ζουν με άλλα άτομα με τα οποία δεν έχουν δεσμό γάμου, ούτε σχηματίζουν μια σταθερή ένωση ζευγών.
- Χήρο ή χήρα με εξαρτώμενα τέκνα.
- Ένα χωρισμένο ή διαζευγμένο άτομο που έχει την επιμέλεια των παιδιών του και που συμπληρώνει μια από τις ακόλουθες απαιτήσεις:
 - Δεν λαμβάνει οικονομικό βοήθημα μετά από εντολή δικαστηρίου
 - Λαμβάνει σύνταξη κάτω του 50% του IRSC (Καταλανικό Ινστιτούτο Εισοδήματος Επάρκειας) για κάθε παιδί.
 - Σε περίπτωση που το άτομο υπέστη εγκατάλειψη ή αντρική βία, σύμφωνα με τον νόμο για το δικαίωμα των γυναικών στην εξάλειψη της αντρικής βίας με εξαρτώμενα παιδιά.
 - Σε περίπτωση που ένας γονέας έχει εξαρτώμενο παιδί και ο άλλος γονέας βρίσκεται στη φυλακή, στο νοσοκομείο ή σε άλλες παρόμοιες καταστάσεις για ένα έτος ή περισσότερο.

Ο τίτλος της μονογονεϊκής οικογένειας είναι ένας επίσημος τίτλος που πιστοποιεί την κατάσταση της μονογονεϊκής οικογένειας και παρέχει διάφορα οφέλη και πλεονεκτήματα από τα ιδρύματα, τα ινστιτούτα και τις ιδιωτικές εταιρείες. Ο τίτλος της μονογονεϊκής οικογένειας χορηγείται σε ατομικό και ομαδικό επίπεδο και προσφέρει οικονομική βοήθεια, στέγαση, εκπνώσεις και μπόνους.

ΠΑΡΑΤΥΠΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ/ ΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Σύμφωνα με τον ισπανικό νόμο για τη μετανάστευση (Código de Extranjería), αυτοί που βρίσκονται σε «παράτυπη διοικητική κατάσταση» βρίσκουν τους εαυτούς τους στη χώρα χωρίς άδεια διαμονής. Αυτή η κατάσταση μπορεί να οφείλεται σε πολλές αιτίες:

- Το άτομο δεν έχει εισέλθει «νόμιμα», μέσω εγκεκριμένων συνοριακών σταθμών και με την απαραίτητη τεκμηρίωση (π.χ. βίζα), ανάλογα με τις συμφωνίες μεταξύ της χώρας του ατόμου καταγωγής και της Ισπανίας.

- Παραμονή πέραν του χρονικού διαστήματος που καθορίζει η βίζα τους· ή, έχοντας εισέλθει χωρίς βίζα επειδή δεν χρειάζονται μία, έχοντας ξεπέρασει τους τρεις μήνες της παραμονής που επιτρέπεται για τους τουρίστες.

- Έχοντας βρεθεί σε «νόμιμη κατάσταση», το άτομο δεν μπόρεσε να ανανεώσει την άδεια παραμονής του στη χώρα για διάφορους λόγους.

Το να βρίσκετε ένα άτομο σε αυτήν τη διοικητική/νομική κατάσταση συνεπάγεται ότι δεν αναγνωρίζεται ως πολίτης, δεν εμφανίζεται στις στατιστικές, δεν έχει πρόσβαση σε δημόσιες υπηρεσίες, και ως εκ τούτου δεν είναι σε θέση να έχει πρόσβαση σε βασικά δικαιώματα. Αυτή η κατάσταση καθιστά επίσης δύσκολη την πρόσβαση σε αξιοπρεπή στέγαση και ιατρική περίθαλψη. Για να επιβιώσει, δεν υπάρχει άλλη επιλογή παρά να εργαστεί παράνομα και επισφαλώς στην παραοικονομία, πράγμα που συνεπάγεται ότι δεν έχει εργασιακά δικαιώματα. Τα θεσμικά όργανα δεν παρέχουν βοήθεια σε άτομα που βρίσκονται σε παράτυπη κατάσταση, γι' αυτό εξαρτώνται από ΜΚΟ. Τα άτομα που βρίσκονται σε παράτυπη διοικητική/νομική κατάσταση ενδέχεται να υπόκεινται σε εντολές απέλασης έχοντας συληφθεί από την αστυνομία και κρατηθεί σε προαναχωρησιακό κέντρο κράτησης (Κέντρα κράτησης μεταναστών στην Ισπανία).

ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΓΙΑ ΟΙΚΙΑΚΟΥΣ ΒΟΗΘΟΥΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΕΣ ΣΤΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ

Καθεστώς απασχόλησης που διέπει τις εργασιακές σχέσεις στην οικιακή εργασία στην Ισπανία. Περιλαμβάνει υπηρεσίες μαγειρέματος, καθαρισμού, πλυντηρίου και φροντίδας για εξαρτώμενα άτομα. Δίνει το δικαίωμα καταβολής εισφορών κοινωνικής ασφάλισης, αλλά δεν δίνει το δικαίωμα σε επίδομα ανεργίας. Τα περισσότερα από τα άτομα που απασχολούνται βάσει αυτού του κανονισμού είναι μετανάστριες που είτε εργάζονται με μερική απασχόληση είτε είναι εσωτερικές οικιακές φροντίστριες. Μία εσωτερική εργαζόμενη είναι ένα άτομο που κοιμάται στο ίδιο μέρος στο οποίο εργάζεται, ακόμα και αν έχει ελεύθερο χρόνο έξω από το σπίτι. Αυτός ο τρόπος εργασίας συνεπάγεται δυσκολίες στη διαφοροποίηση των ωρών εργασίας από τις ώρες ανάπαυσης. Μερικοί άνθρωποι κοιμούνται ακόμη και στο ίδιο δωμάτιο με τα άτομα που φροντίζουν και, ακόμη κι αν είναι αντίθετο στο νόμο, δεν έχουν ώρες και ημέρες ανάπαυσης. Υπάρχουν άνθρωποι που εργάζονται με αυτόν τον τρόπο σε αντάλλαγμα για φαγητό και στέγη, και μερικοί άλλοι που, αν και δεν έχουν εγγραφεί στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, έχουν μισθούς πολύ κάτω από τον ελάχιστο μισθό στην Ισπανία.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΚΟΥ ΔΙΑΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (REGULARIZACIÓN POR ARRAIGO LABORAL)

Το «arraigo laboral» είναι μια άδεια προσωρινής διαμονής για εξαιρετικές περιστάσεις που μπορεί να χορηγηθεί σε αλλοδαπούς που βρίσκονται στην Ισπανία. Περιλαμβάνει την απόδειξη ότι έχει το άτομο σχέση εργασίας τουλάχιστον έξι μηνών, αν και παράνομα (χωρίς άδεια εργασίας, δεδομένου ότι ο εργοδότης δεν θα μπορούσε νόμιμα να τους εγγράψει στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης ή να τους πληρώσει μισθό). Ένας τρόπος για να αποκτήσει εργασία, αν και ελάχιστα γνωστός, είναι να αναφέρει τον εργοδότη του (που είχε απασχοληθεί χωρίς σύμβαση), αν και αυτό συνεπάγεται την παροχή αποδεικτικών στοιχείων για να το αποδείξει. Απαιτήσεις: απογραφή δύο ετών και απόδειξη απασχόλησης τουλάχιστον έξι μηνών. Ένας άλλος τρόπος για να αποκτήσει κανείς νομιμοποίηση μέσω της εργασίας είναι να λάβει μια προσφορά εργασίας για ένα χρόνο πλήρους απασχόλησης (40 ώρες) και να παρουσιάσει την αίτηση για νομιμοποίηση μέσω της εργασίας, μια διαδικασία που διαρκεί περίπου έξι μήνες.

ΑΝΑΝΕΩΣΗ ΤΗΣ ΚΑΡΤΑΣ ΑΔΕΙΑΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ (TARJETA DE IDENTIDAD DE EXTRANJEROS, TIE)

Η άδεια διαμονής είναι η άδεια να διαμένει ένα άτομο σε μια χώρα. Μπορεί να είναι προσωρινή ή μόνιμη. Μπορεί να είναι μόνο για κατοικία ή για κατοικία και εργασία. Η κάρτα TIE είναι η ταυτότητα αλλοδαπών, που περιέχει έναν αριθμό αναγνώρισης (NIE) για τους πολίτες που δεν ανήκουν στην ΕΕ, εκείνους που δεν είναι μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτή η κάρτα είναι κατ' αρχήν προσωρινή και η ανανέωσή της συνδέεται με την εργασία.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ (UDHR)

Η Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (UDHR) είναι ένα έγγραφο που εγκρίθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στο ψήφισμά του 217 Α (III) στις 10 Δεκεμβρίου 1948 στο Παρίσι, που περιέχει 30 άρθρα για τα ανθρώπινα δικαιώματα που θεωρούνται βασικά. Λόγω της έλλειψης διεθνούς συναίνεσης σε σχέση με την υποχρέωση προστασίας και σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αρχικά το έγγραφο δεν επισημοποιήθηκε ως διεθνή συνθήκη, δεσμευτική για τα υπογράφοντα κράτη, και περιορίστηκε σε μια δήλωση, η οποία ελήφθη ως καθοδηγητικό ιδανικό για την ανθρωπότητα. Τρεις δεκαετίες αργότερα, επιτεύχθηκε επαρκής διεθνής συναίνεση για να καθιερώσει τον υποχρεωτικό χαρακτήρα της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων για τα κράτη, με την έναρξη ισχύος των Διεθνών Συμφωνιών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα που, μαζί με τα προαιρετικά τους πρωτόκολλα και το UDHR, συγκροτούν το αποκαλούμενο Διεθνές Νομοσχέδιο για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Επισημαίνουμε το άρθρο 13:

- Όλοι έχουν δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής εντός της επικράτειας του κράτους. Ο καθένας έχει το δικαίωμα να εγκαταλείψει την οποιαδήποτε χώρα, συμπεριλαμβανομένης της δικής του, και να επιστρέψει στη χώρα του.

ΚΕΝΤΡΟ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ (CIE)

Τα κέντρα κράτησης είναι δημόσια, μη σωφρονιστικά ιδρύματα υπό το Υπουργείο Εσωτερικών, προορίζονται για την προληπτική κράτηση των «αλλοδαπών» για να διασφαλιστεί η απέλαση, η επαναπροώθηση ή η επιστροφή για τους λόγους και με τους όρους που προβλέπονται στη νομοθεσία για τους αλλοδαπούς και των αλλοδαπών των οποίων η ποινή της στέρησης της ελευθερίας αντικαταστάθηκε από το μέτρο της απέλασης, όπως αποφασίστηκε από τον αρμόδιο δικαστή ή δικαστήριο κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 89.6 του Ποινικού Κώδικα.

Η είσοδος και η παραμονή στα κέντρα γίνεται μόνο για προληπτικούς σκοπούς και πρέπει να σχεδιαστεί έτσι ώστε να διασφαλίζει την παρουσία του «αλλοδαπού» κατά τη διεξαγωγή των διοικητικών διαδικασιών και την εκτέλεση της απέλασης, επαναπροώθησης ή επιστροφής. Η αρχή της αναλογικότητας στα χρησιμοποιούμενα μέσα και τους επιδιωκόμενους στόχους, η αρχή της λιγότερης περιοριστικής παρέμβασης και η αρχή της εξειδικευμένης περίθαλψης για ευάλωτα άτομα διέπουν, μεταξύ άλλων τη διαχείριση των κέντρων. Για τους σκοπούς αυτούς, ως ευάλωτα άτομα νοούνται οι ανήλικοι, τα άτομα με ειδικές ανάγκες, οι ηλικιωμένοι, έγκυες γυναίκες, μόνοι γονείς με ανήλικα παιδιά και άτομα που έχουν υποστεί βασανιστήρια, βιασμό ή άλλες σοβαρές μορφές ψυχολογικής, σωματικής ή σεξουαλικής βίας.

Αυτήν τη στιγμή (2020) υπάρχουν 6 κέντρα κράτησης στην Ισπανία (Βαρκελώνη, Μαδρίτη, Λας Πάλμας, Μαδρίτη, Μούρθια και Τενερίφη). Υπάρχουν 280 κέντρα κράτησης μεταναστών σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση.

ΠΑΡΑΝΟΜΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΔΡΟΜΟΥ

Σύμφωνα με τους ισπανικούς κανονισμούς για τον δημόσιο χώρο, η μη επιτρεπόμενη πλανόδια πώληση είναι εκείνος ο τύπος πώλησης ο οποίος πραγματοποιείται εκτός μόνιμης εμπορικής εγκατάστασης (ορισμός πλανόδιας ή μη στάσιμης πώλησης), πραγματοποιείται χωρίς συμμόρφωση με κρατικούς, περιφερειακούς και τοπικούς κανονισμούς για έναν ή πολλαπλούς λόγους. Πηγή: [Ley 7/1996](#), de 15 de enero, de Ordenación del Comercio Minorista.

ΦΥΛΕΤΙΚΟ ΦΑΚΕΛΩΜΑ

Η ταυτοποίηση με «φυλετικό φακέλωμα» ή «εθνοτικό φακέλωμα» είναι ένα τυπικό κριτήριο σε πολλές ταυτοποιήσεις και έλεγχους. Ζητείται από τα άτομα χαρτιά/έγγραφα επιλέγοντάς τα βάσει τη φυσική τους εμφάνιση και συνδέοντας την στην υποτιθέμενη καταγωγή τους.

Η ταυτοποίηση με φυλετικό φακέλωμα:

- Είναι παράνομη σύμφωνα με την ισπανική νομοθεσία.
- Δεν αποτελεί μεμονωμένο γεγονός, αλλά μια επίμονη και γενικευμένη πρακτική ελέγχου ταυτότητας από την αστυνομία.
- Αποτελεί διάκριση, καθώς οι άνθρωποι δεν ελέγχονται βάσει το τι κάνουν, αλλά λόγω της εμφάνισής τους και βάσει αυτής προϋποτίθεται ότι έχουν κάνει κάτι. Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία από το Υπουργείο Εσωτερικών το 2014, περισσότερο από το 74% των ανθρώπων που έχουν ταυτοποιηθεί με φυλετικό φακέλωμα δεν έχουν διαπράξει κανένα έγκλημα.
- Είναι αδιαφανές. Δεν υπάρχουν δημοσιευμένα δεδομένα σχετικά με τον αριθμό των ταυτοποιήσεων που έχουν λάβει χώρα.
- Ποινικοποιεί ανθρώπους: κανονικοποιεί τον αστυνομικό έλεγχο, αναπαράγει μια αίσθηση ανασφάλειας και συνδέει με το έγκλημα τα φυσικά χαρακτηριστικά των ανθρώπων που θεωρούνται ότι αποκλίνουν από την φυλετική νόρμα. Πηγή: [SOS Racisme Catalunya](#).

ΚΑΡΤΑ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΓΙΑ ΣΥΓΓΕΝΕΙΣ ΠΟΛΙΤΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Η κάρτα διαμονής για συγγενείς των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) είναι ένα έγγραφο που χορηγεί διαμονή και δικαιώματα εργασίας στην Ισπανία υπό τους ίδιους όρους με εκείνους στους οποίους υπόκεινται ένας Ισπανός. Το κάθε μέλος της οικογένειας πολιτών της ΕΕ, χωρών που αποτελούν μέρος της Συμφωνίας Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου ή της Ελβετίας έχουν το δικαίωμα να κάνουν αίτηση εφόσον δεν κατέχουν την εθνικότητα αυτών των κρατών. Αυτό δίνει στα μέλη της οικογένειας μία έγκυρη κάρτα διαμονής για να επανενωθούν με τους συγγενείς τους στην Ισπανία ή αλλού για περισσότερο από τρεις μήνες.

ΔΕΛΤΙΟ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΑΛΛΟΔΑΠΟΥ (ΤΙΕ)

Η άδεια διαμονής είναι η άδεια να διαμένει ένα άτομο σε μια χώρα. Μπορεί να είναι προσωρινή ή μόνιμη. Μπορεί να είναι μόνο για κατοικία ή για κατοικία και εργασία. Η κάρτα ΤΙΕ είναι η ταυτότητα αλλοδαπών, που περιέχει έναν αριθμό αναγνώρισης (ΝΙΕ) για τους πολίτες τρίτων χωρών που δεν ανήκουν στην Ε.Ε., δηλαδή εκείνες τις χώρες που δεν είναι κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτή η κάρτα είναι κατ' αρχήν προσωρινή και η ανανέωσή της συνδέεται με την εργασία.

ΑΤΟΜΙΚΗ ΚΑΡΤΑ ΥΓΕΙΑΣ (IHC)

Σύμφωνα με το CATSALUT (Καταλανικό Σύστημα Δημόσιας Υγείας), η Ατομική Κάρτα Υγείας (IHC) είναι το έγγραφο που αναγνωρίζει και επιτρέπει στους πολίτες πρόσβαση στα εκχωρημένα κέντρα και υπηρεσίες του συστήματος της δημόσιας υγείας. Όλοι οι υπήκοοι και οι αλλοδαποί με άδεια παραμονής και εργασίας δικαιούνται πρόσβαση στο Καταλανικό Σύστημα Υγείας. Οι αλλοδαποί σε μια παράτυπη διοικητική/νομική κατάσταση μπορούν επίσης να έχουν πρόσβαση στο σύστημα δημόσιας υγείας στην Καταλονία μετά από τρεις μήνες εγγραφής στην απογραφή (padrón).

Όλα τα άτομα, ανεξάρτητα από τη διοικητική/νομική τους κατάσταση και εγγραφή απογραφής, έχουν το δικαίωμα: α) ιατρικής εξέτασης και θεραπείας στα επείγοντα, λόγω ασθένειας ή σοβαρού ατυχήματος μέχρι την έξοδο τους από το νοσοκομείο, σε βάρος του Καταλανικό Ινστιτούτο Υγείας· β) ιατρικών εξετάσεων/παρακολούθησης σε περίπτωση εγκυμοσύνης, συμπεριλαμβανομένου του τοκετού, έως την ιατρική απαλλαγή· και γ) οι ανήλικοι υπό τις ίδιες συνθήκες όπως οι Ισπανοί.

ΑΙΤΟΥΣΑ/ΑΙΤΩΝ ΑΣΥΛΟ

Ο ισπανικός νόμος για τη μετανάστευση (Código de Extranjería) ορίζει μία αιτούσα/έναν αιτών άσυλο ως άτομο που, έχοντας υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας (που ονομάζεται επίσης αίτηση ασύλου), δεν έχει λάβει τελική απάντηση (απόφαση) για την υπόθεσή του από τις ισπανικές αρχές. Μέχρι να υπάρχει τελική απόφαση, η οποιαδήποτε διαδικασία επιστροφής, απέλασης ή έκδοσης που θα μπορούσε να επηρεάσει την αιτούσα/τον αιτών αναστέλλεται. Ένα μεγάλο χρονικό διάστημα μπορεί να παρέλθει από την έναρξη της διαδικασίας έως ότου εκδοθεί μια τελική απόφαση. Επομένως, όταν ένα αίτημα διεθνούς προστασίας γίνεται δεκτό για τη διαδικασία, ένα προσωρινό έγγραφο εκδίδεται που πιστοποιεί την ταυτότητα της αιτούσας/του αιτών. Το προσωρινό έγγραφο εκδίδεται ως έγγραφο ταυτοποίησης, κοινώς γνωστό ως «κόκκινη κάρτα» (αναφορικά στο χρώμα του χαρτονιού στο οποίο είναι τυπωμένο). Η επίσημη ονομασία του είναι το έγγραφο πιστοποίησης του καθεστώτος της αιτούσας/του αιτών στη διαδικασία διεθνούς προστασίας (Documento acreditativo de la condición de solicitante en tramitación de protección internacional).

ΕΓΓΡΑΦΗ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ/ΔΗΜΑΡΧΕΙΟΥ

Η δημοτική απογραφή είναι το διοικητικό μητρώο που καταγράφει τα άτομα που κατοικούν σε έναν δήμο. Τα στοιχεία τους αποτελούν απόδειξη διαμονής στο δήμο και της συνήθους διαμονής τους εκεί. Χωρίς απογραφή, δεν μπορεί να αποδείξει την διαμονή του σε ένα μέρος. Επιπλέον, του στερείται το δικαίωμα ψήφου, η πρόσβαση στην κάρτα υγείας, πρόσβαση στη δημόσια υγεία και την κοινωνική ασφάλιση, στις δημόσιες υπηρεσίες ή, στην περίπτωση ανηλίκων, να εγγραφεί σε σχολείο. Δεν μπορούν εγγραφούν σε μια διεύθυνση αν δεν είναι κάποιος/κάποια είτε ιδιοκτήτης του ακινήτου στο οποίο ζει είτε διαπιστευμένος ενοικιαστής σε συμβόλαιο ενοικίασης. Επομένως, πρέπει είτε να το αποδείξει μέσω εξουσιοδοτημένου εγγράφου, ή ο ιδιοκτήτης/ο ενοικιαστής πρέπει να την/τον συνοδεύσουν κατά την εγγραφή. Αποκλείονται εκείνοι που δυσκολεύονται να αποδείξουν τον συνηθισμένο τόπο ανάπαυσής τους (πχ. άστεγα άτομα, άτομα που ζουν σε ενοικιαζόμενο δωμάτιο και ο ιδιοκτήτης δεν τους επιτρέπει να εγγραφούν στο συμβόλαιο κατοικίας, άτομα που δεν έχουν πρόσβαση σε ένα δίκτυο φίλων ή συγγενών που τους επιτρέπουν να εγγραφούν το σπίτι τους). Αυτές οι καταστάσεις οδηγούν σε παράνομες επιχειρήσεις που εκμεταλλεύονται αυτά τα νομικά ελαττώματα για να κερδίσουν χρήματα σε αντάλλαγμα για την εγγραφή ατόμων στο σπίτι τους. Η εγγραφή απογραφής εξαρτάται από τα τοπικά δημαρχεία. Είναι ζωτικής σημασίας να μην υπάρχουν χρονικά κενά στην απογραφή για περισσότερο από μια συγκεκριμένη περίοδο. Οι άνθρωποι συχνά διαπιστώνουν ότι τα δημοτικά μητρώα τους έχουν διαγράψει χωρίς να τους ενημερώσουν. Για αυτόν τον λόγο, οι αλλοδαποί πολίτες τρίτων χωρών που δεν έχουν μακροχρόνια διαμονή στην Ισπανία πρέπει ανανεώνουν την εγγραφή τους στη δημοτική απογραφή κάθε δύο χρόνια. Διαφορετικά, το Δημαρχείο μπορεί να ακυρώσει την εγγραφή τους. Το αποκαλούμενο «padrón χωρίς σταθερή διεύθυνση» στοχεύει στην επίλυση αυτών των δυσκολιών στη διαδικασία εγγραφής. Ωστόσο, προς το παρόν (2020) αυτή η διαδικασία δεν είναι γενικευμένη στο ισπανικού κράτους και εξαρτάται εξ ολοκλήρου από τη βούληση κάθε τοπικού δημοτικού συμβουλίου εάν προσφέρει αυτήν την επιλογή.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Σύμφωνα με το Υπουργείο Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Οικογενειών της Καταλανίας, οι κοινωνικές υπηρεσίες είναι ένα σύνολο υπηρεσιών και δράσεων που αποσκοπούν στη βελτίωση της κοινωνικής πρόνοιας των πολιτών μέσω της παροχής πληροφοριών, φροντίδας και υποστήριξης σε ευάλωτα άτομα και ομάδες. Αυτές οι υπηρεσίες αποτελούν μία συνοδεία προσωπικών, οικογενειακών ή κοινωνικών καταστάσεων που απαιτούν υποστήριξη, μέσω αξιολόγησης της κατάστασης και ενός καθορισμού του προγράμματος εργασίας, και χρησιμεύουν επίσης ως καθοδήγηση σχετικά με τους πιο κατάλληλους πόρους, οφέλη και υπηρεσίες για τις συγκεκριμένες ανάγκες των πολιτών.

ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΑΔΕΙΑ ΔΙΑΜΟΝΗΣ

Εξουσιοδότηση που επιτρέπει σε ένα άτομο να παραμείνει στην Ισπανία για περίοδο άνω των ενενήντα ημερών για να πραγματοποιήσει ή να επεκτείνει τις σπουδές του σε αναγνωρισμένο εκπαιδευτικό ίδρυμα στην Ισπανία, σε πρόγραμμα πλήρους απασχόλησης, που οδηγεί σε πτυχίο ή πιστοποιητικό σπουδών.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αυτό το εργαλείο αντλεί από τρεις έννοιες περιγράφοντας μια δραστηριότητα η οποία, μέσω μιας γεωγραφικής οπτικοποίησης, σκοπεύει να προβληματίσει τους συμμετέχοντες/τις συμμετέχουσες σχετικά με το ακαδημαϊκό τους περιβάλλον και στο περιεχόμενο των σπουδών τους.

Απο-αποικιακή γνώση. Αναλύοντας τις αποικιακές μορφές παραγωγής γνώσης εντός και εκτός των πανεπιστημίων και τη σχέση τους με τις καθημερινές ανισότητες, αυτό το εργαλείο προσπαθεί να διαλύσει αυτές τις σχέσεις προτείνοντας εναλλακτικές προοπτικές, μεθοδολογίες και παιδαγωγικές πρακτικές.

Δομικός ρατσισμός. Αυτή η έννοια αναλύει μηχανισμούς για τη διαιώνιση των σχέσεων εξουσίας που περιορίζουν τη ζωή και τα δικαιώματα των «άλλων». Στο πλαίσιο της ανώτερης εκπαίδευσης ο δομικός ρατσισμός διαιωνίζει τον συστηματικό αποκλεισμό. Ενώ νομιμοποιεί συγκεκριμένες θεωρίες και επιστημολογίες, διαγράφει τις υπόλοιπες.

Ταυτότητα. Αυτή η έννοια προάγει τον κριτικό προβληματισμό σχετικά με τις διαδικασίες διαφοροποίησης μεταξύ «σημαδεμένης ετερότητας» και «μη χαρακτηρισμένης ομοιότητας», η οποία συχνά είναι «λευκότητα».

ΑΣΚΗΣΗ

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΧΑΡΤΗΣ

ΚΡΙΤΙΚΗΣ ΣΚΕΨΗΣ

1 ΩΡΑ

ΣΤΟΧΟΣ

- Να σκεφτούμε κριτικά πάνω στο περιεχόμενο και τις παραμέτρους που συνθέτουν το μαθησιακό μας περιβάλλον.
- Να δημιουργηθεί ένας χώρος για την απο-αποικιοκρατική παραγωγή γνώσεων μέσα στην τάξη.
- Να διευκολυνθεί η κριτική σκέψη μέσω της ομαδικής εργασίας.

ΒΗΜΑ 1

Εκτυπώστε (ή ζωγραφίσετε) τον [παγκόσμιο χάρτη](#).

Όλοι οι συμμετέχοντες πρέπει να **χρωματίσουν στον χάρτη** τα εξής:

- Με **πράσινο** χρώμα την δική τους εθνικότητα (ή εθνικότητες) και υπηκοότητα (ή υπηκοότητες).
- Με **μπλε** χρώμα τους βασικοί τόπους που έχουν επηρεάσει την προσωπική και ακαδημαϊκή τους ανάπτυξη.
- Με **λιλά** χρώμα τις περιοχές από τις οποίες προέρχονται οι πρόγονοί τους (οι γονείς και οι παππούδες/γιαγιάδες τους).

Στη συνέχεια, έτσι ώστε να συζητήσουν τη γεωπολιτική κατανομή **του προγράμματος σπουδών τους**, οι συμμετέχοντες να χρωματίσουν στον χάρτη τα εξής:

- Με **πορτοκαλί** χρώμα, τις εθνικότητες των διδασκόντων/διδάσκουσων στο πτυχίο τους.
- Με **κόκκινο** χρώμα τις χώρες προέλευσης 5 συγγραφέων που περιλαμβάνονται στη βιβλιογραφία του προγράμματος σπουδών τους.

- Με **κίτρινο**, τους τόποι δημοσίευσης 5 βιβλιογραφικών αναφορών που περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα σπουδών τους.

Ο στόχος του πρώτου βήματος είναι να χρωματίσουμε διάφορες χώρες στον παγκόσμιο χάρτη για να κάνουμε μια κριτική ανάλυση της γεωγραφικής κατανομής του μαθησιακού πλαισίου και των πηγών του.

ΒΗΜΑ 2

Αναλογιστείτε τα αποτελέσματα της διαδικασίας χαρτογράφησης. Σημειώστε ότι τα κρύα χρώματα (πράσινο, μπλε και λιλά) αντιπροσωπεύουν σχέσεις εσωτερικές στις ταυτότητες των ανθρώπων, με τις οποίες σχετίζονται η εθνικότητα, η υπηκοότητα, οι θέσεις προσωπικής και ακαδημαϊκής επιρροής, καθώς και το οικογενειακό δέντρο κάθε ατόμου. Από την άλλη πλευρά, με τα ζεστά χρώματα (πορτοκαλί, κόκκινο και κίτρινο) αναπαρίστανται οι εξωτερικές σχέσεις, αυτές που σχετίζονται με το πανεπιστημιακό ίδρυμα, συμπεριλαμβανομένου του διδακτικού προσωπικού και των βιβλιογραφικών αναφορών που χρησιμοποιούνται, καθώς και τα μέρη όπου δημοσιεύονται αυτή η βιβλιογραφική ύλη. **Συζητήστε** ποιες ομάδες πληθυσμού και ποια μέρη του κόσμου εκπροσωπούνται στον χάρτη και ποιες υποεκπροσωπούνται ή εξαιρούνται εντελώς.

ΒΗΜΑ 3

Μετά από αυτήν την πρώτη οπτικοποίηση, οι συμμετέχοντες **σχολιάζουν** την κατανομή των ψυχρών χρωμάτων και συζητούν τις πτυχές που σχετίζονται με την υπηκοότητα και τα μέρη υψηλής επιρροής για την προσωπική και ακαδημαϊκή τους ανάπτυξη, σημειώνοντας εάν και οι δύο περιοχές συμπίπτουν και γιατί ή γιατί όχι. Στη συνέχεια, οι συμμετέχοντες **συζητούν** πώς οργανώνονται τα πράσινα, μπλε και λιλά χρώματα, δίνοντας επίσης προσοχή στη σχέση τους με τις χώρες (ή περιοχές) που αποτελούν μέρος του οικογενειακού δέντρου του κάθε συμμετέχοντα.

ΒΗΜΑ 4

Παρατηρήστε ποιο σχήμα και κατανομή τα θερμά και ψυχρά χρώματα ακολουθούν και σημειώστε ποιες περιοχές του πλανήτη λιγότερο ή περισσότερο εκπροσωπούνται. **Συζητήστε τα ακόλουθα ερωτήματα:**

- Τί μας λέει αυτή η κατανομή για την **εκπαίδευση** που λαμβάνετε;
- Ποιά είναι η ισορροπία μεταξύ των κατανομών των ψυχρών και θερμών χρωμάτων;
- Υπάρχει **ανισότητα** μεταξύ της καταγωγής και των βιωμάτων των συμμετεχόντων και της γεωγραφικής κατανομής των εκπαιδευτικών πηγών; Εάν ναι, γιατί;
- Πώς θα μπορούσε να επιτευχθεί μία καλύτερη **γεωγραφική ισορροπία**;

οι

άλλοι

είσαι

εσύ

Μία εργαλειοθήκη για την διαφοροποίηση της γνώσης και της αντιμετώπισης διακρίσεων μέσω της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών στα πανεπιστήμια.

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αυτό το εργαλείο προάγει τον κριτικό προβληματισμό σχετικά με τις **διαδικασίες διαφοροποίησης** μεταξύ **«σημαδεμένης ετερότητας»** και **«μη χαρακτηρισμένης ομοιότητας»**, η οποία συχνά είναι «λευκότητα». Ο χαρακτήρας της ταυτότητας προσεγγίζεται ως **ταυτόχρονα εξωγενής και ενδογενής**.

ΟΡΙΣΜΟΣ

Υπάρχουν πολλοί τρόποι κατανόησης της ταυτότητας. Θα μπορούσαμε, π.χ., να φανταστούμε ότι έχει δύο πλευρές, όπως ένα νόμισμα, ή ότι λειτουργεί σαν διάλογος, αλλάζοντας μεταξύ δύο πόλων. Από τη μία πλευρά, **η ταυτότητα είναι κάτι που μας δίνεται**. Μας χαρακτηρίζουν συνεχώς ορισμένες ετικέτες που είναι επίσης σε ιεραρχική σχέση με άλλες. **Η ταυτότητα δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς ιεραρχίες**, διασχίζουμε συστήματα ισχύος που θέτουν ορισμένα όρια για εμάς. Η παράβαση αυτών των ορίων συχνά τιμωρείται: συνεπάγεται κάποιον πόνο ή, τουλάχιστον, μια επιπλέον διαχείριση των ορίων. Τοποθετώντας τον εαυτό μου εντός ορίων μπορεί να σημαίνει ότι κάτι χάνεται, για παράδειγμα, αυτό που ήμουν στο παρελθόν. Χάνεται μια εικόνα που κάποτε ήταν σημαντική. Ωστόσο, μπορεί επίσης να περιλαμβάνει ένα όφελος, καθώς **η ταυτότητα μπορεί να είναι ένα ασφαλές μέρος**, ένα μέρος από το οποίο μπορώ να άρθρωσω **πολιτικές διεκδικήσεις**. Αυτό μας οδηγεί στην άλλη πλευρά της ταυτότητας: υπάρχουν στιγμές που κάποια μπορεί να επιλέξει να υιοθετήσει μια ταυτότητα, είτε επειδή της δίνει ένα όραμα για τον εαυτό του που της αρέσει, είτε επειδή της επιτρέπει να κάνει ορισμένα πράγματα σε συλλογικό επίπεδο (π.χ., όπως με τις κατηγορίες «γυναίκα», «οικιακή βοηθός/φροντίστρια» ή «μετανάστρια»). Έτσι, στην ταυτότητα υπάρχει επίσης η **αντιπροσώπευση** και η **ικανότητα μεταμόρφωσης**. Η ταυτότητα βρίσκεται λοιπόν ανάμεσα σε αυτούς τους δύο πόλους: αυτόν που **μας δίνεται** και αυτόν που **επιλέγουμε να υιοθετήσουμε**, αυτόν που **μας περιορίζει**, και αυτόν που **μας δίνει τη δυνατότητα** να κάνουμε ορισμένα πράγματα. Με αυτή την έννοια, **η ταυτότητα δεν είναι ποτέ κάτι στατικό**, αλλά είναι κάτι που **συνεχώς χτίζεται, μέσω ορισμένων τρόπων αντίληψης και ύπαρξης στον κόσμο**.

ΑΣΚΗΣΗ

ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΤΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ

ΜΕ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ

2 ΩΡΕΣ

ΣΤΟΧΟΣ

Να προβληματιστούμε σχετικά με τα δομικά και συστημικά στοιχεία των ταυτοτήτων μας, καθώς και σχετικά με τους χώρους για μετασχηματισμό που μπορεί να έχουμε.

ΒΗΜΑ 1

Πριν την έναρξη του εργαστηρίου, ο διαμεσολαβητής θα ζητήσει από τους συμμετέχοντες να φέρουν ένα αντικείμενο στην τάξη με το οποίο να ταυτίζονται. Το αντικείμενο μπορεί να έχει υλική ή άυλη συμβολική αξία. Σκοπός είναι να μοιραστείτε το αντικείμενο αργότερα σε μικρές ομάδες. Μερικά παραδείγματα αντικειμένων: συνταγή γιαγιάς, βιβλίο που δείχνει τη γενεαλογία του φεμινιστικού κινήματος κλπ. Η τάξη χωρίζεται σε μικρές ομάδες (τουλάχιστον 3 άτομα ανά ομάδα). Ορίζονται ένας ή δύο εκπρόσωποι από κάθε μικρή ομάδα που θα κρατάνε σημειώσεις σχετικά με τις σκέψεις της ομάδας. Ο διαμεσολαβητής παρουσιάζει τη δομή της άσκησης και τις οδηγίες για τα δύο μέρη της.

ΒΗΜΑ 2

Οι ταυτότητες που επιλέγουμε. Παρουσιάστε το αντικείμενο που φέρατε στους υπόλοιπους συμμετέχοντες. Για να ενθαρρυνθεί ο διάλογος και η ανταλλαγή, κάθε άτομο πρέπει να μιλήσει για περίπου 1 λεπτό. Τοποθετήστε όλα τα αντικείμενα σε ένα τραπέζι ή σε μια ορατή επιφάνεια. Η κάθε ομάδα θα πρέπει να απαντήσει μερικές ερωτήσεις ή να σχολιάσει την έννοια που αποδίδεται σε κάθε αντικείμενο. Ορισμένες ερωτήσεις μπορούν να προετοιμαστούν εκ των προτέρων από τον διαμεσολαβητή. Ο «εκπρόσωπος» σημειώνει τις σκέψεις της ομάδας που θα συζητηθούν στο τελευταίο μέρος της άσκησης. Το παρόν βήμα θα διαρκέσει περίπου 30 λεπτά.

Προτεινόμενες ερωτήσεις:

- Σε ποια μέρη της ταυτότητάς σας αναφέρεται το αντικείμενο σας;
- Τι σας αρέσει στο αντικείμενο αυτό και τι δεν σας αρέσει;
- Τι σας επιτρέπει να κάνετε;
- Τι λειτουργικότητα προσφέρουν αυτές οι πτυχές της ταυτότητάς σας σε σχέση με τον εαυτό σας και τις κοινωνικές ομάδες γύρω σας;
- Τι σας συνδέει με το αντικείμενο;

ΒΗΜΑ 3

Οι ταυτότητες που μας δίνονται. Οι συμμετέχοντες θα αδιάσουν τα πορτοφόλια τους ή τις τσάντες τους τοποθετώντας στο τραπέζι τα αντικείμενα που περιέχουν έτσι ώστε να είναι ορατά σε όλα τα άτομα της ομάδας. **Αυτό πρέπει πάντα να γίνεται με σεβασμό στα προσωπικά όρια του κάθε ατόμου.** Προσδιορίστε τις κοινωνικές ταμπέλες ή τις μορφές ταυτοποίησης που σχετίζονται με καθένα από τα αντικείμενα στο πορτοφόλι σας. Συζητήστε πώς αυτές οι ταμπέλες ή κατηγορίες δρουν σε διαφορετικές κοινωνικές καταστάσεις ή σενάρια (πχ. στην καθημερινή σας ζωή στο Πανεπιστήμιο, σε

καταστάσεις αναψυχής, στον δημόσιο χώρο, στον τρόπο με τον οποίο χτίζετε τα μελλοντικά σας σχέδια).

Προτεινόμενες ερωτήσεις:

- Από πού προέρχονται αυτές οι ταμπέλες;
- Ποιος/τι τις επιβάλλει;
- Πού τοποθετούνται αυτές οι ταμπέλες σε σχέση με άλλες ταμπέλες (παραδείγματα: να έχει ή να μην έχει κανείς φοιτητική κάρτα, να έχει ή να μην έχει ταυτότητα, το φύλο που έχει αποδοθεί σε κάποιο άτομο, κλπ.)
- Υπάρχουν ιεραρχικές σχέσεις μεταξύ των ταμπελών που αποδίδονται στους συμμετέχοντες και άλλων;
- Με ποιες από αυτές τις ταμπέλες νιώθετε άνετα και με ποιες άβολα; Γιατί;
- Πώς σας βοηθάει σε ορισμένες κοινωνικές καταστάσεις να συσχετίζεστε ή να μην συνδέεστε μαζί με αυτές τις ταμπέλες (σε σύγκριση με άλλες);
- Μπορείτε να προσδιορίσετε τυχόν νόμους ή κανόνες που σχετίζονται με αυτές τις ταμπέλες;

ΒΗΜΑ 4

Τέλος, για την τελική ολομέλεια σας προσκαλούμε να ξεκινήσετε μια συλλογική συζήτηση με στόχο τον προβληματισμό. Οι «εκπρόσωποι» της κάθε ομάδας θα έχουν σημειώσει μια σύνοψη των σκέψεων και των αντιδράσεων που προέκυψαν στις μικρές ομάδες τους κατά τη διάρκεια των δύο προηγούμενων βημάτων της δραστηριότητας. Θα μοιραστούν αυτές τις σημειώσεις στην ολομέλεια, δίνοντας πάντα τη δυνατότητα στους άλλους συμμετέχοντες να σχολιάσουν ή να επεκταθούν πάνω στην σύνοψη εάν το επιθυμούν.

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΜΟΝΟΠΑΤΙ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αυτό το εργαλείο συνδυάζει τρεις έννοιες που προτάθηκαν στα πλαίσια της γερμανικής νεοφιλελεύθερης ακαδημίας.

Το εργαλείο επιδιώκει να προκαλέσει προβληματισμό σχετικά με τον **ευρωκεντρισμό**: τον τρόπο με τον οποίο οι αφηγήσεις του Διαφωτισμού, της εκβιομηχάνισης και του εκσυγχρονισμού στη Δυτική Ευρώπη προσδιόρισαν τις έννοιες «ίσα δικαιώματα», «πολιτισμός» και «υψηλότητα», σφυρηλατώντας αξίες και ταυτότητες που σβήνουν την ευρωπαϊκή αποικιακή ιστορία και το παρόν, παράγοντας φυλετικές ιεραρχίες και ομαλοποιημένες μορφές βίας.

Το εργαλείο πραγματεύεται την **νεοφιλελεύθερη συμβατότητα**: Η καθημερινή βία και οι διακρίσεις εντός των νεοφιλελεύθερων ευρωκεντρικών θεσμών δημιουργούν μια «διαθεματική κόπωση» για όσους ασχολούνται με στρατηγικές προσαρμογής και που αρνούνται να φέρουν την «ευθύνη» για την κοινωνική αλλαγή.

Αντίσταση μεταναστ@ν, μαύρων και φυλετικοποιημένων ατόμων (ΜΜΦΑ*): το εργαλείο προσφέρει μια ανάλυση της επίδρασης του δομικού ρατσισμού και της (μη) αναγνώρισης, ενώ προτείνει τρόπους για να σχηματιστούν πολιτικές συμμαχίες με αντιρατσιστικούς αγώνες και να παραχθούν νέες μεθοδολογίες για τη συλλογική μάθηση από απο-αποικιοκρατικές προοπτικές στα ΑΕΙ.

ΟΡΙΣΜΟΙ

Ο ευρωκεντρισμός μπορεί να νοηθεί ως μία πανταχού παρούσα αλλά αόρατη συνθήκη η οποία οργανώνει την κοινωνία, τις κοινωνικές σχέσεις και τις αντιλήψεις του κόσμου στην καθημερινότητα. Η ισχύ και η αναπαραγωγική δύναμη του ευρωκεντρισμού αφορούν την κανονιστική και επιτελεστική του δύναμη. Ορίζεται ως κανόνας μέσω των επαναληπτικών πρακτικών. Σε αυτές τις πρακτικές, η Δυτική Ευρώπη, δημιουργείται και επικεντρώνεται ως ιστορικό, πολιτικό και πολιτισμικό υποκείμενο με εμπρόθετη δράση. Ως πλεονεκτικό σημείο του διαφωτισμού, της βιομηχανοποίησης και του νεωτερισμού, η Ευρώπη έχει οριστεί ως το σημείο μέτρησης της ηθικής, πολιτικής, οικονομικής, εκπαιδευτικής και νομικής ανάπτυξης παγκοσμίως. **Ο πυρήνας του ευρωκεντρισμού** είναι η πεποίθηση ότι η «ευρωπαϊκή κοινωνία» και ο «ευρωπαϊκός πληθυσμός» βρίσκονται στην πρώτη γραμμή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ευγένειας. Αυτή η οπτική παραλείπει τους αντίποδες της ευρωπαϊκής ευημερίας και τα θεμέλια της ιστορία της: δηλαδή, ότι ο ευρωπαϊκός πλούτος και η επέκταση του καπιταλισμού βασίζονται στην αποικιοκρατία, την υποδούλωση πληθυσμών από την Ανατολική και Δυτική Αφρική, την επέκταση της φυτειακής οικονομίας που τροφοδοτεί τις βιομηχανίες του Βορρά και τη δημιουργία αποικιών εποίκων. Μέσω αυτών των ιστορικών διαδικασιών, ο ευρωκεντρισμός λειτουργεί βάσει της φυλετικοποίησης και παράγει κοινωνικές ιεραρχίες.

Νεοφιλελεύθερη συμβατότητα. Τα Ανώτερα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΕΙ) έχουν διαμορφωθεί από πολλαπλά συστήματα καταπίεσης και ανισότητας. Αυτά τα συστήματα αλληλοσυνδέονται και σχετίζονται με τις κυρίαρχες αντιλήψεις, όπως ο ευρωκεντρισμός, αλλά και με τρόπους νεοφιλελεύθερης διακυβέρνησης. Σε αυτό το πλαίσιο, άτομα και κοινωνικές ομάδες αντιμετωπίζουν πολλαπλές μορφές διάκρισης στα ΑΕΙ και, συνεπώς, βιώνουν τα ΑΕΙ ως βλαβερά και συχνά εχθρικά περιβάλλοντα. Ο επαναληπτικός χαρακτήρας της καθημερινής βίας

παράγει **διαθεματική κόπωση** —μία εξάντληση η οποία προκαλείται από την καθημερινή πάλη με θεσμικά και διαπροσωπικά εμπόδια στα ΑΕΙ. Ορισμένες φοιτήτριες και φοιτητές αισθάνονται πως η συμβατότητα είναι η καλύτερη στρατηγική να αντεπεξέλθουν σε αυτά τα εμπόδια και να προστατευθούν από βλαβερές συμπεριφορές. Ως εκ τούτου, ονομάζουμε αυτή τη στρατηγική αντιμετώπισης των αμφίθυμων απαιτήσεων και ανταμοιβών στο πλαίσιο του θεσμικού ρατσισμού «νεοφιλελεύθερη συμβατότητα». Αυτή η στρατηγική συνεπάγεται εξατομίκευση, ελαχιστοποίηση ή και «γέλιο» στην αντιμετώπιση διακρίσεων και στην προσπάθεια προσαρμογής στις κανονιστικές προσδοκίες. **Η νεοφιλελεύθερη συμβατότητα** βασίζεται στην παραδοχή ότι η φυλετική βία μπορεί να μειωθεί μέσω της μίμησης κανόνων από τα άτομα που την υφίστανται. Αυτή η οπτική περιπλέκει μία απελευθερωτική πρακτική βασισμένη στην πολιτική οργάνωση και συλλογικές παρεμβάσεις εναντίον στον ρατσισμό στα ΑΕΙ.

Αντίσταση μεταναστ@ν, μαύρων και φυλετικοποιημένων ατόμων (ΜΜΦΑ*). Αόρατη στα κυρίαρχα βλέμματα για δεκαετίες, η πολιτική αυτοοργάνωση των μεταναστριών/μεταναστών στην Ευρώπη και αλλού στον κόσμο είναι όσο μακροχρόνια όσο η παρουσία τους. Αυτό ισχύει και εντός ΑΕΙ. Βιώνοντας θεσμικό και καθημερινό ρατσισμό στα ΑΕΙ, οι μετανάστ@ς, μαύρα και φυλετικοποιημένα άτομα (ΜΜΦΑ*) εγείρουν τα ερωτήματα: πώς να αμφισβητήσουμε και να μεταμορφώσουμε την ανώτερη εκπαίδευση; «Γιατί το πρόγραμμα σπουδών μου είναι λευκό;» «Γιατί ο καθηγητής μου δεν είναι μαύρος;» Πώς να καταργήσουμε την αποικιοκρατία στο πανεπιστήμιο; Αυτά τα ερωτήματα έχουν προσφάτως τεθεί στους φοιτητικούς αγώνες στην Νότιο Αφρική (2015-2016), στο Ηνωμένο Βασίλειο, στην Ολλανδία (2017) και στην Γερμανία καθώς ΜΜΦΑ* οργανώνονται ενάντια στις ρατσιστικές πρακτικές οι οποίες λαμβάνουν χώρα στα πανεπιστήμια όπου φοιτούν. Η αντίσταση ΜΜΦΑ* προτείνει μία διαθεματική και πολυδιάστατη ατζέντα, εξετάζοντας τα συνυφασμένα συστήματα καταπίεσης και τις επιπτώσεις τους στα φυλετικοποιημένα υποκείμενα. Συνδέει τις διαπροσωπικές, δομικές και θεσμικές πτυχές της βίας. Έτσι,

στο επίκεντρο της αντίστασης ΜΜΦΑ* είναι το πώς **η διαθεματική φυλετική βία** επηρεάζει την ευημερία και την προσπάθεια ατόμων και συλλογικοτήτων στα ΑΕΙ. Στο προσωπικό επίπεδο, η αντίσταση ΜΜΦΑ* αντλεί από πρακτικές αυτοφροντίδας και συλλογικής φροντίδας αλλά και διαδικασίες επούλωσης. Δημιουργώντας συλλογικές δομές υποστήριξης, η αντίσταση ΜΜΦΑ* χτίζει πάνω στην παραδοχή ότι **το να μάθεις να αγαπάς και να αποδέχεσαι τον εαυτό σου σε ένα περιβάλλον που αγνοεί την ύπαρξη σου** είναι κριτικής σημασίας στην αντιμετώπιση και αποδόμηση εμποδίων στα ΑΕΙ. Η αντίσταση ΜΜΦΑ* και οι γενεαλογίες της γνώσης στο εσωτερικό της προσφέρουν συλλογικά εργαλεία για **να ξεπεράσουμε την απομόνωση, τον ανταγωνισμό και την αποπροσωποποίηση.**

ΑΣΚΗΣΗ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΜΟΝΟΠΑΤΙ

1-1,5 ΩΡΕΣ

Η ακόλουθη άσκηση είναι ένα **επιτραπέζιο παιχνίδι** που στοχεύει να φανερώσει τις δυσκολίες της καθημερινής ζωής —ακαδημαϊκές και άλλες— που συνδέονται με τη **νεοφιλελεύθερη συμμόρφωση**, τον **ευρωκεντρισμό** και την **αντίσταση μεταναστ@ν, μαύρων και φυλετικοποιημένων ατόμων (ΜΜΦΑ*)**,⁶ καθώς και την επιβολή στρατηγικών αμοιβαίας συνεργασίας και υποστήριξης. Η μεθοδολογία της δραστηριότητας βασίζεται στις ιδέες του Paulo Freire σχετικά με ασκήσεις κωδικοποίησης και αποκωδικοποίησης, η οποία καταλήγει στην εξής δραστηριότητα, που οργανώνεται σε τρεις φάσεις. **Σε πρώτη φάση**, ένα κοινό ζήτημα εντός της ομάδας εντοπίζεται από μια σχεδόν εθνογραφική προσέγγιση. Δηλαδή, ακούγοντας προσεκτικά την ομάδα, οι εκπαιδευτικοί/ερευνητ(ρι)ές εντοπίζουν θέματα που απασχολούν τους συμμετέχοντες/-ουσες/-οντα. **Στη συνέχεια**, αυτά τα θέματα κωδικοποιούνται —στη μορφή ενός επιτραπέζιου παιχνιδιού σε αυτήν την περίπτωση— προκειμένου να αντιπροσωπεύσουν το συγκεκριμένο ζήτημα. **Τέλος**, οι καταστάσεις που παρατηρούνται κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού θα πρέπει να συζητηθούν με τους συμμετέχοντες υπό οργανωμένη εποπτεία (απο-κωδικοποίηση), συνδέοντας τις συνθήκες που παρατηρούνται κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού με την καθημερινή ζωή των συμμετεχόντων.

ΣΤΟΧΟΙ

Συνολικά, η άσκηση συμβάλλει στους ακόλουθους στόχους:

- **Ευαισθητοποίηση** σχετικά με τις διαρθρωτικές και θεσμικές διακρίσεις, την άνιση κατανομή ευκαιριών στην κοινωνία και ευκαιριών συμμετοχής.
- Υπογράμμιση και συζήτηση **μοτίβων και πρότυπων** που θεωρούνται φυσικά και λογικά, αλλά είναι κοινωνικο-ιστορικά δομήματα που βασίζονται σε λευκά προνόμια τα οποία πηγάζουν από την αποικιοκρατία της Δυτικής Ευρώπης.
- Προσδιορισμός και αντικατοπτρισμός περιστάσεων στις οποίες οι φοιτητές ΜΜΦΑ* συμμορφώνονται με κανόνες που **παρεμποδίζουν την πλήρη ακαδημαϊκή τους εμπειρία** είτε να αποφύγουν περαιτέρω προβλήματα είτε να επικεντρωθούν σε δυσκολίες που θεωρούνται πιο επείγουσες.
- **Αποκάλυψη προσωπικών καθημερινών ή και θεσμικά οργανωμένων πράξεων** καθώς οι φοιτητές/φοιτήτριες/φοιτητ@ ΜΜΦΑ* συγκεντρώνουν ενέργεια για να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις τους και να αντισταθούν σε αυτές.
- Ευαισθητοποίηση και προβληματισμός των επικρατέστερων και των **προσωπικών στερεοτύπων** του καθενός όσον αφορά διάφορες κοινωνικές ομάδες.
- Ευαισθητοποίηση και αντανάκλαση των προσωπικών **διαθεματικών προνομίων** και των λόγων με τους οποίους συνδέονται (π.χ. συμμετοχή στην ομάδα, το να ανήκεις σε μια συγκεκριμένη ομάδα) και **τι συνέπειες έχει για την καθημερινή ζωή των συμμετεχόντων** και τις σπουδές τους γενικά.
- **Πρώθηση συζήτησης** σχετικά με την κατανομή των ευκαιριών και τις (θεσμικές) διακρίσεις.

⁶ Σημείωση μεταφραστικής: η φράση «Migra*BPOC» στα πλαίσια της γερμανικής κοινωνίας στην οποία αναπτύχθηκε το παρόν εργαλείο αναφέρεται σε άτομα τα οποία έχουν βιώματα μετανάστευσης (ή τους αποδίδονται τα αντίστοιχα βιώματα βάσει την εμφάνισή τους) για πολιτικούς, οικονομικούς, κοινωνικούς, ή και προσωπικούς λόγους. Αυτά τα άτομα είτε αυτοπροσδιορίζονται ως μαύρα ή φυλετικοποιημένα είτε τους αποδίδεται αυτή η ταμπέλα. Στο εργαλείο χρησιμοποιούμε την φράση «μεταναστ@, μαύρα και φυλετικοποιημένα άτομα» ή την συντόμευση ΜΜΦΑ* για να αναδείξουμε την ετερογένεια των ατόμων και της ζωής τους ενώ ταυτόχρονα υπογραμμίζουμε τις διαφορετικές αλλά και παρόμοιες εμπειρίες διάκρισης που υφίστανται.

- **Προώθηση αμοιβαίας υποστήριξης και συνεργασίας**, προκειμένου να κατανοήσουμε, να δημιουργήσουμε και να ενισχύσουμε διαπροσωπικά δίκτυα και συμμαχίες υποστήριξης.
- **Προώθηση της επαφής μεταξύ ατόμων με παρόμοια ζητήματα**, επιτρέποντας τη συνειδητοποίηση ότι τα εμπόδια δεν είναι ατομική ανικανότητα.
- Υποστηρικτική δικτύωση που θα μπορούσε να βοηθήσει τους φοιτητές/φοιτήτριες/φοιτητ@ ΜΜΦΑ* **να οργανωθούν επιδιώκοντας θεσμικές αλλαγές.**

ΟΔΗΓΙΕΣ ΤΟΥ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ

ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΑ

Πέντε παίκτες σε κάθε ομάδα (φοιτητές/φοιτήτριες) και ένα άτομο (διδάσκων/διδάσκουσα) που συντονίζει το παιχνίδι.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ

Το άτομο που συντονίζει πρέπει να έχει επαφή με το περιεχόμενο και τις συζητήσεις σχετικά με τα τρία εργαλεία που στοχεύει αυτό το παιχνίδι να συζητήσει, δηλαδή την **νεοφιλελεύθερη συμμόρφωση**, τον **ευρωκεντρισμό** και την **αντίσταση ΜΜΦΑ***. Αυτό είναι απαραίτητο, κυρίως, λόγω του ρόλου του ατόμου που συντονίζει κατά τη συζήτηση μετά το παιχνίδι, όταν πρέπει να είναι σε θέση να κρατήσει τη συζήτηση επικεντρωμένη στους αρχικούς στόχους. Επιπλέον, θα πρέπει να είναι σε εγρήγορση και να εμποδίσει το να προχωρήσει η συζήτηση προς την αναπαραγωγή της κοινής λογικής, δηλαδή, μιας λογικής χωρίς κριτική προσέγγιση. Αυτό το τελευταίο σημείο είναι ιδιαίτερα σημαντικό γιατί, καθώς εμπνέεται από την μεθοδολογία του Paulo Freire, **η δραστηριότητα στοχεύει να κάνει τους φοιτητές «συνειδητοποιημένους από την προηγούμενη συνείδησή τους»**. Το άτομο που συντονίζει δεν καλείται να διδάξει στους φοιτητές μια συγκεκριμένη μορφή σκέψης, αλλά προωθεί μαζί τους ένα περιβάλλον που επιτρέπει μια κριτική παρατήρηση της ζωής τους. Με απλά λόγια, ο σεβασμός της ατομικότητας και της προσωπικής διαδικασίας προβληματισμού είναι σημαντικός στον συντονισμό, αλλά είναι επίσης σημαντικό να υποκινήσει μια αμφισβήτηση των δικών τους προοπτικών.

Το άτομο που συντονίζει θα πρέπει επίσης **να συλλέξει ενημερωτικό υλικό** σχετικά με σημαντικά ζητήματα, έργα, οργανισμούς και δίκτυα στο τοπικό πανεπιστήμιο που παρέχουν υποστήριξη, βοήθεια και περαιτέρω πληροφορίες. Πριν από το παιχνίδι, ο συντονιστής θα πρέπει να δημιουργήσει έναν χώρο αμοιβαίου σεβασμού όπου όλ@ αισθάνονται ότι έχουν την ίδια ευκαιρία να μοιραστούν τις σκέψεις, τα συναισθήματα και τις εμπειρίες τους. Ως εκ τούτου, πρέπει να εξηγηθούν οι ακόλουθες ηθικές οδηγίες και αρχές. Τα άτομα που συμμετέχουν θα ερωτηθούν εάν θέλουν να προσθέσουν κάτι:

- **Πλήρης ανωνυμία** σχετικά με τα δεδομένα και τις πληροφορίες που συλλέγονται.
- Κάθε παίκτη έχει το **δικαίωμα να εγκαταλείψει το παιχνίδι** ανά πάσα στιγμή, χωρίς συνέπειες.
- Εάν είτε η άσκηση, είτε ένας από τους προβληματισμούς ή κάποιος άλλος κάνει ένα παίκτη να νιώσει άβολα, το άτομο θα πρέπει **να ενημερώσει το άτομο που συντονίζει** το παιχνίδι.
- **Φροντίστε τη διαπροσωπική επαφή** και τον ιδιωτικό σας χώρο.
- **Να συμπεριφερόμαστε με σεβασμό**. Λαμβάνουμε υπόψη ότι ορισμένα βιώματα που μπορεί να είναι εύκολα για εμάς να αντιμετωπίσουμε, μπορεί να είναι πολύ πιο δύσκολες για άλλους.
- Φροντίζουμε τον τρόπο που μιλάμε και **προσέχουμε να μην κάνουμε δηλώσεις που μπορούν να υποκινήσουν σεξισμό, ξενοφοβία, ομοφοβία, τρανσφοβία και ρατσισμό**.

Κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού, το κύριο καθήκον του ατόμου που συντονίζει είναι να ελέγχει το χρόνο και να είναι προσεκτικό σε λογικές καταστάσεις. Θα πρέπει επίσης να έχει σαφείς τους στόχους και τη δυναμική του παιχνιδιού. Καθ' όλη τη διάρκεια του παιχνιδιού, οι συζητήσεις δεν χρειάζεται να είναι πλήρως ελεγχόμενες και δομημένες. Αντ' αυτού, το άτομο που συντονίζει πρέπει **να σημειώσει δομές σκέψης, τη διατύπωση, τη διαπροσωπική δυναμική** που χρησιμοποιούν οι παίκτες τόσο για να στηρίξουν την ακόλουθη συζήτηση, όσο και για να αποφύγουν περιττές εντάσεις. Με άλλα λόγια, **εκτός από κρίσιμες καταστάσεις**, το άτομο που συντονίζει πρέπει **να αναλάβει έναν παθητικό ρόλο κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού** και έναν **καθοδηγητικό ρόλο κατά τη διάρκεια της**

συζήτησης, προκαλώντας και αναλύοντας τη συζήτηση επιβάλλοντας μια κριτική και ενδυναμωτική προοπτική.

ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΟ ΥΛΙΚΟ

- **Ένα χαρτόνι στο οποίο θα σχεδιάσετε το μονοπάτι** που θα περάσουν οι παίκτες. Η κάθε διαδρομή χωρίζεται σε 10 βήματα. Δείτε ένα παράδειγμα στην επόμενη σελίδα (βλ. φιγούρα 1).
- **Κάρτες χαρακτήρων (5)**: μικρά κομμάτια χαρτιού που περιέχουν 3 χαρακτηριστικά της προσωπικότητας με την οποία θα παίξουν οι παίκτες. Αυτές μπορούν να προσαρμοστούν στα εκάστοτε συγκείμενα που παίζεται το παιχνίδι. Τα παρακάτω παραδείγματα βασίζονται στα συγκείμενα της πόλης του Giessen της Γερμανίας, όπου επινοήθηκε το παρόν εργαλείο.
- **Κάρτες συμβάντων (10)**: μικρά κομμάτια χαρτιού που περιέχουν συμβάντα που μπορούν να περιπλέξουν την πρόοδο στο ταμπλό (βλ. σελ. 8). Στην αντίστροφη πλευρά γράφονται αντίστοιχα ερωτήματα προς αναστοχασμό (βλ. σελ. 9).
- **Πιόνια** (σκακιού ή άλλα) για την εκπροσώπηση των παικτών στο ταμπλό.

ΟΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΟΝΟΠΑΤΙΟΥ

Μπλε: Εάν καταφέρετε να φτάσετε εδώ σε 2 στροφές, θα είστε σε θέση να επικυρώσετε κάποιο μάθημα που έχετε κάνει και να αφήσετε ένα άλλο μάθημα από το πρόγραμμα σπουδών.

Καφέ: Έχετε αρρωστήσει με την γρίπη. Δεν μπορείτε να προχωρήσετε μπροστά ή να προσφέρετε βοήθεια σε αυτήν τη σειρά, ανεξάρτητα από την κάρτα συμβάντων που θα σας τύχει ή τη βοήθεια συμπαικτών.

Πορτοκαλί: Εάν φτάσετε εδώ σε 8 στροφές, θα μπορείτε να υποβάλετε αίτηση για υποτροφία σε ένα θερινό σχολείο, συμμετοχή στο οποίο είναι σημαντική για άτομα που θέλουν να αποκτήσουν μεταπτυχιακό τίτλο στο μέλλον.

Κόκκινο: Εάν φτάσετε εδώ μετά από έξι στροφές, θα έχετε το δικαίωμα να εγγραφείτε στο πανεπιστήμιο και να οργανώσετε καλύτερα το πρόγραμμά σας.

Κίτρινο: Εάν δεν φτάσετε εδώ σε 6 στροφές, θα αποφοιτήσετε αργότερα από τον «μέσο» φοιτητή.

ΚΑΡΤΕΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΩΝ

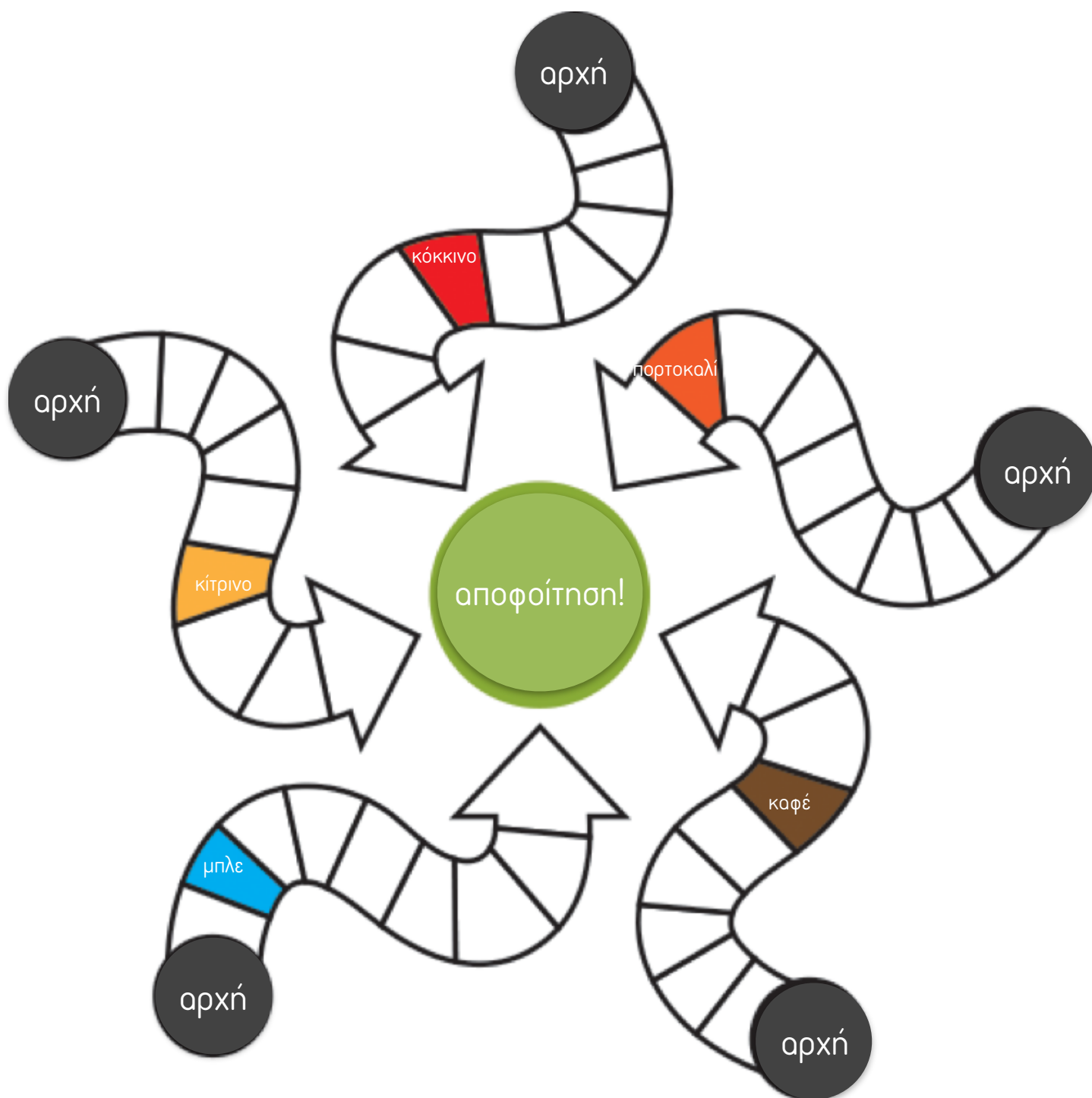
Προσωπικότητα 1: 35 ετών. ανύπαντρη μητέρα, μετανάστρια.

Προσωπικότητα 2: 20 ετών. Ευρωπαίος πολίτης. Ζει σε ένα κοινόχρηστο σπίτι στο κέντρο της πόλης.

Προσωπικότητα 3: 30 ετών. Μεγάλωσε στο Giessen της Γερμανίας. Εκπαιδεύει σκύλους.

Προσωπικότητα 4: 19 ετών. Κόρη μεταναστών από την Νότια Αμερική. Ζει σε ένα κοντινό χωριό με τους γονείς της.

Προσωπικότητα 5: 28 χρονών. Μετανάστης. Περιορισμένη επάρκεια στην γερμανική γλώσσα.

φигούρα 1. παράδειγμα του μονοπατιού

ΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ

Η άσκηση αποτελείται από 4 φάσεις:

ΦΑΣΗ 1

Ο κάθε παίκτης λαμβάνει μια **κάρτα χαρακτήρα**. Αυτά τα χαρακτηριστικά πρέπει να επιλέγονται από τον συντονιστή προκειμένου να εκπληρωθούν πολλά προσωπικά χαρακτηριστικά σύμφωνα με το συγκεκριμένο πλαίσιο της ομάδας που θα παίξει το παιχνίδι (δείτε παρακάτω τα παραδείγματα). Από τα προκαθορισμένα 3 χαρακτηριστικά, οι παίκτες έχουν 10 λεπτά για να δημιουργήσουν μια προσωπικότητα, να φανταστούν ένα προσωπικό υπόβαθρο και βιογραφία, μια ιστορία, μια κοινωνικοοικονομική κατάσταση κτλ. (βλ. «Ερωτήσεις σχετικά με την εύρεση ρόλων»).

ΦΑΣΗ 2

Το πολύ για 10 λεπτά, οι παίκτες θα πρέπει να ρωτούν ο ένας τον άλλον για τις προσωπικότητές τους, προκειμένου να γνωρίσουν ο ένας τον άλλον. Για παράδειγμα, μπορεί κανείς να ρωτήσει τον συμπαίκτη του «Μεγάλωσες στην πόλη όπου σπουδάζεις;», «Έχεις αυτοκίνητο;», «Έχετε παιδιά;» και ούτω καθεξής. Κατά τη διάρκεια αυτής της φάσης, οι παίκτες μπορούν να προσθέσουν νέα χαρακτηριστικά που πιστεύουν ότι σχετίζονται με την ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους. **Σημαντικό:** στο παιχνίδι, όλοι οι χαρακτήρες γνωρίζουν ο ένας τον άλλον και σπουδάζουν στην ίδια τάξη (βλ. «Ερωτήσεις σχετικά με την εύρεση ρόλων»).

ΦΑΣΗ 3

Ξεκινάει το παιχνίδι. Ο κάθε παίκτης τοποθετεί το πιόνι του στην αρχή του μονοπατιού. Ένας από τους παίκτες θα πάρει μια από τις **κάρτες συμβάντων** και θα τη διαβάσει δυνατά. Θα πρέπει να συζητήσουν εν συντομία σε ποιόν θα μπορούσε το γεγονός αυτό να παρουσιάσει πρόβλημα (και γιατί) και να αποφασίσουν ποιος από αυτούς μπορεί να προχωρήσει και ποιος δεν μπορεί. **Αυτή η φάση θα πρέπει να διαρκέσει μεταξύ 20 και 30 λεπτών.** Κάθε κλήρωση μιας κάρτας συμβάντων είναι **μια συμμετοχική στιγμή**, όπου οι παίκτες πρέπει να συζητήσουν μαζί αν μπορούν να προχωρήσουν ή όχι και να επισημάνουν τους λόγους. Στο πίσω μέρος κάθε κάρτας συμβάντων υπάρχουν κάποιες ερωτήσεις. Αυτή είναι επίσης μια στιγμή για να βρείτε λύσεις και να βοηθήσετε ο ένας τον άλλον να περπατήσετε μπροστά, καθώς ο στόχος της άσκησης είναι να φτάσουν στο τελευταίο σημείο. Η συλλογή των καρτών συμβάντων συνεχίζεται έως ότου όλοι οι παίκτες φτάσουν στο κέντρο του ταμπλό ή μέχρι να τελειώσουν τα φύλλα των συμβάντων. Προκειμένου να τεθούν εμπόδια στην ανάπτυξη αλληλεγγύης μεταξύ των παικτών, κάθε διαδρομή πρέπει να έχει κάποια γεγονότα που φέρνουν προσωπικά πλεονεκτήματα στον παίκτη που θα αποφασίσει να προχωρήσει μπροστά, αντί να βοηθήσει έναν συνάδελφο. Αυτά τα επιτεύγματα μπορεί να αντικατοπτρίζουν το νεοφιλελεύθερο και ανταγωνιστικό πλαίσιο της ακαδημαϊκής ζωής. Τελικά, **το παιχνίδι μπορεί να τελειώσει χωρίς κανείς να φτάσει στο κέντρο (στην «αποφοίτηση»)** ή και μπορεί να αφήσει κάποιον πίσω σε έναν γύρο, εάν δεν μπορεί να προσδιορίσει επιλογές για αμοιβαία υποστήριξη σε μια συγκεκριμένη κάρτα συμβάντος.

ΦΑΣΗ 4

Η τέταρτη φάση, **μετά το τέλος του παιχνιδιού**, αποτελεί μία συζήτηση για το τι συνέβη κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού (βλ. «Ερωτήσεις προβληματισμού» ως οδηγία). Σε αυτήν τη φάση, οι παίκτες μπορούν **να ανταλλάξουν τις εμπειρίες, τα συναισθήματα και τις σκέψεις** που είχαν κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού και να τις αναλύσουν. Η έννοια του παιχνιδιού βρίσκεται στην κατανόηση της πραγματικότητας ως κοινωνικο-ιστορικά κατασκευασμένη, και ότι ως τέτοια μπορεί να αλλάξει. Καθώς κάθε άτομο είναι συστατικό μέρος της κοινωνίας, ακόμη και κάτω από καταπιεστικά γραφειοκρατικά

συστήματα, οι άνθρωποι μπορούν να επαναστατήσουν εναντίον της και να την αλλάξουν. Επομένως, **μια πηγή δύναμης είναι να κατανοήσουμε ότι η ζωή είναι μεταβαλλόμενη**. Αυτό σημαίνει ότι αντιλαμβανόμαστε ότι ένα άτομο, το οποίο συνήθως αισθάνεται μικρό σε σχέση με τους ευρωκεντρικούς κανόνες και τις νεοφιλελεύθερες προκλήσεις, μπορεί να **είναι σε θέση να αντισταθεί σε αυτές τις αντιξοότητες δημιουργώντας γέφυρες**, καθώς τα εμπόδια δεν είναι τόσο οργανικά και αναπόφευκτα όσο φαίνονται.

ΚΑΡΤΕΣ ΣΥΜΒΑΝΤΩΝ

(1) Θέλετε να κάνετε αίτηση στο πανεπιστήμιο. Τα πιστοποιητικά σας πρέπει να υποβληθούν σε έναν μήνα.
(2) Ο καθηγητής προσκαλεί τους φοιτητές σε δείπνο μετά από μια διάλεξη για την αραβική άνοιξη. Ο καθηγητής, ο οποίος θα παραστεί στη συνάντηση, δεν είναι Άραβας.
(3) Κατά τη διάρκεια των συνεδριών εργασίας της ερευνητικής σας ομάδας, σημειώθηκαν κάποια σχόλια (που θεωρούνται «αστεία») σχετικά με τα ΜΜΦΑ* και τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα. Ο ίδιος ο καθηγητής που είναι υπεύθυνος για την ερευνητική ομάδα συμμετείχε στα σχόλια αυτά.
(4) Θα υπάρξει διαδήλωση στο κέντρο της πόλης ενάντια σε ένα άγαλμα ενός ατόμου που κατηγορείται για εγκλήματα κατά τη διάρκεια της αποικιοκρατίας. Έχετε ένα σημαντικό τεστ την ίδια ημέρα και ώρα.
(5) Συμμετέχετε σε μια πολιτική ομάδα που στοχεύει στην αποαποικιοποίηση του προγράμματος σπουδών. Αυτό θα σας απασχολήσει για περίπου 10 ώρες την εβδομάδα.
(6) Υπάρχει μια αίτηση για ανοιχτή υποτροφία, αλλά η φόρμα πρέπει να συμπληρωθεί στα γερμανικά.
(7) Η εξέταση σε ένα σεμινάριο είναι ένα διαγώνισμα στα γερμανικά.
(8) Ο επιβλέπωντας σας σας ενημερώνει για μια πρακτική άσκηση κατά τη διάρκεια του εξαμήνου που σχετίζεται με το ερευνητικό σας θέμα. Η πρακτική άσκηση είναι απλήρωτη.
(9) Στους φοιτητές της σχολής σας προσφέρεται να συμμετάσχουν σε ένα ερευνητικό ταξίδι στο Μαρόκο για δύο εβδομάδες.
(10) Μια μεγάλη εταιρεία προσφέρει ένα κέντρο αξιολόγησης στο τμήμα σας για μια αμειβόμενη πρακτική άσκηση κατά τη διάρκεια των σπουδών σας. Οι γνώση άλλων γλωσσών εκτός από την επίσημη γλώσσα της χώρας αποτελούν πλεονέκτημα, καθώς και η γνώση της ιστορίας της χώρας.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟ

(1) Σε ποια γλώσσα είναι το δίπλωμά μου; Ισχύει το δίπλωμα μου στη Γερμανία; Διαθέτει το πανεπιστήμιο κατευθυντήρια γραμμή για τη διαδικασία επικύρωσης διπλώματος; Πόσο είναι το κόστος επικύρωσης διπλώματος και μπορώ να το πληρώσω;
(2) Θα νιώσω άνετα; Θα υπήρχαν λόγοι για τους οποίους μπορεί να νιώσω άβολα; Εάν αποφασίσω να πάω, πώς θα συμμετάσχω στη διαδικασία δικτύωσης; Ποιες είναι οι προσδοκίες μου από αυτήν τη συνάντηση;
(3) Πώς νιώθω γι 'αυτό; Πώς μπορώ να αντιδράσω; Ποιες συνέπειες μπορεί να έχει η αντίδρασή μου; (Πού) Μπορώ να το καταγγείλω; Ποιος μπορεί να με υποστηρίξει στη διαδικασία καταγγελίας;
(4) Νιώθω ότι η αποικιοκρατία με απασχολεί ιδιαίτερα; Πώς νιώθω για άλλους φοιτητές που διαμαρτύρονται; Τι θα μπορούσε να συμβεί; Πώς νιώθω για τον πολιτικό ακτιβισμό στο πανεπιστήμιο; Τι συνέπειες μπορεί να έχει για να είμαι ορατός ως ακτιβιστής στο πανεπιστήμιο; Πώς μπορώ να διαχειριστώ εάν χάσω το διαγώνισμα; Τι θα συνέβαινε εάν με συλλάβουν;
(5) Πώς θα επηρεάσει η δέσμευσή μου τα δίκτυα μου; Πώς θα επηρεάσει η δέσμευσή μου τη σχέση μου με τον καθηγητή, το προσωπικό κλπ.; Ποιο είναι το κόστος και τα οφέλη της εθελοντικής πολιτικής δέσμευσης για το ακαδημαϊκό μου μέλλον; Ποια μπορεί να είναι τα κόστη και τα οφέλη; Μπορώ να τα προλάβω όλα;
(6) Γιατί πιστεύετε ότι η αίτηση μπορεί να υποβληθεί μόνο στη γλώσσα της χώρας; Ποια θα ήταν η πρόκληση για την αίτηση; Πώς μπορώ να τα χειριστώ; Αξίζει η προσπάθεια; Έχω τον χρόνο να υποβάλω αίτηση; Μου ταιριάζει μια γερμανόφωνη θέση/υποτροφία;
(7) Ποια είναι η διαθεσιμότητα μου; Πώς νιώθω για αυτήν την ομαδική εργασία; Ποιο είναι το κόστος και τα οφέλη του; Πώς νιώθω να γράφω στα γερμανικά; Τι άλλες επιλογές έχω; Πώς νιώθω για τους άλλους που διαβάζουν αυτό που έγραψα στα γερμανικά; Υπήρχε η ευκαιρία να συζητήσουμε με τον καθηγητή για διαφορετικές επιλογές;
(8) Ποια θα ήταν τα οφέλη της πρακτικής άσκησης; Πώς μπορώ να με συντηρήσω οικονομικά κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου; Υπάρχει κάποιος που εξαρτάται από εμένα οικονομικά;
(9) Μπορώ να αφήσω το σπίτι μου χωρίς επίβλεψη για δύο εβδομάδες; Μπορώ να πληρώσω για το ταξίδι; Μπορώ να πάρω άδεια από τη δουλειά μου; Πώς θα επωφεληθώ από αυτό το ταξίδι; Τι θα συμβεί αν δεν πάω;
(10) Γνωρίζω την ιστορία της χώρας; Είμαι εξοικειωμένος με τη διαδικασία ενός Κέντρου Αξιολόγησης; Έχω χρόνο να προετοιμαστώ για το τεστ; Νιώθω άνετα να γράψω ένα τεστ και να κάνω μια συνέντευξη στα Γερμανικά;

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΜΠΝΕΟΥΝ/ΚΑΘΟΔΗΓΟΥΝ ΤΗΝ ΕΥΡΕΣΗ ΡΟΛΟΥ:

- Πώς μεγαλώσατε;
- Έχετε αδέρφια;
- Ζείτε με τους γονείς σας;
- Τι έκαναν οι γονείς σου για τα προς το ζην;
- Ζούσατε στην πόλη ή στην εξοχή; Σε ένα διαμέρισμα ή ένα σπίτι; Είχατε ένα δικό σας δωμάτιο;
- Πού και πώς ζείτε τώρα; Με ποιόν μένετε;
- Έχετε παιδιά ή άλλα άτομα που φροντίζετε;
- Ποια είναι τα χόμπι σας? Πώς ξοδεύετε τον ελεύθερο χρόνο σας;
- Πώς μοιάζει μια τυπική εργάσιμη μέρα; Πώς μοιάζει ένα τυπικό Σαββατοκύριακο;
- Ξοδεύετε πολύ χρόνο με τους φίλους σας;
- Πού συναντάτε νέα άτομα/φίλους; Τι κάνετε μαζί με τους φίλους σου;
- Κάνετε διακοπές; Πώς τις οργανώνετε;
- Τι διαβάζετε? Έχετε σπουδάσει ποτέ πριν;
- Πόσος χρόνος χρειάζεται για να μεταφερθείτε στο πανεπιστήμιο; Χρειάζεστε μέσο μεταφοράς (π.χ. λεωφορείο/ποδήλατο/αυτοκίνητο) ή πηγαίνετε με τα πόδια;
- Εργάζεστε και σπουδάζετε ταυτόχρονα; Εάν ναι, πού και πόσες ώρες την εβδομάδα; Σας αρέσει η εργασία μερικής απασχόλησης;
- Αντιμετωπίζετε δυσκολίες στη ζωή (π.χ. γλώσσα, ικανότητες, κλπ.);
- Πόσο ελεύθερο χρόνο έχετε; Τι κάνετε κατά το υπόλοιπο της ημέρας όταν δεν έχετε «ελεύθερο χρόνο»;
- Πώς χρηματοδοτείτε τις σπουδές σας/Πώς χρηματοδοτείτε τον εαυτό σας;
- Πώς φαντάζεστε το μέλλον σας;

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΥ

(ΒΟΗΘΟΥΝ ΤΟΝ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗ ΣΤΗΝ ΑΠΟΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΣΗ)

- Ήταν εύκολο να περπατήσετε στο μονοπάτι όλοι μαζί; Ποια ήταν τα κύρια προβλήματα για τον καθένα από εσάς στο να φτάσετε στο κέντρο; Τι θα μπορούσε να είναι διαφορετικό στο σύμπαν της άσκησης για να βοηθήσει όλους να προχωρήσουν μαζί;
- **Στοχασμός σχετικά με το ρόλο σας (είστε ακόμα στο ρόλο σας):** Πώς νιώθετε στο ρόλο σας; Πώς ήσασταν? Ποιο γεγονός σας εντυπωσίασε περισσότερο; Πώς φτάσατε στο σημείο που είστε τώρα;
- **Στοχασμός σχετικά με τον ρόλο σας (μετά τον ρόλο σας):** Πώς νιώσατε να είστε στο ρόλο που παίζατε; Από πού πήρατε την έμπνευση για να αναπτύξετε τον χαρακτήρα σας; Ποιες πληροφορίες σας βοήθησαν να διαμορφώσετε το ρόλο; Πόσο ο χαρακτήρας σας αντικατοπτρίζει τη ζωή ενός πραγματικού ατόμου; Μήπως τα χαρακτηριστικά που έχετε επιλέξει αμφισβητούν ή ενισχύουν κοινωνικά στερεότυπα;
- **Αντανάκλαση της κοινωνίας:** Υπάρχουν καταστάσεις που οι άνθρωποι μπορούν να συμβάλουν στη θεσμική αλλαγή; Πως? Υπάρχουν καταστάσεις που δεν μπορούν να την επηρεάσουν; Τι θα πρέπει να αλλάξει ώστε όλοι να έχουν τις ίδιες πιθανότητες; Πώς θα μπορούσε να γίνει αυτό; Τι είδους τμήματα, οργανισμοί και έργα υπάρχουν στο πανεπιστήμιο σας που θα μπορούσαν να υποστηρίξουν άτομα που αντιμετωπίζουν κάθε είδους διάκριση; Τι πρέπει να αλλάξετε/να εγκαταστήσετε στο πανεπιστήμιο σας για να πετύχετε μια ανοιχτή, χωρίς διακρίσεις ατμόσφαιρα στο πανεπιστήμιο (προσωπικό/δομικό/θεσμικό επίπεδο); Τι μπορείς να κάνετε εσείς?
- **Αντανάκλαση της δικής σας κατάστασης:** Αν παίζατε ως τον εαυτό σας, τι θα ήταν διαφορετικό; Υπάρχουν τομείς στους οποίους επωφεληθήκατε; Υπάρχουν τομείς στους οποίους έχετε προνόμια σε σχέση με άλλους; Υπάρχουν τομείς στους οποίους βρίσκεστε σε μειονεκτική θέση ή αντιμετωπίζετε διακρίσεις; Πότε ήταν η τελευταία φορά που αναγνωρίσατε ότι είστε περισσότερο/λιγότερο προνομιούχοι από τους άλλους σε μια συγκεκριμένη κατάσταση;

Μία **εργαλειοθήκη** για την **διαφοροποίηση της γνώσης** και της **αντιμετώπισης διακρίσεων** μέσω της **συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών** στα πανεπιστήμια.

ΚΡΙΣΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αυτό το εργαλείο ανακρίνει ένα λεξιλόγιο της εποχής μας. **Η διακήρυξη της «κρίσης»** επιτρέπει την παραγωγή **«καταστάσεων έκτακτης ανάγκης»** και την εντατικοποίηση του νεοφιλελεύθερου, εξτρεμιστικού, αυταρχικού και φυλετικού καπιταλισμού. Αντί να θεωρούμε την κρίση δεδομένη ως φαινόμενο, **ελάτε να συζητήσουμε τις συστηματικές λειτουργίες της** και να αντισταθούμε στις αρχές της ζωής/θανάτου.

ΟΡΙΣΜΟΣ

Η κρίση θεωρείται ως μια **καταλυτική στιγμή** που **διαλύει τις βεβαιότητες και τις κανονιστικές αφηγήσεις** του έθνους, της κυριαρχίας, των κοινωνικών δεσμών και της ιδιοκτησίας. Από το 2008, **η κρίση αποτελεί λέξη-κλειδί της εποχής μας**, που συνοδεύεται από πολλά επίθετα, όπως: «χρηματοπιστωτική», «οικονομική», «προσφυγική», «συστημική», «κοινωνική», «πολιτική», «παγκόσμια», «κλιματική» και —πιο πρόσφατα— «πανδημική». **Ποια κρίση; Τίνος κρίση; Προς τα πού κρίση;**

Η πρώτη ετυμολογική ανάλυση του όρου «κρίση» αναφέρεται σε μια πρότερη διαδρομή ομαλότητας που έχει διακοπεί από μια **προσωρινή μετατόπιση ή ρήξη**, μετά από την οποία —φανταζόμαστε— η κανονικότητα θα επιστρέψει. Είναι πολιτικά επείγον να κατανοήσουμε πώς φαίνεται/αναπαρίστανται αυτή η κανονικότητα: τι είναι το «φυσιολογικό»; Όπως δήλωνε ένα από τα συνθήματα της εξέγερσης του 2019 στη Χιλή, **«δεν θα επιστρέψουμε στην κανονικότητα, επειδή η κανονικότητα ήταν το πρόβλημα»**. Εάν η κρίση είναι μια ξαφνική και θεαματική ρήξη με την κανονικότητα, μπορεί το αποτέλεσμα μετά τη μετάβαση σε μια νέα (ή την ίδια ακόμη χειρότερη) κανονικότητα να θεωρηθεί ως κρίση;

Σε ένα δεύτερο ετυμολογικό επίπεδο, ο όρος «κρίση» αναφέρεται επίσης στην **κριτική πράξη της σκέψης**, της αξιολόγησης, υποδηλώνοντας τη δυνατότητα ουσιαστικού **αναστοχασμού**. Ακολουθώντας αυτήν τη λογική, η κρίση μπορεί να θεωρηθεί πως εν δυνάμει παράγει χώρο για να **επαναπροσδιορίσουμε** τις δομές, τις αξίες και τους κοινωνικούς σχηματισμούς που διαφορετικά φαινόταν αναμφισβήτητοι, σταθεροί και άρρηκτοι από την καθημερινότητα που βιώναμε «πριν».

ΑΣΚΗΣΗ

Η ΚΡΙΣΗ ΩΣ ΕΜΦΑΝΙΣΗ

45 MIN

ΣΤΟΧΟΣ

Η κατανόηση των οπτικών και άλλων διαμεσολαβούμενων αφηγήσεων της «προσφυγικής κρίσης».

ΒΗΜΑ 1

Σκεφτείτε την ηγεμονική αφήγηση της προσφυγικής κρίσης, ως την εμφάνιση ορισμένων σωμάτων στις ακτές της Ευρώπης το καλοκαίρι του 2015. Αυτή η αφήγηση συνοδεύτηκε από πολλές εικόνες σκαφών με ανθρώπους που πλησίαζαν την ακτή. Η πρώτη εικόνα που εμφανίζεται όταν γκουγκλάρεις τον όρο «προσφυγική κρίση» είναι [η φωτογραφία του Massimo Sestini](#) (2014).

Σε ομάδες, κοιτάζοντας την παραπάνω εικόνα, συζητήστε και απαντήστε στις ακόλουθες ερωτήσεις:

- Εάν δεν είχατε γνώση της κατάστασης, πώς θα αντιλαμβανόσασταν αυτήν την εικόνα;
- Η γενική αφήγηση μιλά για «ροές» μεταναστών και για «κύματα» ανθρώπων που φτάνουν στην Ευρώπη. Μπορείτε να βρείτε οπτική υποστήριξη αυτών των αξιώσεων σε αυτήν την εικόνα;
- Από πού τραβήχτηκε η φωτογραφία; Ποια προοπτική έχετε ως θεατής;
- Πώς θα διέφερε η αντίληψή σας για το φαινόμενο που παρουσιάζεται σε αυτήν την εικόνα εάν η φωτογραφία είχε τραβηχτεί από την οπτική γωνία κάποιου ατόμου που να βρισκόταν εντός του σκάφους;
- Τι άλλο βλέπετε σε αυτήν την εικόνα;

ΒΗΜΑ 2

Οραματιστείτε το εξής σύνηθες θέαμα του καλοκαιριού: ένα κρουαζιερόπλοιο με τουρίστες πλησιάζει τις ακτές της Λέσβου κατά τη διάρκεια μιας κρουαζιέρας στο Αιγαίο.

- Ποια είναι η διαφορά μεταξύ ενός πλοίου γεμάτου τουριστών που ταξιδεύουν στο Αιγαίο και του σκάφους που φαίνεται στην παραπάνω εικόνα (βλ. βήμα 1);
- Τίνος η κινητικότητα χαρακτηρίζεται ως παράτυπη, παράνομη ή εγκληματική και γιατί;

ΒΗΜΑ 3

Πιστεύετε (ακόμα) ότι η προσφυγική κρίση ξεκίνησε με την εμφάνιση αυτών των ανθρώπων στο ευρωπαϊκό έδαφος; Συζητήστε σε μικρές ομάδες για 10 λεπτά και προσπαθήστε να καταγράψετε άλλους πιθανούς παράγοντες που κατά την άποψή σας συνέβαλαν στη λεγόμενη «προσφυγική κρίση».

ΒΗΜΑ 4

Κοιτάξτε τη λίστα που δημιουργήσατε και προσπαθήστε να σκεφτείτε ποιος θα ήταν ένας διαφορετικός τρόπος αναπαράστασης αυτής της κρίσης; Γιατί θα είχαν σημασία οι εναλλακτικές αναπαραστάσεις;

ΑΣΚΗΣΗ

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΚΑΝΟΝΙΚΟ;

2 ΩΡΕΣ

ΣΤΟΧΟΣ

Η κρίση προϋποθέτει μια προηγούμενη συνθήκη κανονικότητας και μια επιστροφή σε αυτήν. Σε αυτήν την άσκηση θέλουμε **να κατανοήσουμε τι ακριβώς θεωρείται «κανονικό»**. Δημιουργήστε μικρότερες ομάδες για να ολοκληρώσετε τα παρακάτω βήματα και, στη συνέχεια, μοιραστείτε τις απόψεις σας με το σύνολο της ομάδας.

ΒΗΜΑ 1

Χρησιμοποιώντας το διαδίκτυο, τα κοινωνικά δίκτυα, ή τις προσωπικές σας εμπειρίες και γνώσεις, **ερευνήστε την αισθητική της κρίσης** και διάφορες εκδηλώσεις της την τελευταία δεκαετία. Μία χρήσιμη πηγή και ενδεχομένως σημείο εκκίνησης για την έρευνά σας, είναι το τρέχον έργο [«Αισθητική της Κρίσης»](#) της Julia Tulke (στα αγγλικά).

ΒΗΜΑ 2

Από τη δικιά σας θέση, σκεφτείτε ποιες είναι οι μεταβολές στα καθημερινά σας περιβάλλοντα που μπορούν να αποδοθούν σε κάποια δηλωμένη κρίση. **Δημιουργήστε το δικό σας αρχείο της κρίσης** (συμπεριλαμβανομένων συνθημάτων, εικόνων, λέξεων, ιδεών, κλπ.) και απαντήστε στην ακόλουθη ερώτηση: **πώς εκδηλώνεται η κρίση στο δικό σας βίωμα;**

ΒΗΜΑ 3

Η έννοια της «κρίσης» προϋποθέτει μια προηγούμενη συνθήκη κανονικότητας και μια επιστροφή σε αυτήν. Περιγράψτε ποια ήταν η προϋπόθεση κανονικότητας σε καθένα από τα παραδείγματα στο αρχείο σας. Συζητήστε το πώς φαίνεται η κανονικότητα. **Υπάρχει η κανονικότητα τώρα; Υπήρξε ποτέ;** Εάν απαντήσατε «ναι» σε αυτές τις δύο ερωτήσεις, **είναι η κανονικότητα μια επιθυμητή προϋπόθεση για τη συλλογική μας ευημερία;**

ΒΗΜΑ 4

Συγκρίνετε τις δύο συνθήκες (κρίση και κανονικότητα) και προσπαθήστε να σκεφτείτε πέρα από αυτό το δυαδικό σύστημα. Ποια θα ήταν μια επιθυμητή προϋπόθεση για τη συλλογική μας ευημερία;

Μία εργαλειοθήκη για την διαφοροποίηση της γνώσης και της αντιμετώπισης διακρίσεων μέσω της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών στα πανεπιστήμια.

ΣΥΝΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αμφισβητώντας την κατανόηση των συνόρων ως στατικές γραμμές σε έναν χάρτη που διαχωρίζουν τις χώρες, αυτό το εργαλείο προτείνει μία εναλλακτική κατανόηση των **συνόρων ως εκδήλωση αποικιακών δυναμικών οριοθέτησης** των εδαφών, των πληθυσμών και των εθνικών κορμών, οι οποίες **διαιωνίζονται τόσο στο μακροεπίπεδο όσο και στο μικροεπίπεδο** της καθημερινής ζωής.

ΟΡΙΣΜΟΣ

Οι διαδικασίες μέσω των οποίων τα όρια αποτυπώνοντας **τι ανήκει σε ένα έθνος-κράτος** (γεωγραφική επικράτεια, κοινωνικό σώμα, ιστορία, κλπ.) —τι νόμιμα του ανήκει ή βρίσκεται στο εσωτερικό του **έναντι τι δεν του ανήκει**, και αποκλείεται, διαγράφεται, αφαιρείται ή ενσωματώνεται διαφορετικά, γενικά **μέσω της βίας**— συγκροτούνται, αναπαράγονται και **φυσικοποιούνται**.

Είμαστε συνηθισμένοι να σκεφτόμαστε τα σύνορα ως στατικές γραμμές που διαχωρίζουν τις χώρες. Τα σύνορα είναι **αποϊστοριοποιημένα** (κατασκευάζονται λες και ήταν ήδη εκεί από πάντα), **φυσικοποιημένα** (κατασκευάζονται ως αυτονόητα όρια μεταξύ ουσιαστικά διαφορετικών και υπαρκτικά ασύμβατων εθνικών ομάδων)· επιπρόσθετα, αναπαρίστανται ως εμπόδια που προωθούν την ασφάλειά «μας» (κατασκευάζονται ως απαραίτητα για την ασφάλεια των πληθυσμών που περικλείουν και για την ασφάλεια των εθνών-κρατών που τα επιβάλλουν και τα υπερασπίζονται). Αλλά αυτός ο συνηθισμένος τρόπος να αντιλαμβανόμαστε τα σύνορα είναι **προϊόν «κρατικής σκέψης»** (Sayad, 2004), παγκοσμιοποιημένη στην μεταποικιακή εποχή (της εθνικής ανεξαρτοποίησης πρώην αποικιών) στο διεθνές σύστημα εθνών-κρατών.

Ο συνοριακός ιμπεριαλισμός (Walia, 2013) αναφέρεται στον αναπόσπαστο χαρακτήρα των σύγχρονων συνόρων στις συνεχιζόμενες διαδικασίες της αποικιοκρατίας (συμπεριλαμβανομένης της δουλείας, του εποικισμού, της εκποίησης, της γενοκτονίας, του εκτοπισμού και της σεξουαλικής βίας). Ο **αναγκαστικός εκτοπισμός** (λόγω πολέμου και κατοχής, αλλά και «διαχείρισης» της μετανάστευσης) και η **διαφορική ένταξη**, συγκροτούν τις βίαιες διαδικασίες **συνοριοποίησης** και **πληθυσμιακών διαχωρισμών** που διαφοροποιούν τους πολίτες από τους μετανάστες.

ΑΣΚΗΣΗ

Η ΕΥΡΩΠΗ ΦΡΟΥΡΙΟ

45 ΛΕΠΤΑ

ΣΤΟΧΟΣ

Η **κατανόηση των συνόρων** όχι απλώς ως στατικές «γραμμές στην άμμο», αλλά ως διάχυτων θεσμών που διέπουν την καθημερινή μας ζωή.

ΒΗΜΑ 1

Παρακολουθήστε το [σύντομο βίντεο](#) του Ruben Andersson με τίτλο «It is Time to Unfence Our View of Migration» (3 λεπτά, στα αγγλικά) και **απαντήστε** στις παρακάτω ερωτήσεις:

- Σύμφωνα με τον Andersson, ποιος είναι ο κύριος ρόλος των συνόρων και των περιφράξεων;
- Σύμφωνα με τον ίδιο, τα σύνορα λειτουργούν, αλλά σπάνια με τον προβλεπόμενο τρόπο. Τι σημαίνει αυτό;
- Τι σημαίνει ότι πρέπει να «αποφράξουμε» τις αντιλήψεις μας για την μετανάστευση;

ΒΗΜΑ 2

Καταγράψτε μερικές από τις **λέξεις-κλειδιά** που συνήθως συνδέετε με την έννοια του «συνόρου».

ΒΗΜΑ 3

Σκεφτείτε την καθημερινή σας ζωή και γράψτε:

- Πόσο συχνά και σε ποια πλαίσια χρειάζεστε μια έγκυρη μορφή ταυτότητας;
- Σε ποια πράγματα θα μπορούσατε να έχετε πρόσβαση χωρίς έγκυρη μορφή ταυτότητας;

ΒΗΜΑ 4

Συγκρίνετε τη λίστα που φτιάξατε στο Βήμα 2 με τη λίστα στο Βήμα 3. Βλέπετε νέα σύνορα να αναδύονται; Ομαδικά, συζητήστε ποιο είναι το κύριο πρόβλημα που σχετίζεται με την κατανόηση των συνόρων ως τειχών και φρουρίων (όπως στο Βήμα 1) και ποιες μορφές καταπίεσης και διακρίσεων γίνονται αόρατες μέσω αυτής.

ΑΣΚΗΣΗ

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ ΣΥΝΟΡΑ

3 ΩΡΕΣ*

*ελάχιστο, συν χρόνο συζήτησης

ΣΤΟΧΟΣ

Η **κατανόηση των συνόρων** όχι απλώς ως στατικές «γραμμές στην άμμο», αλλά ως διάχυτων θεσμών που διέπουν την καθημερινή μας ζωή.

ΒΗΜΑ 1

Παρακολουθήστε την ταινία [Everyday Borders](#), σκηνοθεσία Orson Nava, (Ηνωμένο Βασίλειο: University of East London, 2015), 55 λεπτά.

ΒΗΜΑ 2

Καθώς παρακολουθείτε, **αναλογιστείτε** τις ακόλουθες ερωτήσεις:

- Τι είναι τα καθημερινά σύνορα;
- Πώς εκδηλώνονται τα σύνορα και οι συνοριακές πρακτικές στην καθημερινή ζωή;
- Συμφωνείτε με τη θέση ότι τα σύνορα έχουν μετακινηθεί από τα περιθώρια της εθνικής κοινωνίας στο κέντρο της;

ΒΗΜΑ 3

Σκεφτείτε τη δική σας καθημερινότητα: τις ρουτίνες, την εργασία, τις σχέσεις, τις αλληλεπιδράσεις σας με θεσμούς κλπ. **Πώς εκδηλώνονται τα σύνορα** στην καθημερινή σας εμπειρία (ως «πολίτης», «αλλογενής/αλλοδαπός φοιτητής», «πρόσφυγας», «αιτών άσυλο», «μετανάστης με ή χωρίς άδεια παραμονής»);

ΒΗΜΑ 4

Μοιραστείτε τις σκέψεις σας με την τάξη/ομάδα μελέτης σας.

- Πώς είναι **παρόμοιες και διαφορετικές** μεταξύ τους οι εμπειρίες που μοιράστηκαν σε αυτήν τη συζήτηση;
- Ποια **συστήματα εξουσίας** λειτουργούν και διέπουν τα βιώματά σας;

ΒΗΜΑ 5

Δημιουργήστε συλλογικά μια οπτική απεικόνιση που συνδέει βιώματα καθημερινών συνόρων με θεσμούς που προωθούν ή εφαρμόζουν αυτές τις πρακτικές/πολιτικές. **Μοιραστείτε την απεικόνισή** σας με άτομα της ευρύτερης κοινότητας/του πανεπιστημίου σας για να **ξεκινήσετε μια ανοιχτή συζήτηση** για τα καθημερινά σύνορα.

ΑΣΚΗΣΗ

Η ΛΙΣΤΑ

5 ΩΡΕΣ*

*ελάχιστο, συν χρόνος συζήτησης

ΣΤΟΧΟΣ

Να σκεφτούμε κριτικά την πολιτική της ποσοτικοποίησης του ανθρώπινου πόνου και να σκεφτούμε εναλλακτικές δυνατότητες για να κάνουμε ορατή την βία στα σύνορα.

ΒΗΜΑ 1

Μάθετε για Την Λίστα: μια βάση δεδομένων που καταρτίστηκε από εθελοντές και ξεκίνησε το 1993 από την United for Intercultural Action, το οποίο είναι ένα ευρωπαϊκό δίκτυο 550 αντιρατσιστικών οργανώσεων σε σαράντα οκτώ χώρες. **Η Λίστα τεκμηριώνει τους θανάτους ανθρώπων** που έχασαν τη ζωή τους κατά την προσπάθειά τους να φτάσουν στην Ευρώπη: 36.570 άτομα τη στιγμή που γράφεται αυτό το κείμενο.

- Δείτε [εδώ](#) και [εδώ](#).

- Διαβάστε [το άρθρο](#) του Alex Needham, "The List: The 34,361 Men, Women and Children Who Perished Trying to Reach Europe." *The Guardian*, 20 Ιουνίου 2018 (στα αγγλικά).

ΒΗΜΑ 2

Διαβάστε την συνέντευξη της καλλιτέχνιδας Banu Cennetoğlu που μένει στην Κωνσταντινούπολη, η οποία τα τελευταία δεκαέξι χρόνια προσπαθεί να βάλει Την Λίστα «έξω εκεί στον κόσμο» ως «φυσικό αντικείμενο» σε διάφορα μέσα ενημέρωσης, επιμένοντας όμως ότι «δεν είναι τέχνη». Charlotte Higgins, «Συνέντευξη: Banu Cennetoğlu: 'Όσο έχω πόρους, θα κάνω το Λίστα πιο ορατή'». *The Guardian*, 20 Ιουνίου 2018 (στα αγγλικά).

ΒΗΜΑ 3

Διαβάστε το σύντομο σχόλιο της Martina Tazzioli, «Η πολιτική της μέτρησης και η σκηνή της διάσωσης: Οι συνοριακοί θάνατοι στη Μεσόγειο» *Radical Philosophy* 192: 2015, 2-6.

ΒΗΜΑ 4

Γράψτε μια σύντομη έκθεση (1 σελίδα), εξηγώντας το κεντρικό επιχείρημα της Tazzioli. Ποια είναι η πολιτική της μέτρησης; Ποιες είναι οι παγίδες της ποσοτικοποίησης των θανάτων που προκαλούνται από το καθεστώς των συνόρων κατά την προσπάθεια κριτικής και διάλυσης των συνόρων;

ΒΗΜΑ 5

Σχεδιάστε μια δημιουργική παρέμβαση (μια διαμαρτυρία) βάσει Της Λίστας που αποφεύγει τις παγίδες της «πολιτικής της μέτρησης».

ΒΗΜΑ 6

Παρουσιάστε το σχέδιο παρέμβασης στην ομάδα/τάξη σας.

ΑΣΚΗΣΗ

ΜΑΝΙΦΕΣΤΟ ΓΙΑ ΜΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΧΩΡΙΣ ΣΥΝΟΡΑ

20 ΩΡΕΣ*

*15 ώρες ατομικής εργασίας, 5 ώρες ομαδικής εργασίας, συν χρόνος συζήτησης

ΣΤΟΧΟΣ

Να εξοικειωθούμε με τον **ακτιβισμό** και την παραγωγή λόγου **ενάντια στα σύνορα** και να παραγάγουμε **κριτικές παρεμβάσεις**.

ΒΗΜΑ 1

Πραγματοποιήστε μια σύντομη έρευνα της βιβλιογραφίας που στέκεται υπέρ μιας πολιτικής χωρίς σύνορα, περιγράφοντας κινήματα ενάντια στα σύνορα. Επιλέξτε τουλάχιστον 3 (κατά προτίμηση 10) βιβλία και άρθρα προς ανάγνωση. Μπορείτε να τα επιλέξετε από τη βιβλιογραφία της εργαλειοθήκης ή να τα βρείτε μόνο σας (ή ένας συνδυασμός των δύο). Για κάθε πηγή που διαβάζετε, γράψτε μια σύντομη παράγραφο που συνοψίζει το κεντρικό επιχείρημα της/του συγγραφέα κατά των συνόρων.

ΒΗΜΑ 2

Αναλύστε τα ευρήματά σας: ποια είναι τα κύρια (3-10) επιχειρήματα κατά των συνόρων που έχετε αντιμετωπίσει στη βιβλιογραφική σας ανασκόπηση; Κάντε μία λίστα. Ποιο επιχείρημα θεωρείτε πιο πειστικό; Ποια αντεπιχειρήματα μπορείτε να φανταστείτε (όχι απαραίτητα επιχειρήματα με τα οποία συμφωνείτε, αλλά που ενδέχεται να εγείρουν οι υποστηρικτές των συνόρων); Με βάση τις δικές σας εμπειρίες και γνώσεις, μπορείτε να σκεφτείτε ένα επιχείρημα ενάντια στα σύνορα που λείπει από την έρευνα που πραγματοποιήσατε;

ΒΗΜΑ 3

Μοιραστείτε τα ευρήματά σας και την ανάλυσή σας με μια ομάδα εργασίας (3-5 άτομα). Συνδυάστε τις λίστες των επιχειρημάτων σας και συζητήστε τις αναλύσεις σας. **Μαζί, συντάξτε ένα Μανιφέστο για μια Πολιτική Χωρίς Σύνορα.**

ΒΗΜΑ 4

Παρουσιάστε το Μανιφέστο σας στα άλλα άτομα στην τάξη/ομάδα σας. Συζητήστε όλες τις ιδέες που παρουσιάζονται. Συζητήστε πώς μπορείτε να διαδώσετε το μανιφέστο σας **πέραν από την τάξη.**

ΑΣΚΗΣΗ

ΒΙΩΜΕΝΕΣ ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ

15 ΩΡΕΣ*

*15 ώρες ατομικής εργασίας, συν χρόνος συζήτησης

ΣΤΟΧΟΣ

Να αναπτυχθεί η κατανόηση του τρόπου με τον οποίο **η βιωμένη εμπειρία** της συνοριακής βίας **ξεπερνά και αμφισβητεί** τις ηγεμονικές αναπαραστάσεις της.

ΒΗΜΑ 1

Διαβάστε προσεκτικά το μυθιστόρημα του Behrouz Boochani *No Friend But The Mountains: Writing from Manus Prison*. Omar Tofighian, trans (Picador, 2018).

- Μια **στενή ανάγνωση** περιλαμβάνει τη σήμανση του κειμένου, την καταγραφή σημειώσεων, την υποβολή ερωτήσεων για προβληματισμό και κατανόηση.
- Η συζήτηση του βιβλίου με άλλους μπορεί να σας δώσει περαιτέρω πληροφορίες.

ΒΗΜΑ 2

Παρακολουθήστε την ταινία *Chauka, Please Tell Us the Time* (σε σκηνοθεσία του Behrouz Boochani και του Arash Kamali Sarvestani, Australia: 2017, 90 λεπτά· Δείτε το trailer [εδώ](#)).

- Παρακολουθήστε την ταινία στενά, ενεργά, όπως θα κάνατε και με το κείμενο (βλ. βήμα 1), κρατώντας σημειώσεις, καταγράφοντας τις αντιδράσεις, τις ερωτήσεις, τα συναισθήματα και τις σκέψεις σας.
- Η συζήτηση με άλλους μπορεί να σας δώσει περαιτέρω πληροφορίες.

ΒΗΜΑ 3

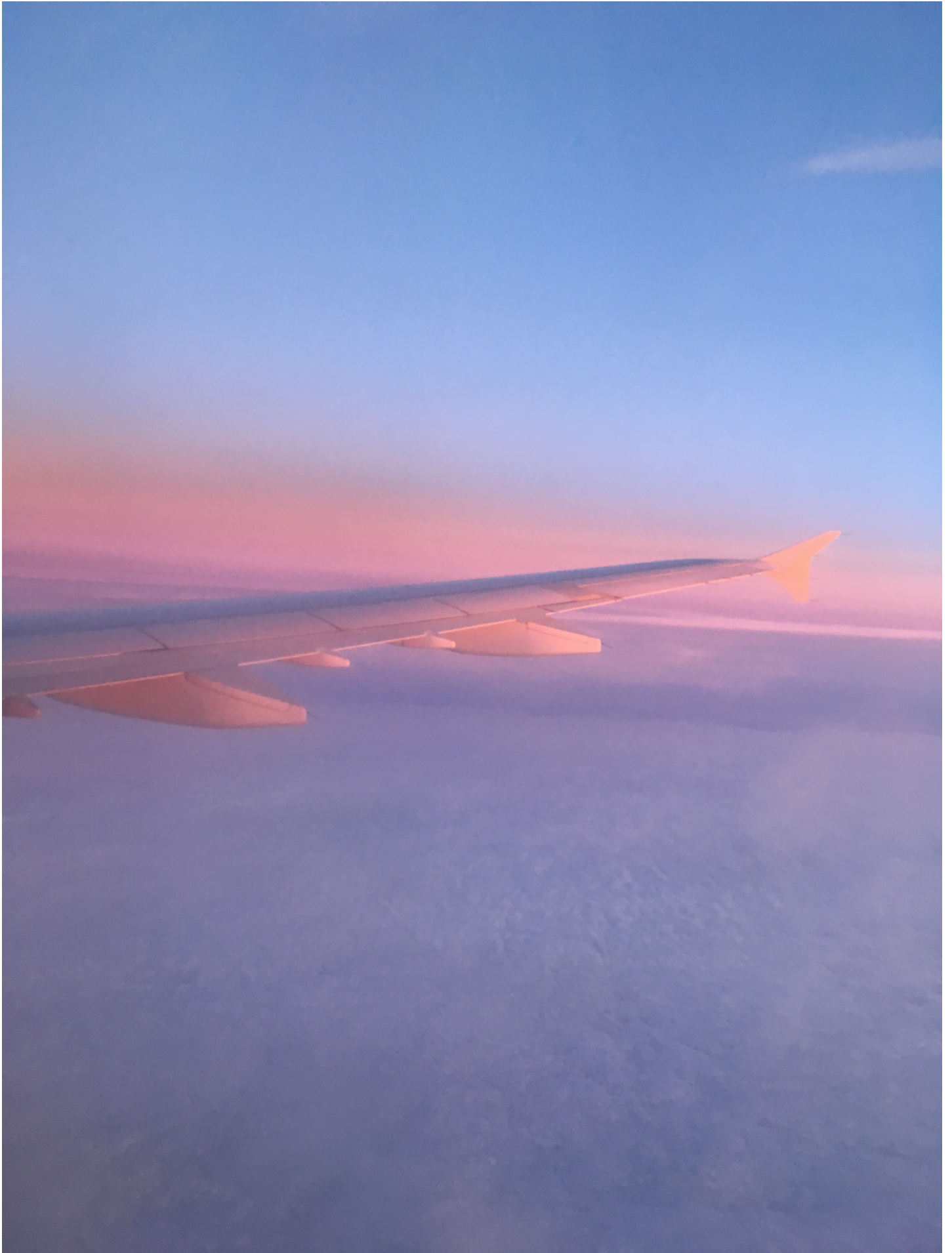
Ερευνήστε τις συνθήκες κράτησης στο νησί Manus και σε άλλες αυστραλιανές φυλακές σε παράκτια νησιά, μεταβαίνοντας σε έντυπα μέσα, επιστημονική έρευνα, συνεντεύξεις, διαλέξεις κλπ. Η βιβλιογραφία της παρούσας εργαλειοθήκης προσφέρει μερικά σημεία εκκίνησης.

ΒΗΜΑ 4

Δημιουργήστε ένα κείμενο, οπτικό ή ακουστικό έργο που εκφράζει το πώς αντιλαμβάνεστε την εμπειρία της κράτησης, αντλώντας από την περιγραφή σε αυτά τα δύο έργα (βλ. βήμα 1, 2).

ΒΗΜΑ 5

Μοιραστείτε την εργασία σας με τα άλλα άτομα στην τάξη/ομάδα σας. **Συζητήστε** πώς διαφέρουν αυτές οι αφηγήσεις σχετικά με τη βία στα σύνορα και διερωτηθείτε πάνω στις ηγεμονικές παραστάσεις.

Μία εργαλειοθήκη για την διαφοροποίηση της γνώσης και της αντιμετώπισης διακρίσεων μέσω της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών στα πανεπιστήμια.

ΔΙΕΛΕΥΣΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αυτό το εργαλείο έχει στόχο να υποκινήσει **κριτική σκέψη** ως προς το **πώς διαχειρίζονται και ελέγχονται τα ταξίδια** των ατόμων που κινούνται μέσω της παραγωγής διαφοροποιημένων χώρων και νομικών ταυτοτήτων. Ο προσδιορισμός και η υλική παραγωγή «χωρών διέλευσης» αναπαράγει τις **άνισες γεωγραφίες της Ευρώπης**, μέσω των **συνοριακών καθεστώτων** με απτές επιπτώσεις στην **καθημερινή ζωή των ανθρώπων**.

ΟΡΙΣΜΟΣ

Χώρα διέλευσης είναι εκείνη μέσω της οποίας μετακινούνται (κανονικές ή παράτυπες) «μεταναστευτικές ροές». Αυτό σημαίνει τη χώρα (ή τις χώρες), διαφορετική από τη χώρα προέλευσης, από την οποία περνά ένας μετανάστης/μία μετανάστρια για να φτάσει στη χώρα προορισμού.

Η έννοια της μεταναστευτικής διέλευσης εφευρέθηκε κατά τη δεκαετία του 1990 και δημοσιεύθηκε από ορισμένους διεθνείς οργανισμούς, ιδίως από τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (ΔΟΜ), το Διεθνές Κέντρο Ανάπτυξης Μεταναστευτικής Πολιτικής (ICMPD), το Συμβούλιο της Ευρώπης, αλλά και διάφορες υπηρεσίες των Ηνωμένων Εθνών.

Οι χώρες που διέρχονται από μετανάστες εντάσσονται διαδοχικά σε ένα ευρύτερο ευρωπαϊκό πλαίσιο πολιτικής για τον έλεγχο της μετανάστευσης. **Η αντίληψη ότι ορισμένες χώρες μπορούν να οριστούν ως «χώρες διέλευσης» είναι προβληματική** στο βαθμό που υποθέτει, πρώτον, ότι οι άνθρωποι που κινούνται απλώς «ρέουν» μέσω χωρών διέλευσης και δεν «κολλάνε» εκεί για παρατεταμένες χρονικές περιόδους· και, δεύτερον, ότι όλοι οι μετανάστες/μετανάστριες έχουν τον ίδιο προορισμό στο μυαλό τους όταν ξεκινούν το ταξίδι τους, και ότι ο προορισμός αυτός παραμένει αμετάβλητος κατά τη διάρκεια του ταξιδιού τους.

ΑΣΚΗΣΗ

ΑΝΑΧΑΡΤΟΓΡΑΦΩΝΤΑΣ

ΤΗΝ ΔΙΕΛΕΥΣΗ

45 ΛΕΠΤΑ

ΣΤΟΧΟΣ

Να σκεφτούμε κριτικά τις πολιτικές της κινητικότητας και να αναθεωρήσουμε τον τρόπο που αντιλαμβανόμαστε τις «ρίζες» και τις «διαδρομές» ως γραμμές και ροές και, αντί αυτού, να τις δούμε ως επιθυμίες, συναισθήματα και βιώματα.

ΒΗΜΑ 1

Μελετήστε τους χάρτες του [ΔΟΜ](#) και του [Frontex](#) για τις μεταναστευτικές και προσφυγικές ροές «υπό διέλευση» στην Ευρώπη.

Απαντήστε στις εξής ερωτήσεις:

- Τι μπορείτε να δείτε σε αυτούς τους χάρτες;
- Τι λείπει από αυτούς τους χάρτες;
- Ποιος είναι ο σκοπός αυτών των χαρτών;
- Πού είναι οι άνθρωποι και πού/ποια είναι τα σύνορα;
- Ποιες είναι οι λέξεις-κλειδιά και οι πρώτες σκέψεις που έρχονται στο μυαλό σας σε σχέση με την κινητικότητα αφού έχετε παρατηρήσει αυτούς τους χάρτες;

ΒΗΜΑ 2

Αναστοχαστείτε τις δικές σας εμπειρίες μετακίνησης εκτός συνόρων. Δημιουργήστε έναν χάρτη αυτών των κινήσεων.

ΒΗΜΑ 3

Σε μικρές ομάδες δύο έως τριών ατόμων, παρουσιάστε ο ένας στον άλλον τους χάρτες σας και σκεφτείτε τις ομοιότητες και τις διαφορές.

ΒΗΜΑ 4

Ομαδική συζήτηση: Συγκρίνετε τους δικούς σας χάρτες (βλ. βήμα 2) με τους χάρτες του ΔΟΜ και της Frontex και επεξεργαστείτε την έννοια της «διέλευσης» έτσι όπως παρουσιάζεται στους χάρτες σας σε σύγκριση με τους επίσημους χάρτες (του ΔΟΜ και της Frontex).

ΑΣΚΗΣΗ

ΠΟΣΟ ΙΣΧΥΡΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΔΙΑΒΑΤΗΡΙΟ ΣΑΣ;

2 ΩΡΕΣ

ΣΤΟΧΟΣ

Να σκεφτούμε κριτικά τις πολιτικές της κινητικότητας, να αμφισβητήσουμε τη σχέση μας με το διαβατήριό που κατέχουμε, να αποσπαστούμε από το διαβατήριό μας.

ΒΗΜΑ 1

Ρίξτε μια ματιά στις ακόλουθες πηγές:

[1] <https://www.passportindex.org/byRank.php>

[2] <https://www.schengenvisainfo.com/news/and-now-suddenly-all-passports-are-ranked-equally/>

[3] <https://edition.cnn.com/travel/article/henley-index-world-best-passport-2020/index.html>

Εστιάστε στα ακόλουθα δύο αποσπάσματα: Το 2020, «[ένας] κάτοχος ιαπωνικού διαβατηρίου μπορεί να έχει πρόσβαση σε 165 περισσότερους προορισμούς από τον κάτοχο του πιο αδύναμου/ανίσχυρου διαβατηρίου στον κόσμο, εκείνου του Αφγανιστάν, το οποίο προσφέρει πρόσβαση χωρίς βίζα/με βίζα κατά την άφιξη σε μόλις 26 προορισμούς» [1]. Λόγω της πανδημίας COVID-19, «η δύναμη του οποιουδήποτε παγκόσμιου διαβατηρίου έχει εξασθενήσει· και με τους ταξιδιωτικούς περιορισμούς που ισχύουν στις περισσότερες χώρες του κόσμου, η ισχύς ορισμένων διαβατηρίων ισούται με το να μην κατέχει κανείς κανένα διαβατήριό. Ξαφνικά, κάθε παγκόσμιο διαβατήριό κατατάσσεται εξίσου σχεδόν άχρηστο» [2].

ΒΗΜΑ 2

Απαντήστε στις ακόλουθες ερωτήσεις:

- Τι καταλαβαίνετε από τα «ισχυρά διαβατήρια»;
- Τι δύναμη κατέχει το διαβατήριό σας, κατά τη διάρκεια της πανδημίας και πριν από την πανδημία;
- Πόσο συχνά σας ζητείται να δείξετε το διαβατήριό σας, πού και από ποιον;
- Πώς, κατά την άποψή σας, η πανδημία COVID-19 επηρέασε τα «ισχυρά διαβατήρια»;
- Συμφωνείτε με την ιδέα ότι η πανδημία COVID-19 έχει σβήσει τις ιεραρχίες μεταξύ των διαβατηρίων; Εξηγήστε την απάντησή σας.
- Σκεφτείτε το ρόλο των «ισχυρών διαβατηρίων» στην καθημερινή ζωή, πέρα από τη στιγμή της διέλευσης των συνόρων και των ταξιδιών.

ΒΗΜΑ 3

«Είμαι το διαβατήριό μου». Αναλογιστείτε αυτήν τη δήλωση. Συμφωνείτε ή διαφωνείτε; Μοιραστείτε την απάντησή σας σε μια ομαδική συζήτηση.

Μία εργαλειοθήκη για την διαφοροποίηση της γνώσης και της αντιμετώπισης διακρίσεων μέσω της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών στα πανεπιστήμια.

ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αυτό το εργαλείο προτρέπει τον προβληματισμό για τη δημιουργία εναλλακτικών πραγματικοτήτων και κοινωνικών σχέσεων **ενάντια στα συνυφασμένα συστήματα καταπίεσης**. Εκφράζουμε την αλληλεγγύη μας δημιουργώντας χώρους για **αμοιβαία λογοδοσία, αναγνώριση της αλληλεξάρτησής μας και σφυρηλατώντας κοινούς αγώνες**.

ΟΡΙΣΜΟΣ

Η **αλληλεγγύη** είναι μια συλλογική πρακτική της **πολιτικής συμμαχίας** διασχίζοντας άξονες εξουσίας με την πρόθεση **να αμφισβητηθούν οι ηγεμονικές διαιρέσεις** μεταξύ των κοινωνικών ομάδων, **δημιουργώντας έναν αγώνα** βασισμένο σε κοινές αποαποικιοκρατικές, αντικαπιταλιστικές, αντιρατσιστικές ή και φεμινιστικές πολιτικές αρχές. Η έννοια της αλληλεγγύης έχει διαρθρωθεί παράλληλα με απο-αποικιοκρατικές, αντικαπιταλιστικές, αντιρατσιστικές και φεμινιστικές αναλύσεις. Στις πολιτικές βάσεις της, η αλληλεγγύη διαφέρει από τις αφηρημένες έννοιες της «αδελφосύνης» που στηρίζει τη φεμινιστική πολιτική ή της «κοινής ανθρωπότητας» που στηρίζει την αριστερή προοδευτική πολιτική. Η αλληλεγγύη χαρακτηρίζεται από την **αμοιβαιότητα**, την **λήψη ευθύνης για τα κοινά από κοινού**, αλλά και την **αναγνώριση κοινών συμφερόντων** (τα οποία πιο συχνά πρέπει να σφυρηλατηθούν παρά να βρεθούν). Δεν βασίζεται στην «ανάληψη ενός βεβιασμένου κοινού βιώματος καταπίεσης», αλλά στην ενεργό συγκρότηση μιας κοινότητας αγώνα, στην οποία η διαφορετικότητα «αναγνωρίζεται και γίνεται σεβαστή, δεν διαγράφεται στην οικοδόμηση συμμαχιών» (Mohanty, 2003). Η αλληλεγγύη είναι μια πρακτική πολιτικής ευθυγράμμισης που συνδέεται με το συναίσθημα (Kouri-Towe, 2015). Αποτελεί μια **αντιστασιακή στάση** που προκύπτει μέσω κρίσεων και συγκρούσεων, που **γεφυρώνει άξονες διαφοράς** (π.χ. γεωγραφική απόσταση) και κυριαρχίας (π.χ. προνόμιο/καταπίεση), για να ενώσει τους ανθρώπους γύρω από κοινούς πολιτικούς στόχους. Αναζωογονώντας προηγούμενες μορφές αριστερού διεθνισμού, καθώς τα κοινωνικά κινήματα αναζητούν την υπέρβαση ή και την κατάργηση των συνόρων, η αλληλεγγύη αποκτά σημασία ως τρόπος γεφύρωσης υλικών και ιδεολογικών κενών και αποστάσεων. Η αλληλεγγύη, υπό αυτήν την έννοια, είναι ένας **πολιτικός ορίζοντας**, ο οποίος, παρόλο που δίνει ώθηση σε ένα μεγάλο κομμάτι ακτιβισμού και οργάνωσης, παραμένει δύσκολο να επιτευχθεί, να κατανοηθεί ή να εκπληρωθεί.

ΛΕΥΚΟΣ ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΣ: ΜΙΑ ΚΡΙΤΙΚΗ

30 ΛΕΠΤΑ

ΣΤΟΧΟΣ

Κατανόηση του ρόλου των διαφορετικών αναπαραστάσεων των αναγκών των μεταναστών, των υποκειμενικοτήτων και της αντιπροσωπείας όταν αναφέρεται κάποιος σε αυτούς, σε αντίθεση με το όταν μιλούν οι ίδιοι για τον εαυτό τους.

ΒΗΜΑ 1

Παρακολουθήστε το [βίντεο](#) από τη φιλανθρωπική οργάνωση Care for Calais.

ΒΗΜΑ 2

Απαντήστε στις ακόλουθες ερωτήσεις:

- Ποιες είναι οι ανάγκες στο προσκήνιο;
- Ποιος εκφράζει αυτές τις ανάγκες;
- Πώς διαμορφώνονται και εκπροσωπούνται οι μετανάστες;
- Ποιο είναι το «πρόβλημα» που αντιμετωπίζεται σε αυτό το βίντεο;
- Ποια «λύση» προσφέρεται;

ΒΗΜΑ 3

Παρακολουθήστε [την ιστορία του Ilham Awees](#) (We Are Here Movement).

ΒΗΜΑ 4

Απαντήστε στις ακόλουθες ερωτήσεις:

- Ποιος μιλάει;
- Ποιες ανάγκες εκφράζονται;
- Ποια είναι τα προβλήματα που αντιμετωπίστηκαν και πώς διαφέρουν από το προηγούμενο βίντεο;
- Η φιλανθρωπία χαρακτηρίζεται ως λύση;

ΒΗΜΑ 5

Αναλογιστείτε, συγκρίνετε και **συζητήστε τα δύο βίντεο**.

- Τι συναισθήματα σας προκάλεσαν τα δύο αυτά βίντεο;
- Ποια βασικά μηνύματα συναντήθηκαν και πώς διαφέρουν;
- Σε ποιο βαθμό καθορίζονται ιεραρχικά οι ανάγκες των μεταναστών στο πρώτο βίντεο;
- Με ποιους τρόπους η φωνή και η (αυτο)εκπροσώπηση των μεταναστών σιγαίνονται και αποπολιτικοποιούνται;
- Τι μαθαίνετε για τα σύνορα, τη μετανάστευση και την ιθαγένεια παρακολουθώντας το δεύτερο βίντεο;

ΑΣΚΗΣΗ

ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΔΙΑΦΟΡΑ ΜΕΤΑΞΥ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ ΚΑΙ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑΣ;

45 ΛΕΠΤΑ

ΣΤΟΧΟΣ

Να **κατανοήσουμε** τη **διαφορά** μεταξύ **αλληλεγγύης** και **φιланθρωπίας** και των σχέσεων εξουσίας που διέπουν την κάθε στάση.

ΒΗΜΑ 1

Παρακολουθήστε τα δύο βίντεο «Africa for Norway»: το [πρώτο εδώ](#) και το [δεύτερο εδώ](#).

ΒΗΜΑ 2

Στη συνέχεια, **επισκεφθείτε** τον [ιστότοπο](#) του έργου RadiAid. Διαβάστε τις **δέκα ερωτήσεις** που πρέπει να λάβετε υπόψη όταν χρησιμοποιείτε εικόνες ατόμων.

ΒΗΜΑ 3

Βρείτε 2 εικόνες και συζητήστε πώς η κάθε εικόνα απεικονίζει τους ανθρώπους με τρόπους που αντικατοπτρίζουν (1) τις πολιτικές αξίες της οριζοντιότητας, της αυτονομίας, τις πολιτικές από και για τα ίδια τα υποκείμενα, κλπ. (αλληλεγγύη) έναντι (2) της ιεραρχίας, της εξάρτησης, της βοήθειας κλπ. (φιλανθρωπία).

ΑΣΚΗΣΗ

ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΗΣΗ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ

5 ΩΡΕΣ *

*ελάχιστο, συν χρόνος συζήτησης

ΣΤΟΧΟΣ

Κατανόηση των τοπικών αγώνων και της δικής σας πολιτικής συμμετοχής σε αυτούς.

ΒΗΜΑ 1

Ερευνήστε (χρησιμοποιώντας το Διαδίκτυο, τα κοινωνικά δίκτυα, και γνώσεις από προσωπική συμμετοχή) ποιες πρωτοβουλίες αλληλεγγύης υπάρχουν στην περιοχή σας.

ΒΗΜΑ 2

Απαντήστε στις ακόλουθες ερωτήσεις:

- Πώς εφαρμόζεται η αλληλεγγύη;
- Ποιο είναι το (ιδεατό) υποκείμενο αλληλεγγύης σε κάθε πρωτοβουλία;
- Με βάση τις προοπτικές που διατυπώθηκαν παραπάνω, ποιοι περιορισμοί/δυνατότητες βλέπετε σε αυτές τις πρακτικές αλληλεγγύης;
- Από τη θέση σας και λαμβάνοντας υπόψη τη δική σας πολιτική, μπορείτε να φανταστείτε τον εαυτό σας να συνεργάζεται με οποιαδήποτε από αυτές τις πρωτοβουλίες; Ναι, όχι και γιατί;

ΒΗΜΑ 3

Δημιουργήστε έναν χάρτη των πρωτοβουλιών αυτών. Ορίστε ένα παράδειγμα: [Cartografia de la Solidaritat](#) (στα καταλανικά).

ΒΗΜΑ 4

Παρουσιάστε το χάρτη στην τάξη/ομάδα μελέτης σας και συζητήστε τα ευρήματά σας.

ΑΣΚΗΣΗ

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ

10 ΩΡΕΣ*

*ατομική εργασία συν χρόνος συζήτησης

ΣΤΟΧΟΣ

Να εξοικειωθούμε με πρώιμους και επίκαιρους αγώνες και να μάθουμε πως έχουν εφαρμόσει την έννοια της αλληλεγγύης σε διαφορετικά γεωγραφικά και ιστορικά πλαίσια.

ΒΗΜΑ 1

Ερευνήστε ένα κίνημα αλληλεγγύης σε οποιοδήποτε μέρος του κόσμου που έχει συμβάλει στην μετατροπή μιας πολιτικής κατάστασης. Μερικά παραδείγματα περιλαμβάνουν:

- Το διεθνές κίνημα αλληλεγγύης για τον κατάργηση του απαρχαίντ στη Νότια Αφρική.
- Την εκστρατεία μποϊκοτάζ, εκποίησης και κυρώσεων για τον τέλος της κατοχής του Ισραηλινού κράτους στην Παλαιστίνη.
- Κινήματα αλληλεγγύης χωρίς σύνορα με άτομα χωρίς χαρτιά (sans papiers).
- Κινήματα αλληλεγγύης με φυλακισμένους ανθρώπους για την κατάργηση φυλακών.
- Κινητοποιήσεις αλληλεγγύης με Ιθαγενείς αγώνες ενάντια σε αγωγούς όπως NoDAPL, Standing Rock Sioux και Wet'suwet'en/Unist'ot'en.
- Κινήσεις για την διατροφική δικαιοσύνη (food justice), όπως το Food Not Bombs.

ΒΗΜΑ 2

Αναλύστε το κίνημα αλληλεγγύης που έχετε επιλέξει με προβληματισμό σχετικά με τις ακόλουθες ερωτήσεις:

- Πώς ξεκίνησε το κίνημα;
- Ποιοι ήταν οι στόχοι του;
- Ποιες είναι οι στρατηγικές που χρησιμοποιούνται για την επίτευξη αυτών των στόχων;
- Ποια είναι τα (ιδεατά) υποκείμενα αλληλεγγύης;
- Πώς κινητοποιούνται οι ταυτότητες στα κινήματα αυτά;
- Ποια εμπόδια εντοπίστηκαν ή και ξεπεράστηκαν κατά την εφαρμογή της αλληλεγγύης;
- Τι μορφές έλαβε η αλληλεγγύη;
- Πόσο επιτυχημένο ήταν το κίνημα στην επίτευξη των στόχων του;
- Τι θα μπορούσαν να μας πουν οι αποτυχίες του κινήματος για τους τρόπους με τους οποίους φαντάστηκε ή ασκήθηκε η αλληλεγγύη;

ΒΗΜΑ 3

Γράψτε τα ευρήματά σας σε μια σύντομη εισήγηση (όριο: 5 σελίδες).

ΒΗΜΑ 4

Μοιραστείτε την εισήγησή σας με την τάξη/την ομάδα μελέτης σας και συζητήστε τις ανάλυσες σας:

- Πώς συνομιλούν οι ιστορίες μεταξύ τους; Έχουν εμπνεύσει η μία την άλλη; Πήραν μαθήματα από προηγούμενες κινήσεις; Υπάρχουν ορισμένα πολιτικά υποκείμενα που δραστηριοποιούνται σε πολλαπλά κινήματα διασχίζοντας χρόνο και χώρο;

Μία εργαλειοθήκη για την διαφοροποίηση της γνώσης και της αντιμετώπισης διακρίσεων μέσω της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών στα πανεπιστήμια.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ahmed, S. (2012). *On being included: Racism and diversity in institutional life*. Duke University Press.
- Allred, P. & Phipps, A., eds. (2018). *Training to respond to sexual violence at European Universities: final report of the USVReact project*. London: Brunel University London Press.
- Anzaldúa, G. (1987). *Borderlands/La Frontera: The New Mestiza*. San Francisco: Aunt Lute Books.
- Arday, J., Zoe Belluigi, D., & Thomas, D. (2020). Attempting to break the chain: reimagining inclusive pedagogy and decolonising the curriculum within the academy. *Educational Philosophy and Theory*, 1-16.
- Bhambra, G. K., Gebrial, D., & Nişancioğlu, K. (2019). *Decolonising the university*. Pluto Press. <https://library.oapen.org/viewer/web/viewer.html?file=/bitstream/handle/20.500.12657/25936/1004145.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Boler, M., & Zembylas, M. (2003). Discomforting truths: The emotional terrain of understanding difference. In *Pedagogies of difference* (pp. 115-138). Routledge.
- Brah, A. (2007) "Travels in Negotiations: Difference, Identity, Politics." *Journal of Creative Communications* 2(1-2): 245-256. <https://doi.org/10.1177/097325860700200212>
- Bundesamtes für Migration und Flüchtlinge (2012). "Migrationsbericht des Bundesamtes für Migration und Flüchtlinge im Auftrag der Bundesregierung". Bundesministerium des Inneren. Berlin
- Chatzikyriakidou, D. (2019). *The Muslim minority in western Thrace and the education policy of Greece: Dimensions of education of Pomaks through testimonies*. Unpublished M.Sc. thesis. Faculty of Education, University of Western Macedonia. [in Greek]
- Cusicanqui, S.R. (2012). "*Ch'ixinakax utxiwa: A Reflection on the Practices and Discourses of Decolonization*." *The South Atlantic Quarterly* 111(1): 95-109.
- de Jong, S., Icaza, R., & Rutazibwa, O. U. (Eds.). (2018). *Decolonization and Feminisms in Global Teaching and Learning*. Routledge.
- El-Tayeb, F. (2011). *European Others: Queering Ethnicity in Postnational Europe*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- European Commission (2017). "Greece: First European Qualifications Passports for Refugees issued." European Website on Integration: Migrant Integration Information and good practices. 31 July 2017. <https://ec.europa.eu/migrant-integration/news/greece-first-european-qualifications-passports-for-refugees-issued>
- Essed, P., & Nimako, K. (2006). Designs and (co) incidents: Cultures of scholarship and public policy on immigrants/minorities in the Netherlands. *International journal of comparative sociology*, 47(3-4), 281-312.
- Fulladosa-Leal, K. (2017). *Mujeres en movimiento: ampliando los márgenes de participación social y política en la acción colectiva como trabajadoras del hogar y el cuidado*. Tesis Doctoral. Departamento de Psicología Social. Universidad Autónoma de Barcelona. <http://hdl.handle.net/10803/455567>

- Gebrial, D. (2019). Rhodes Must Fall: Oxford and Movements for Change, in Bhabra, G. K., Gebrial, D., & Nişancioğlu, K. (eds). *Decolonising the university*. Pluto Press. <https://library.oapen.org/viewer/web/viewer.html?file=/bitstream/handle/20.500.12657/25936/1004145.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Gilroy, P. (1992). The end of anti-racism. In *Race and local politics* (pp. 191-209). Palgrave Macmillan, London.
- Gutiérrez, E. (2016) "Sensing dispossession: Women and gender studies between institutional racism and migration control policies in the neoliberal university." *Women's Studies International Forum* 54: 167-177. <https://doi.org/10.1016/j.wsif.2015.06.013>
- George Androulakis, Anna Apostolidou, Ivi Daskalaki & Sofia Tsioli. Press Project. Hellenic Open University. <http://press-project.eap.gr/toolkit/course/view.php?id=3>
- Hill Collins, P. (2017) "The Difference That Power Makes: Intersectionality and Participatory Democracy." *Investigaciones Feministas* 8(1): 19-39. <https://doi.org/10.5209/INFE.54888>
- hooks, b. (2014). *Teaching to transgress*. New York: Routledge.
- Icaza Garza, R., & Vázquez, R. (2017). Intersectionality and Diversity in Higher Education. *Tijdschrift voor Orthopedagogiek*, 7, 349-357.
- Icaza Garza, R., Vázquez, R., de Jong, S., & Withaeckx, S. (2017). Editorial Special Number on Decolonizing the University. *Tijdschrift voor Genderstudies*, 20(3), 227-231.
- Kanakidou, E. (1997) Education in the Muslim Minority of western Thrace. Athens: Greek Letters.
- Kelley, R. D. (2018). Black study, black struggle. *Ufahamu: A Journal of African Studies*, 40(2).
- Kouri-Towe, N. (2015). *Solidarity at Risk: The Politics of Attachment in Transnational Queer Palestine and Anti-Pinkwashing Activism*. Ph.D. dissertation. Department of Sociology Justice Education and Women's and Gender Studies Institute, University of Toronto, 2015.
- Kwoba, B., Chantiluke, R., & Nkopo, A. (Eds.). (2018). *Rhodes Must Fall: The Struggle to Decolonise the Racist Heart of Empire*. Zed Books Ltd..
- Lorde, A. (1980) "Age, Race, Class, and Sex: Women Redefining Difference". In: Lorde, A. (1984). *Sister Outsider: Essays and Speeches*. Trumansburg: The Crossing Press, pp. 114-123.
- Lugones, M. (2010) "Toward a Decolonial Feminism." *Hypatia* 25: 742-759. <https://doi.org/10.1111/j.1527-2001.2010.01137.x>
- Mackinlay, E., & Barney, K. (2014). Unknown and unknowing possibilities: Transformative learning, social justice, and decolonising pedagogy in Indigenous Australian studies. *Journal of Transformative Education*, 12(1), 54-73.
- Mirza, H. (2015) "'Harvesting our collective intelligence': Black British feminism in post-race times." *Women's Studies International Forum* 51: 1-9. <http://dx.doi.org/10.1016/j.wsif.2015.03.006>

- Modood, T., Carter, J., & Fenton, S. (1999). *Ethnicity and employment in higher education*. London: Policy Studies Institute/UCAS.
- Mohanty, C. T. (2003a). *Feminism without borders: Decolonizing theory, practicing solidarity*. Duke University Press.
- Mohanty, C. T. (2003b). "Under western eyes" revisited: Feminist solidarity through anticapitalist struggles. *Signs: Journal of Women in culture and Society*, 28(2), 499-535. http://www2.kobe-u.ac.jp/~alexroni/IPD%202015%20readings/IPD%202015_5/under-western-eyes.pdf
- Motta, S. C. (2018). *Liminal subjects: Weaving (our) liberation*. Rowman & Littlefield.
- Nayak S. (2020) "Living activist struggles to end social injustice." *Critical Social Policy* 40(2):179-195. <http://dx.doi.org/10.1177/0261018319898177>
- Mitropoulos, A. (2020) "Against Quarantine." *The New Inquiry*, February 13. <https://thenewinquiry.com/against-quarantine/>
- Mobile Info Team. (n.d.) "What Is the European Qualifications Passport for Refugees?" <https://www.mobileinfoteam.org/eqpr>
- Project PRESS [Provision of Refugee Education and Support Scheme] (2017). *Human Rights: The Right to Education*. Project PRESS Toolkit: Training resources for refugee education.
- Quijano, A. (2000). Coloniality of power and Eurocentrism in Latin America. *International Sociology*, 15(2), 215-232.
- Sarikoudi, G. & Apostolidou, A. (2020). "Parenting and Education: The Example of Refugee Parents in Greece." *Refuge* 36(1): 40-49. <https://refuge.journals.yorku.ca/index.php/refuge/article/view/40629/36571>
- Sayad, A. (2004). *The Suffering of the Immigrant*. Pierre Bourdieu (Ed.), David Macey (trans). Cambridge: Polity, 2004.
- Sotiropoulou, P. (2020). "Intercultural Education Initiatives in Greece: A Critical Perspective." In S. Pica-Smith, C.N. Veloria, and R.M Contini (Eds.), *Intercultural Education: Critical Perspectives, Pedagogical Challenges and Promising Practices* (pp. 61-92). New York: Nova Science Publishers.
- Stamou, Th. (2010) *Higher education in the Muslim minority of western Thrace*. Unpublished M.Sc. thesis, University of the Peloponnese. [in Greek]
- Stergiou, L. & Simopoulos, Y. (2019) *After/with the Container: An Intercultural Gaze on Refugee Education*. Athens: Gutenberg Editions [in Greek]
- Sharpe, C. (2016) *In the Wake: On Blackness and Being* Duke University Press.
- Stoler, A. L. (2010). *Carnal knowledge and imperial power: Race and the intimate in colonial rule*. Univ of California Press.
- Tate, S. A., & Bagguley, P. (Eds.). (2018). *Building the Anti-Racist University*. Routledge.

Thompson, V. E., & Zablotsky, V. (2016). "Rethinking Diversity in Academic Institutions." *Wagadu: A Journal of Transnational Women's & Gender Studies*, 16: 75-93

Walia, H. (2013). *Undoing Border Imperialism*. Oakland: AK Press/Institute for Anarchist Studies.

Wekker, G. (2016). *White innocence: Paradoxes of colonialism and race*. Duke University Press.

18 BRIDGES

